శ్రీ:

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీ వరాహగురుణావిరచితాయాం క్రియాకైరవచంద్రికాయాం ప్రథమః పరిచ్ఛేదః

భూపరీక్షా విధిః

ఆదౌ భూపరీక్షా విధిః ఉచ్యతే

శ్రద్ధావాన్ ఆస్తికో భక్తః ధనధాన్యో సమేధితః.

మహోత్సాహః శుచిః దక్షః కృతజ్ఞో లోభవర్జితః.

బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వైశ్యః శూద్రో వాప్యనులోమజః.

ఇత్యాద్యుక్తైః సమస్తగుణైః సమేతః యజమానః

పాంచరాత్రవిదం శాంతం సిద్ధాంతేషు కృతశ్రమం.

భగవద్వంశజం శుద్ధం అలోలుపమదాంభికం.

అపాపమృజుమవ్యాధిమదృష్టపరమాస్తికం.

ఇత్యాద్యుక్త లక్షణం ఆచార్యం ప్రథమం వరయేత్. తతః ఆచార్యో యజమానశ్చ దైవజ్ఞేన సహ శుభే దినే గ్రామాదిస్థాపనాయ ఆదౌ నిమిత్తాని పరీక్ష్య. శుభే నిమిత్తే గ్రామాదీన్ ఆరభేత.తదర్థం రథకారేణ సహ ఆచార్యః భువం పరీక్షేత.

అథ భూమి లక్షణం ఉచ్యతే-సుపద్మా, భద్రకా, పూర్ణా,ధూమ్రా చ ఇతి భూమి శ్చతుర్విధా. సుపద్మా -చంపకాగరు ఖర్జూర కదంబ తిలకార్జున క్రముక నారికేల కుశ కాశ కమల కువలయయుతా ప్రాగుదక్ప్రవణా శుభతోయావృతా.

భద్రకా-నదీసాగర పార్శ్వస్థా తీర్థాయతనం- ఆశ్రితా క్షీరవృక్ష ఫలవృక్షసమాకులా ఉద్యానోపవనోపేతా లతాగుల్మ యజ్ఞ వృక్ష కుశకాశవ్రీహి క్షేత్రైః అధః జలేన చ ఉపేతా.

పూర్ణా-కులుత్థ కంకు నిష్పావ కోద్రవ శ్యామాకాన్వితా ఆప్రభూతోదక గిరి పార్శ్వం గిరిశిఖరం వా ఆశ్రితా.

ధూమ్రా- యవవేణుస్నుహిశ్లేష్మాతక విభీతకార్కసంకీర్ణం కఠిన శర్కరాన్వితా వాయస శ్యేనగృధ్ర గోమాయువృక సంకులా ఊషరాన్వితా.

సుపద్మా శాంతిదా. భద్రకా సుఖదా. పూర్ణా పుష్టిదా.ధూమ్రా క్షయదా.

భూమిం ఏవం విధాం జ్ఞాత్వా.తాం దండమానేన విస్తారాయామయోః సదృశం జానుదఘ్నం ఖాత్వా. పునః తాభిరేవ మృద్భిః పూరితే సమాధికే ఉత్తమాం.సమే మధ్యమాం. న్యూనే అధమాం జ్ఞాత్వా . అధమాం వర్జయిత్వా. అన్యయోః శాలిముద్గ యవాదీనాం బీజాన్యప్త్వా పరీక్షేత .

త్రిరాత్రాభ్యంతరే యద్యంకురాః సముద్భూతాఃతదా ఉత్తమా . పంచరాత్రాభ్యంతరే చేత్ మధ్యమా, సప్త రాత్రాభ్యంతరే చేత్ అధమా.అంకురేషు అప్రరూఢేష్వపి అధమైవ. అధమాం వర్జయేత్ . అన్యే గృహ్ణీయాత్. కుశపలాశ హరిణాః యత్ర విద్యంతే సా అధమా అపి ఉత్తమా . మధురేణ రసేన యుక్తా ఉత్తమా.కటుకా మధ్యమా. ఆమ్లాద్యన్య రసా అధమా. శ్వేతా ఉత్తమా. పీత లోహితా మధ్యమా. కృష్ణా అధమా.సంయక్ ఏవం విచార్య పాంచరాత్రవిత్ ఆచార్యః యజమానేన రథకారేణ చ సాకం,వాస్తుసీమని నృత్తగీతవాద్య మంగలపాఠ పూర్ణకుంభ దీపధ్వజ ఛత్రసమన్వితం సవేదాధ్యయనం స్వస్తివాచనేన సహ ప్రదక్షిణం పరిక్రమ్య. సర్వాస్వపి దిక్షు విదిక్షు చ ప్రాగాది పిశాచాదీనాం పాయసైః బ్రహ్మస్థానాంతం బలికర్మ కుర్యాత్ .

భూతాః పిశాచాః నాగాశ్చ అసురాః రాక్షసాః గ్రహాః.

సర్వే తే వ్యపగచ్ఛంతు బలితుష్టాః యథా తథం.

దేవానాం చ ద్విజానాం చ స్థానం సమ్యక్ కరోమ్యహం.

వాసుదేవస్య దేవస్య సర్వ భూతాత్మకస్య చ

ఇతి మంత్రం ఉదీరయన్, అస్త్ర మంత్రేణ సంసిద్ధాన్ సిద్ధార్థాన్ సర్వతః వికీర్య.

యథావిధి బలిందత్వా. తత్రసూత్రాణి నిపాత్య. సూత్రసంధిషు శంకూన్ సంస్థాప్య. తతః

యథావిధి వాస్తుపూజాం కుర్యాత్.

అధోముఖం ప్రాక్ఛిరసం కోణప్రసారిత పాణి పాదం వాస్తు పురుషం విలిఖ్య ఆవాహ్య

అభ్యర్చ్య. వాస్తుపురుషస్య దక్షిణతః అగ్ని కుండే స్థండిలే వా విధివత్ సంస్కృతం

అగ్నిం దీపయిత్వా. తస్మిన్ తమావాహ్య పంచోపనిషదా ఘృతేన ఆహుతీనాం

సహస్రం శతం వా అపామార్గ శమీ ఖాదిరాణాం సమిద్భిశ్చ తావత్ హుత్వా.అగ్నిం

యక్షరక్షః పిశాచానాం పూర్వోక్తాభిః సమిద్భిః పూర్వోక్త సంఖ్యయా స్వయం హుత్వా.

తతః మూలమంత్రాభ్యాం పృథక్ అష్టోత్తరశతాహుతీః వాస్తునాథ మంత్రేణ చరుణా

ఆహుతీనాం శతం చ హుత్వా. పూర్ణాహుతిం హుత్వా. అగ్నిస్థం ఉద్వాస్య. అష్టాసు

దిక్షు ఇంద్రాదీనాం స్వస్వమంత్రేణ బలిందద్యాత్.

ఇతి శ్రీ వరాహగురుణా విరచితాయాం క్రియాకైరవ చంద్రికాయాం

భూపరీక్షా విధిః నామ ప్రథమః పరిచ్ఛేదః

దానపాలనయోర్మధ్యే దానాత్ శ్రేయోనుపాలనం.

దానాత్ స్వర్గమవాప్నోతి పాలనాదచ్యుతం పదం.

స్వదత్తాం పరదత్తాం వా యో హరేత వసుంధరాం.

షష్టివర్ష సహస్రాణి విష్టయా జాయతే కృమిః.

స్వదత్తాత్ ద్విగునంపుణ్యం పరదత్తానుపాలనం.

పరదత్తాఽపహారేణ స్వదత్తం నిష్ఫలం భవేత్.

ఏకైవ భగినీ లోకే సర్వేషామేవ భూభుజాం .

న భోజ్యా న కదా గ్రాహ్యా విష్ణుదత్తా వసుంధరా.(నీతిశ్లోకం).

****

ద్వితీయః పరిచ్ఛేదః

కర్షణం

అథ కర్షణ విధిః ఉచ్యతే-

ఏవం గ్రామాది కల్పయిత్వా, తన్మధ్యే మందిరనిర్మాణార్థం పూర్వోక్తాం భూమిం ప్రవేశ బలిపూర్వకం ఆసాద్య తాం ప్రదక్షిణీకృత్య,

యక్షాः పిశాచాः నాగాశ్చ యేఽత్ర తిష్ఠంతి సర్వదా.

సర్వే ప్రయాంతు తేఽన్యత్ర విష్ణోः స్థానం కరోమ్యహం.

ఇతి మంత్రేణ అస్త్రమంత్రసంసిద్ధాన్ సిద్ధార్థాన్ సర్వతः దిక్షు వికీర్య, పూర్వవత్ వాస్తు పూజాం హోమం చ బల్యంతం కృత్వా. అనంతరం ఆచార్యः వక్ష్యమాణేన విధినా హలేన భూమిం విలిఖేత్.యజమానः బ్రాహ్మణశ్చేత్ అనడ్వాహౌ గౌరవర్ణౌ.యదిక్షత్రియः లోహితౌ. యది వైశ్యः పీతౌ. యది శూద్రः మేచకౌ. ఉక్తవర్ణానాం అలాభే కపిలౌ గౌరౌ రక్తౌ వా. తౌ మహాంతౌ బలశాలినౌ వృషభౌ క్షాలయిత్వా. ఖుర

శృంగాదీని కనకమయైः భూషణైः భూషయేత్ .

బ్రాహ్మణో యజమానः చేత్ యుగం హలం చ పాలాశం, క్షత్రియः యది నైయగ్రోధం, యది వైశ్యः ప్లాక్షం, సర్వేషాం వర్ణానాం నైయగ్రోధ పైప్పలే వా స్యాతాం.సర్వేషాం కౌశికः సౌవర్ణా యోక్త్రం రాజతం తామ్రం వా.కుశాः, ధనుజ్యా, వీరణ్యः, కాశాశ్చ యథావర్ణం

క్రమాత్ రజ్జు:. హలభూతమధ్యో ఏకయోనికే.సర్వం ఏవం కృత్వా. తత: స్నాత: నవాంబరధర: సర్వాలంకారసంయుక్త: ఆచార్య: పాదౌ ప్రక్షాళ్య. ఆచమ్య. ప్రాణానాయమ్య. భూతశుద్ధిం కృత్వా. బ్రాహ్మణై: అనుజ్ఞాత: మంత్రజ్ఞై: వైష్ణవై: సహ పుణ్యాహం వాచయిత్వా. తజ్జలేన సర్వం ద్రవ్యజాతం ఆత్మానం చ ప్రోక్ష్య. మూలమంత్రేణ వృషస్కంధే యుగం సంయోజ్య. తేనైవ మంత్రేణ హలం యుగే సంయోజ్య. సుముహూర్తే భేరీ పటహ శంఖాదివాద్య ఘోషపురస్సరం శాకున సూక్తాది వేదఘోషసహితం ప్రాఙ్ముఖ: గురు: హృదయకమలే నారాయణం ధ్యాయన్. పాలాశాది దండం ప్రవహణం కృత్వా. తత: తోదనం ఆదాయ. హుంఫడాదినా ఆపీడ్య. ప్రాఙ్ముఖ: మూలవిద్యయా ప్రథమం కర్షయేత్. పౌరుషేణ సూక్తేన ద్వితీయం, విష్ణుసూక్తేన తృతీయం, విష్ణు గాయ ర్త్యా తురీయం, నారాయణానువాకేన పంచమం, పంచోపనిషన్మంత్రై: షష్టం, భూసూక్తేన సప్తమం కర్షణం. సర్వం ప్రాదక్షిణ్య క్రమేణ. దక్షిణోత్తరతశ్చ ఏవం కర్షయేత్. తత్కాలే నిమిత్తాని పరీక్షేత్. ఆచార్యస్యమనస్తుష్టి: మందిర యజమానయో: శర్మణే భవేత్ . తద్విపర్యయశ్చ అసుఖాయ. అనడుహో: శయనే, యోక్త్రాదిభేదనే, వ్యత్యాసభ్రమణే, అన్యనిమిత్తోదయే చ సర్వ దోషశాంత్యర్థం పంచోపనిషదా సర్పిషా శతమాహుతీనాం జుహుయాత్. తత: ఆచార్య: యజమానశ్చ బ్రాహ్మణాన్ తోషయిత్వా.తాం భువం మహతాయత్నేన సమీకృత్య, పృథక్ పృథక్ ఆలవాలాని జలకుల్యాయుతాని కారయిత్వా. తోయేన ఆసిచ్య. తత్ర శాలీ ముద్గ యవాది బీజాని వాపయేత్. తదభివృద్ధ్యర్థం ప్రతిదినం మహతాజలేన సంసిచ్య. పరిపాకావసానికం రక్షేత్.తత: ఫలాని పక్వాని లూత్వా. ఫలరహితం క్షేత్రం గాః సమానీయ చారయేత్. సస్య భూరిఫలే తద్ధామ దీర్ఘకాలం భవిష్యతి. అల్పే తు

అల్పతరం కాలం. హరే: సన్నిధానం చ పూర్వవదేవ. ఫలహీనే ప్రక్షీణధనధాన్యకం.తత్ర సహస్రం శతం వా బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా. తేభ్యశ్చ గో ధనాది దక్షిణాన్ వితీర్య. పంచగవ్యేన పంచోపనిషదా తత్తీక్షత్రం సంప్రోక్ష్య. కుద్దాలై: ఖనిత్రై: వా, యావంబ: తావత్ భూమిం ఖనేత్. యావత్ ప్రథమావరణ విస్తార: తావత్ దండమాత్రం వా క్షేత్రదోషానురూప్యేణ, మందిరోచ్ఛ్రాయానుగుణ్యేన వా, భూతలే ఖన్యమానే ;భస్మాంగార తుషదుష్ట సత్వక్రిమి కీటాది దర్శనే ఘృతాదినా శాంతి హోమం కృత్వా;బ్రాహ్మణేభ్య: యథాశక్తి సువర్ణాది దక్షిణాం దద్యాత్. రత్నాది దర్శనే ధామ సదాసమృద్ధం భవేత్.ఖాతాత్ బహి: చతురశ్రే స్థండిలే అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, మూలమంత్రేణ ఆజ్యేన నృసూక్తేన చరుణా గుగ్గులు తిల నీవారై: మూలమంత్రేణ చ ఖాతహోమం కృత్వా. పుణ్యాహం వాచయిత్వా ప్రోక్ష్య. శాలీన్ ఖాతే ప్రక్షిప్య.తదుపరి వస్త్రసూత్రాది వేష్టితాన్ లోహమయాన్ మృణ్మయాన్ వా కుంభాన్ నవ సంస్థాప్య.ఆధారశక్తిం సౌవర్ణీం మధ్యకుంభే నిక్షిప్య.ప్రాచ్యాం బీజాని ఆగ్నేయ్యాం సర్వలోహాని, దక్షిణే సర్వధాతూన్, నైఋతే పుణ్యతీర్థమృదం, వారుణే మధు, వాయవీయే సర్పి:, ఉత్తరస్యాం దిశి రత్నాని, ఐశానే శైలమృత్తికాం చ నిక్షిప్య. పునశ్చ మధ్యే శాలిక్షేత్ర మృదం ఆశోష్య హ్రదసంభూతాం మృదం వల్మీకమృదం ఉత్పలకందాని చ ప్రాఙ్ముఖ: స్థిత్వా నిక్షిప్య. తత్ర లోహాని రత్నాని దర్భకూర్చం చ నిక్షిప్య శరావేణ పిదాయ.మధ్యకుంభస్య ఉపరి అన్య కుంభం నిధాయ, తస్మిన్ సౌవర్ణం కూర్మకాలాగ్నిం నిక్షిప్య.తస్య ఉపరి కుంభం అన్యం నిధాయ.

తస్మిన్ సౌవర్ణీం అనంతాకృతిం నిక్షిప్య. తదుపరి చ అన్యం కుంభం తస్మిన్ సౌవర్ణీం వసుధాం తదుపరి చ అన్యం కుంభం తస్మిన్ సౌవర్ణే అంబుజం చ నిక్షిప్య.సర్వాన్

గంధోదకేన సంపూర్య.పుణ్యాభిః ఖాత మృద్భిః అదుష్టాభిః వాలుకాభిశ్చ పూరయిత్వా. జలై: ఖాత భూతలం సంపూర్య. హస్తిపాదైః ధృడీకృత్య.పున: జలేన పరిపూరయేత్.

ఇతి శ్రీ వరాహగురుణా విరచితాయాం క్రియాకైరవ

చంద్రికాయాం కర్షణవిధిః నామ ద్వితీయః పరిచ్ఛేదః

****

తృతీయః పరిచ్ఛేదః

బాలాలయ ప్రతిష్ఠా విధిః

అథ బాలాలయ ప్రతిష్ఠా విధిఃఉచ్యతే - ఆరభ్యమాన ప్రాసాదస్య ఇంద్రేశానాంఒతరే సోమేశయోః ఇంద్రాగ్న్యోః యమనైఋూత్యోః నిఋూతి వరుణయోః వరుణ వాయ్వోః వాయుసోమయోః వా అంతరే స్వాభిమతే దేశే బాలాలయం ప్రకల్పయేత్. తత్ర సప్తభిః పంచభిః త్రిభిః వా హస్తైః బాలాలయం కల్పయేత్.మూలమందిరస్య వలజం యస్యాం దిశి తస్యామేవ బాలాలయస్యాపి నిదధ్యాత్. లోహజం శైలజం దారుజం వా చతుర్భుజం శంఖచక్ర గదాపద్మ ధరం ఉత్సేధతోప్రాసే పంచాంకులం వృద్ధౌ త్రయో వింశత్యంగులం యజమాన సుఖావహ మానానుగుణం వా బాలబింబం కార్యం. మూలాలయస్థాపేష్యషు మత్స్యాద్యవతారేషు బాలబింబం వా తథారూపం, విశ్వరూపే తు చతుర్భుజం, స్థిత్యాసన శయనేషు చ తథైవ (స్థిత్యాసన శయనరూపం) బాలబింబం కారయిత్వా.తదంకురార్పణ పూర్వకం జలే అధివాస్య.కుంభస్థాపనాధివాస హోమాది కృత్వా. బాలగేహస్య మధ్యే దివ్యేంశే వా హస్తమాత్రసముచ్ఛ్రితాం మేఖలాత్రయయుతాం వేదికాం కల్పయిత్వా. ప్రభాతే

సుముహూర్తే శక్తిన్యాస చతుర్థస్నపన వర్జం తస్యాం దేవం యథావిధి సంస్థాప్య.

సంప్రోక్ష్య. మంత్రాన్ విన్యస్య సంపూజయేత్. తతః

ఆమూలధామప్రారంభాత్ ఆసమాప్తేః హరే విభో.

పూజాం గృహ్ణీష్వ భగవన్ అస్మిన్ త్వం బాల మందిరే.

శమయన్ మూలధిష్ణ్యస్య విఘ్నకృద్దైత్య సంహితం.

ఇతి మంత్రేణ ప్రార్థ్య.విజ్ఞాప్య ప్రణమ్య.చండప్రచండ క్షేత్రపాల ఖగేశాన్ ద్వారే ఇంద్రాది లోకపాలాన్ తత్తద్దిక్షు ఈశాన భాగే సేనేశం నైఋతే గణేశం చ అశరీరిణః సర్వాన్ ఏతాన్ బాలమందిరస్య పరితః హస్తమాత్రాతు మేఖలాత్రయయుతాసు వృత్తాసు చతురశ్రాసు వా వేదికాసు స్థండిలే వా తాదృశే సంపూజ్య.సర్వాన్ కుముదాదిగణాన్ మహాపీఠే అభ్యర్చ్య. గురుః ఏవం బాలాలయం ప్రతిష్ఠాప్య. అంతే ధ్వజారోహణపూర్వకం పుష్పయాగావసానికం ఉత్సవం అథవా ఏకాహోత్సవం కుర్యాత్. బాలబింబం లోహజం చేత్ తేనైవ సకలం నిత్యాది కర్మకుర్యాత్. ఉత్సవార్థం న చేత్ బింబం బాలేనైవ కుర్యాత్. బాలబింబం శిలాదారుజమయం చేత్ దారుసంగ్రహ శిలాసంగ్రహ పూర్వకం బాలబింబం ప్రతిష్ఠాపయేత్.

ఆలయ నిర్మాణ విధిః

పశ్చాత్ రథకారః స్థపతిభిః సహ మందిరనిర్మాణమారభేత. తత్ర ముఖ్య మధ్యమాధమ సంచితాసంచితోపసంచిత కల్పన భేదం శిలేష్టకాదార్వాదిషు గర్భాది దోష లక్షణాని దేవతాంతరాలయగతత్వాది దోషాన్ చ సమ్యక్ జ్ఞాత్వా మూలమందిరం కల్పయేత్ . ఖాతభూతలే జలేన సమతాం వీక్ష్య ప్రకృతిం క్షితౌ విన్యస్య. శాస్త్ర చక్షుషా ప్రథమాం ఫలకామాదాయ . సుధయా తాం దృఢీకృత్య. జలేన సమతాం వీక్ష్య . తస్యోపరి

ఉపపీఠం తదుపరి అధిష్ఠానం ఉపపీఠేనవినా అధిష్ఠానం వా పరికల్ప్య . అధిష్ఠానం వా యద్వా పూర్వమధిష్ఠానం తదుపరి ఉపానహం తదుపరి పాదం తతః ప్రస్తరం పశ్చాత్ గ్రీవాం తదను శిఖరం ఏవం యథాక్రమం ఏకతల కల్పనే యథావత్స్థాపి ఏవం కుర్యాత్ . ద్వితల కల్పనే తు అధిష్ఠాన చరణ ప్రస్తరకూటశాలా సంస్థాన పంజర ప్రస్తర వేదికాగ్రీవ శిఖరాణి ఏవం క్రమేణ త్రితలాది ఆద్వాదశ తలమేవమేవ. తతః అధికేషు ఉపానజగతీ కుముదపట్టికా కంఠపట్టికా మహతీపట్టికా వాజన వేదికా చరణతలోత్తర హంసమాలా కపోత ప్రతిప్రతివేదికా కంఠశిఖరాణి ఇతి ఏవం అష్టాదశా' కల్పనమితి యావత్స్థాపి యజమానానుగుణ్యేన వా కుర్యాత్. పూర్వమేవం సర్వం యథావిధి పటాదౌ నిర్మాయ అనంతరం మందిర నిర్మాణం చ కుర్యాత్.

ఇతి శ్రీ వరాహగురుణా విరచితాయాం క్రియాకైరవ చంద్రికాయాం

బాలాలయప్రతిష్ఠావిధిః నామ తృతీయః పరిచ్ఛేదః

****

అథ చతుర్థః పరిచ్ఛేదః

ప్రథమేష్టకా విధిః

అథ ప్రథమేష్టకా విధిః ఉచ్యతే-

ఆదౌ తావత్ ఆచార్యః శాస్త్రోక్తవర్త్మనా ప్రాచీపరీక్ష్య.ప్రాచ్యాది విభాగేన ద్వారాణి కల్పయిత్వా. చతుర్వింశత్యంగులాయతం ద్వాదశాంగులాయతం వా అంగుష్టపరిణాహం శుభం ఋజుం క్షీరవృక్షజం శంకుంసమానీయ. ప్రాసాదస్థాన మధ్యభాగే మూలమంత్రేణ సంస్థాప్య. శంకుద్విగుణమానేన పరితః మండలాంతే పూర్వాపరాంగయోః ఛాయామాలోక్య. ఛాయాంతర్మండలాంతే పూర్వతః పశ్చిమతః

బిందుద్వయం విలిఖ్య. తయోః మధ్యతః పూర్వబిందుమారభ్య అపరబిందుపర్యంతం సూత్రమాపాత్య.తయోరంతరం యథా కచ్ఛపానన పుచ్ఛవత్ భవేత్ తథా విధాయ. తదన్వేవమేవ ఉత్తరతః దక్షిణతశ్చ కృత్వా. ఏవం చతస్రుషు దిక్షు చ త్రి పంచ సప్తహస్తం యథాభిమతంఅధికం వా సూత్రం నిపాత్య.దిక్సూత్రభ్రమణేనైవ యథా చతురశ్రం భవేత్ తథాసమాలిఖ్య. దిక్షు అష్టాసు యథాన్యాయం శంకూన్ సంస్థాపయేత్. శంకుస్థాపనవేలాయాం నిమిత్తాని పరీక్షేత్. శుభాని చేత్ శుభం ఫలం.విపరీతాని చేత్ శాంతిమాచరేత్.

స్థితాసన శయన యాన విశ్వరూప బింబానుగుణ్యేన చతురశ్ర వృత్త వృత్తాయత చతురశ్రాయత భేదాన్ జ్ఞాత్వా. యజమానః భుక్తికామశ్చేత్ యుగ్మైఃహస్తైః, మోక్షార్థీ యది అయుగ్మైః ఏకహస్తమారభ్య దశహస్త పర్యంతం యథాభిమతం ప్రాసాదం ద్వాదశాంగులాంతం యథావిత్తానుసారతః మానయిత్వా. తత్రవిమానం చ నిర్మాయ ప్రథమేష్టకాం ఆరభేత్. ఇష్టకా శిలా కాష్ట మృణ్మయభేదేన త్రివిధా.విమానే శైలజే శిలయా, కాష్ఠజే కాష్ఠేన, పక్వేష్టకామయే సుపక్వేష్టకయా, ఆమేష్టకామయే చ ఆమేష్టకయా, శైలాకాష్టమయే శిలాకాష్ఠమయే చ శిలయా, ఇష్టకాకాష్ఠమయే ధామ్నిష్టకయా చ ప్రథమేష్టకయా కార్యా. ప్రతిమార్థం శిలాసంగ్రహ కల్పేన శిలాం సంగృహ్య .తాసు పుల్లింగాదిపరీక్షాం కృత్వా. పుల్లింగశిలయా పాదాది స్థూప్యంతం, స్త్రీశిలయా ప్రథమేష్టకాం,నపుంసకశిలయా మూర్ధేష్టకాం చ కుర్యాత్.

దార్విష్టకాఃఅపి ప్రతిమా దారుసంగ్రహవత్ గ్రాహ్యాః. విపరీతకరణే మహాన్ దోషః. రాజరాష్ట్రక్షయశ్చ. ఛేదే కాంస్య ఘంటాధ్వనిః మూర్ధ్ని, మధ్యే కాంస్యధ్వనిః, మూలే

తాలధ్వనిః యస్యాం సా పుంశిలా.తస్మాత్ కించిదూనధ్వనిః స్త్రీ శిలా. నాదహీనా నపుంసకశిలాభవతి.

అథ మృణ్మయేష్టకావిధిః - పూర్వమాచార్యః రథకారనిర్దిష్టం దేశం సమాసాద్యంతత్రపుణ్యాహ పూర్వకం అగ్నింప్రతిష్ఠాప్య. జ్వలితే అస్మిన్ మూలమంత్రేణ అష్టోత్తరశతాహుతీః ఆజ్యేన చరుణా పురుషసూక్తేన షోడశాహుతీః సమిద్భిః అష్టోత్తరశతసంఖ్యకాభిః భూయోపి చ మూలమంత్రేణ హుత్వా. చరుణా విష్ణు పారిషదాన్ ఉద్దిశ్య, క్షేత్రపాలాయ, భూతేభ్యః, వాస్తునాథాయ,దేవేభ్యః, ఋషిభ్యః,దేవగణాయ ఇతి చ ఆజ్యేన స్వాహాంతాభిః భూరాది సప్తవ్యాహృతిభిశ్చ హుత్వా. పూర్ణాహుతిం చ హుత్వా . పూర్వాదిషు చతసృషు దిక్షు ''విష్ణు పార్షదేభ్యః సర్వభూతేభ్యః వాస్తునాథాయ క్షేత్రపాలాయ'' ఇతి నమోంతైః ఏతైః మంత్రైః చరుణా బలిం చ కృత్వా. అగ్నిముద్వాస్య. కులాలేన ఇష్టకాః కారయేత్. తాస్వపి చ ఋజుః యుగ్మా రేఖా యస్యాం సా పురుషేష్టకా ప్రథమా. తిరశ్చీనా యుగ్మా రేఖా యస్యాం సా స్త్రీష్టకా ద్వితీయా . నీరేఖా పార్శ్వయోః వక్రరేఖా వా నపుంసకేష్టకా తృతీయా. ప్రాసాదాదికరణే ప్రథమా . పీఠాదికరణే ద్వితీయా. ప్రాసాద గర్భాధానాది కరణే తృతీయా . తదాయామస్తు హస్తమానః చేత్ ఉత్తమః. అష్టాదశాంగులాయామః మధ్యమః . షోడశాంగులాయామః అధమః. ఆయామార్ధేన విస్తారః. విస్తారార్ధేన ఘనం . ఆయామ సమవిస్తారాస్యాత్ ఆచ్ఛాదనేష్టకా . ఇదం మహామానంప్రాసాదతుల్యః విస్తారః. తద్విగుణఆయామహ ఇదం అల్పమానం. ఏవమిష్టకాః కారయిత్వా.తాః పక్వాః శుభాదృఢాః సంపాదయేత్. దేవాలయే చతస్రః ప్రథమేష్టకాః. మనుష్యాలయే పంచ పక్వేష్టకామయే ధామ్ని పక్వా ప్రథమేష్టకా ఇత్యాది వేద్యం. తతః మండపం

ప్రపాం వా కల్పయిత్వా. వితానాదిభిః అలంకృత్య. తన్మధ్యే సప్తతాలాయతాం హస్తమాత్రసముచ్ఛ్రితాం వేదికాం కల్పయిత్వా. మృత్సంగ్రహణపూర్వకం అంగురాన్ అర్పయిత్వా. తతః వేదికామధ్యే శాలీనాం భారచతుష్టయేన తదుపరి తదర్ధేన తండులానాం తస్యోపరి తదర్ధేన తిలానాం స్థండిలం కృత్వా. అంతరాంతరయోగేన ఆహతైః వాసోభిః ఆచ్ఛాద్య. తదుపరి సలక్షణాన్ సూత్రవస్త్రాదివేష్టితాన్ సరత్నహేమకూర్చ పిప్పలదలాన్ కుంభాన్ నవ విన్యస్య. తద్వేదికోత్తరభాగే పూర్వవత్ ధాన్యపీఠం పరికల్ప్య. ఇష్టకాధివాసార్థం దర్భానాస్తీర్య. పుణ్యాహం వాచయిత్వా. స్నపనార్థం పూర్వోక్తలక్షణయుక్తాన్ నవ కలశాన్ ధాన్యపీఠే సంస్థాప్య. బ్రహ్మాది ఈశానాంతం ఘృతక్షీర దధిగుడ పంచగవ్య ఫలరస గంధలోహ మధుభిః సంపూర్య. వస్త్రేణ ఆవేష్ట్య. క్రమేణ పరవాసుదేవ పురుష సత్యాచ్యుత అనంత కేశవ నారాయణ మాధవ గోవిందాన్ ఆవాహ్యఅభ్యర్చ్య. చతస్రః స్త్రీలింగేష్టకాః సమాదాయ. పుణ్యాహపురస్సరం వాసుదేవాదీన్ ఆవాహ్యఅభ్యర్చ్య. పీఠే సంస్థాప్య. పయోవ్రతసామ్నా పయసా, మధువాతేతి గుడేన, యాఃఫలినీరితి ఫలవారిణా, హిరణ్యగర్భ మంత్రేణలోహవారిణా, దధిక్రావిణ్ణేతిదధ్నా,పంచవారుణికేతి పంచగవ్యేన,గంధద్వారేతి గంధాంబునా, మధువాతేతి మధునా, ఘృతస్నాతే తిసామ్నా ఘృతేన చ అభిషిచ్య. పృథక్ పృథక్ ఇష్టకాః సదర్భేన వస్త్రయుగ్మేన సంవేష్ట్య. పుణ్యాహం వాచయిత్వా. ప్రోక్ష్య. ఇష్టకాఃశయనేఅధివాస్య.పూర్వాదిద్వారేషు తోరణ కుంభాన్ సంస్థాప్య. తత్తద్దివతాని ఆవాహ్యఅభ్యర్చ్య. పూర్వస్థాపిత మధ్యకుంభే పరమాత్మానం ఉపకుంభాష్టకే విష్ణ్వాదీన్ ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య. పాయసగుడోదనాని నివేద్య. తస్య పూర్వే ఉత్తరే వా కుండౌ స్థండిలే వా అగ్నిమానీయ. సమిదాజ్య చరుభిః

యథావిధి చ పునః సమిదాజ్య తిల పుష్పైః పృథక్ అష్టోత్తరశతాహుతీః చ నృసూక్తేన చరుణా చ హుత్వా. సంపాతాజ్యం పాత్రాంతరే సంగృహ్య.తేన ఇష్టకాః స్పర్శమంత్రేణ సంస్పృశేత్.

ప్రతిసరః

అథ ప్రతిసరబంధ కర్మకరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య. ప్రతిసరం పుణ్యాహజలేన ప్రోక్ష్య.హేమమయైః కార్పాసమయైః వా ప్రతిసరైఃఅస్త్ర మంత్రేణ సంబధ్య.'ఓం హ్రీం స్వం స్వప్నాధిపతయే స్వాహా ఇతి మంత్రేణ సర్పిషా అష్టోత్తరశతాహుతీః హుత్వా. తతః ఆచార్యః యజమానేన సహ దర్భశయ్యాయాం స్వప్నార్థం శయీత. స్వప్నే శుభే శుభం ఫలం. అశుభే శాంతి హోమం కృత్వా. విభాతాయాం విభావర్యాం శుభే ముహూర్తే ఋత్విగ్భిః సహ ఇష్టకాః సమాదాయ. ధామప్రదక్షిణీ కృత్య. అంతః ప్రవిశ్య. క్లృప్త ద్వారదేశస్య దక్షిణతః పాదమూలే వేదఘోషైః వాద్యఘోషైః చ సహ నిక్షిపేత్. ప్రాదక్షిణ్యేన ఇంద్రాది సోమాంతం ఇష్టకాః మూలమంత్రేణ శ్రియఃమందిరే శ్రీ సూక్తేన నిదధ్యాత్. దక్షిణ పశ్చిమయోః మూలం పూర్వోత్తరయోః అగ్రం చ కుర్యాత్.ఉపానత్ విషమో యథా న భవేత్ తథా నిదధ్యాత్. సర్వం కర్మా పుణ్యాహపురస్సరం నిదధ్యాత్. తదా యజమానః గురవే వస్త్రాభరణపూర్వాం శతనిష్కపరిమితాం దక్షిణాం తదర్ధం ఋత్విగ్భ్యః తదర్ధం పరిచారకేభ్యశ్చ దద్యాత్.

ఇతి ప్రథమేష్టకా విధిః నామ చతుర్థః పరిచ్ఛేదః

****

పంచమః పరిచ్ఛేదః

గర్భన్యాసః

అథ గర్భన్యాసవిధిః ఉచ్యతే-

పూర్వవత్ సమధ్యవేదికం కల్పయిత్వా. మధ్యవేదికాం గోమయేన ఉపలిప్య. తస్యాం భారచతుష్టయపరిమితయా వ్రీహ్యా తదుపరి తదర్ధేన తండులేన తదుపరి తదర్ధేనతిలేన చ అంతరాంతరయోగేన వస్త్రాచ్ఛాదన సహితం స్థండిలం కృత్వా. మధ్యే వస్త్రరత్నలోహ కూర్చ పిప్పలదలపిధానం మహాకుంభం పరితః తామ్రజాన్ అష్టౌ కుంభాన్ చ సంస్థాప్య. గంధోదకైః ఆపూర్య. మధ్యకుంభే శంఖ చక్ర గదాఖడ్గ శార్ఙ్గ ముసలాని సౌవర్ణాని నిదాయ. తస్మిన్''ఓం హ్రీం వసుధాయైనమః'' ఆగచ్చ ఆగచ్చ ఇతి వసుధాం ఆవాహ్య. గంధాదిభిః అభ్యర్చ్య. కుంభేషుఅష్టాసు చ ఇంద్రాదీన్ ఆవాహ్య. అభ్యర్చ్య. పర్వత హ్రద పుణ్యతీర్థ వల్మీక కర్కటాశయన నదీ వృష వృషాణాగ్ర దంతీదంత పయోనిధి హల సంస్థితాః మృత్తికాః దశ చ కుముదారవింద కశేరూత్పల నీలోత్పలానాం పంచ కందాన్ మనశ్శిలా హరితాలాంజన శ్యామ సీస సౌరాష్ట్ర రోచన గైరిక పారదాన్ సప్తధాతూన్, వజ్ర వైదూర్య మౌక్తిక స్ఫటిక పుష్యరాగ చంద్రకాంత మహానీల పద్మరాగ శంఖాభిధానాని నవరత్నాని, శాలి నీవార కంగు ప్రియంగు తిల మాష ముద్గ యవ వైణవాని నవ బీజాని హిరణ్య రజత తామ్రాయస త్రపు సీస సౌవర్ణ కూర్మ శంఖ చక్రాణి నవైతాని చ సంగృహ్ణీయాత్. సౌవర్ణం రాజతం తామ్రమాయసం వా గర్భపాత్రం అలాభే దారుజం వా షోడశాంగులాయతం ద్వాదశాష్ట చతురంగులాన్యతమ విస్తారం తదర్ధోచ్ఛ్రాయం పదచతుష్టయేన ఉపేతం తత్త్రితయేన వా సాపిధానం వృత్తం చతురర్ధం వా తన్మధ్య గర్తానాం షోడశభిఃనవభిర్వా కారయిత్వా.

పుణ్యాహం వాచయిత్వా. ప్రోక్ష్య. పంచగవ్యేన ప్రక్షాల్య. వేదికా సంస్థిత నవకుంభ జలైః వేదాదినా అభిషిచ్య. తస్యామేవ వేదికాయాం పూర్వవత్ స్థండిలం కల్పయిత్వా. సదర్భవస్త్రేణ తద్భాజనం ఆవేష్ట్య వేదికా మధ్యే నిదధ్యాత్. షోడశసు తద్గర్తేషు సువర్ణాదీని సముద్రమృదంతాని ద్రవ్యాణి, తదభావే కేవలం సువర్ణం వా విన్యసేత్. నవగర్త విధానే తు నవసుగర్తేషు చ సముద్రిక మృదం పూర్వం ఆపాత్య. ప్రాచీన గర్తే పర్వతమృదుత్పలకంద మనశ్శిలా వజ్రశాలి హిరణ్యాని, దక్షిణే తీర్థమృద కంద హరితాల వైదూర్య నీవార రాజతాని, పశ్చిమే నదీమృత్మరతక నీలోత్పలకందాంజనకంగు తామ్రాణి, ఉత్తరే హ్రదమృత్కశేరు కంద పుష్యరాగ ప్రియంగు-అయాంసి, ఆగ్నేయేకులీరాశయ మృత్సీస స్ఫటికమాషత్రపూణి, నైఋతే వల్మీకమృత్సారాష్ట్ర మౌక్తిక తిలకాంస్యాని, మారుతే హలమృత్తికా రోచనాచంద్రకాంత ముద్గ సౌవర్ణ కూర్మప్రతికృతీ, ఐశానే దంతిదంతమృత్తికా మహానీలగైరిక వేణుధాన్య సౌవర్ణ శంఖాన్, బ్రహ్మపదే వృషవిషాణాగ్ర మృత్తికా పద్మకంద పద్మరాగ పారదయవ సౌవర్ణ చక్రాణి చ మూలమంత్రేణ విన్యస్య. తత్పద్మం విష్ణుగాయ ర్త్యా అభ్యర్చ్య. కుండేస్థండిలే వా అగ్నిం విధివత్ ఉపసమిధ్య. సమిద్భిః సర్పిషా చ విష్ణుషడక్షరేణ అష్టోత్తరశతాహుతీః హుత్వా. పాత్రాంతరే సంపాతాజ్యం సంగృహ్య. చరుణా నృసూక్తేన షోడశాహుతీఃహుత్వా. అనంతరం తిలాజ్యమిశ్ర చరుణా. 'ఇంద్రాది లోకపాలేభ్యః, భువనేభ్యః, పర్వతేభ్యః, సముద్రేభ్యః, ఆదిత్యేభ్యః, వసుభ్యః, మరుద్భ్యఃఋషిభ్యః, వేదేభ్యః, సర్వశాస్త్రేభ్యఃపురాణేభ్యః, పాతాలేభ్యః, దిగ్భ్యఃనాగేభ్యః, గణేభ్యః, సర్వభూతేభ్యః, నరేంద్రేభ్యః, నక్షత్రేభ్యః, సర్వేభ్యః గ్రహేభ్యః ఇతిప్రణవాది స్వాహాంతం హుత్వా. పూర్వగృహీత సంపాతాజ్యేన గర్భభాజనం''ఓం ధీం నమః పరాయ లోహితవర్ణాయ

స్పర్శతన్మాత్రాత్మనే'' ఇతి సంసిచ్య. పూర్ణాహుతిం హుత్వా. రజన్యాం సుముహూర్తే సవేద వాద్యఘోషం తద్భాజనమాదాయ. దేవాగారం ప్రదక్షిణీ కృత్య. గర్భగేహం ప్రవిశ్య. ద్వారస్య అంతర్ముఖస్య దక్షిణ పార్శ్వం త్రిభాగీ కృత్య. భాగద్వయం విసృజ్య. ద్వారనికటస్యేకభాగే పాదపార్శ్వే దేవానాం పట్టికాయాం బ్రాహ్మణఃయజమానశ్చేత్, రాజా చేత్ కుముదోపరి, వైశ్యః యది కుముదాధఃు, శూద్రః యది జగతౌ గర్భన్యాసం కుర్యాత్. ఉక్తవిపర్యయన్యాసే మహాన్ దోషః భవతి. తస్మాత్ స్థానభ్రంశం న కారయేత్. తదా ఆచార్యః భూమండలం సపర్వత ద్వీప సముద్రదిగ్గజం శేషఫణీంద్ర ఫణామండలస్థితం ధ్యాత్వా. ద్విభుజం శ్యామాం సర్వాభరణ భూషితాం ఋతుస్నాతాం వసుధాం ఆత్మానమపి సర్వభూషణభూషితం కేశవం ధ్యాత్వా.గర్భభాజన స్థానగర్తం గోమూత్రేణ అనులిప్య.

సర్వభూతధరే కాంతే పర్వతస్తన మండితే.

సముద్రపరిధానీయే దేవీ గర్భం సమాశ్రయ.''

ఇతి మంత్రేణ తస్మిన్ గర్తే గర్భభాజనం విన్యస్య. విధానేన పిధాయ.

సుధయా ధృఢీకృత్య. సమంతతః రక్షాం కుర్యాత్. తదా గర్భస్య స్ఖలనే దుర్నిమిత్తే చ పూర్వవత్ ప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్. గర్భ న్యాసం అకృత్వా గ్రామం ప్రాసాదం వా కుర్యాత్ యది, తదా నచిరాదేవ ఉభౌక్షయం యాయాతాం.తదానీం యజమానః గురవే పూర్వోక్త సంఖ్యయా దక్షిణాం దద్యాత్.

ఇతి గర్భన్యాస విధిఃనామ పంచమః పరిచ్ఛేదః

****

అథ షష్ఠః పరిచ్ఛేదః

మూర్ధేష్టకా (కవాటస్థాపన) విధిః

మూర్ధేష్టకా (కవాటస్థాపన) విధిః ఉచ్యతే

పూర్వే మండపం ప్రపాం వా మధ్యే వేదికాద్వయేన సహ కల్పయిత్వా.

మధ్యవేదికాయాం పూర్వవత్ వ్రీహి శాలి తండుల తిలైః సవస్త్రాచ్ఛాదనం స్తండిలం

కృత్వా. తస్మిన్ పూర్వోక్త లక్షణయుతాన్ నవకుంబాన్ పుణ్యాహపూర్వకం సంస్థాప్య.

ఇష్టకాధివాసార్థం ద్వితీయ వేదికాయాం చ స్థండిలం పూర్వవత్ కృత్వా. దర్భాన్

ఆస్తీర్య. మూర్ధేష్టకా శుద్ధ్యర్థం స్నపనకర్మకరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య. పుణ్యాహం

వాచయిత్వా. తత్ర నవకలశాన్ సలక్షణాన్ సంస్థాప్య. తాన్ చ పూర్వోక్త

విశేషేణవిశిష్టాన్ విధాయ.బ్రహ్మాది ఈశానాంతం పూర్వవత్ ఘృతాది ద్రవ్యైః ఆపూర్య.

తేషు పూర్వవత్ తదధిదైవతాని ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య. నపుంసకేష్టకాః చతస్రః సంగృహ్య.

పుణ్యాహం వాచయిత్వా. ప్రోక్ష్య. తేషు వాసుదేవాదీన్ ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య. పీఠే

సంస్థాప్య. నవకలశైః తత్తన్మంత్రేణ తాః క్రమేణ పృథక్ అభిషిచ్య. సదర్భ నవ వానోభిః

పృథక్ పృథక్ సంవేష్ట్య. పుణ్యాహం వాచయిత్వా. ప్రోక్ష్య.పూర్వకృత ద్వితీయవేదికా

స్థండిలోపరి తాః శాయయిత్వా.పూర్వవత్ ద్వారతోరణ కుంభాన్

సంస్థాప్య.తత్తద్దైవతాని ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య.మధ్యవేదికాకుంభేషు మధ్యే పరమాత్మానం

ఉపకుంభాష్టకే విష్ణ్వాదీన్ ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య.పాయసాన్నం నివేద్య.వేదికాయాం

చతసృషు దిక్షు అధివాసహోమం ధామ్నః అష్టసు దిక్షు శాంతి హోమం చ

కృత్వా.సంపాతాజ్యం సంగృహ్య.తేన స్పర్శమంత్రేణ తాః స్ప్రుష్ట్వా.పూర్వవత్

సంకల్పాది పూర్వసూత్రైః ప్రతిసరం బధ్నీయాత్.తతఃపంచవింశతి కలశస్నపన

కర్మకరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య.పుణ్యాహం వాచయిత్వా.ప్రోక్ష్య.పూర్వాయతాని దశ ఉదకాయతాని తావంతి సూత్రాని నిపాతయేత్.తదాకృతే ఏకోత్తరాశీతి పదాని భవంతి.తేషు మధ్యపద నవకే కుంభ నవకం తత్పరితః ద్వేద్వే పంక్తిం వీధ్యర్థం పరిమాజ్య. తద్బహిః పూర్వాదిసోమాంతం దిక్షు త్రీణి త్రీణి ఆగ్నేయాదీశానాంతం ఏకైకం కుంభానాం వ్రీహి తండుల తిలకృతస్థండిలోపరి విన్యస్య. మధ్యకుంభనవకం ఘృతోష్ణోదక నవరత్న ఫలసప్తలోహ మార్జన గంధాక్షత యవైఃబ్రహ్మదీశానాంతం క్రమేణ ఆపూర్య.పూర్వాది దిక్స్థమధ్య కుంభాన్ చతురః క్రమేణ పాద్య అర్ఘ్య ఆచమన పంచగవ్యైః ఆగ్నేయాది కోణస్థితాన్చతురః దధిక్షీర మధు కషాయైః పార్శ్వస్థిత కుంభాష్టకం శుద్ధోదకేన చ ఆపూర్య.పూర్వోక్త విశేషేణ విశిష్టాన్ ఆధాయ. ద్రవ్యకుంభేషు పరవాసుదేవాది దామోదరాంతాన్ శుద్ధోదక కుంభేషు నారాయణం చ ఆవాహ్య.అభ్యర్చ్య. తతః యజమానః ఆచార్యః స్నాత్వా వస్త్రాంగులీయకాదిభూషణైః భూషితః ఉపోషితః. తత్ర దర్భాన్ ఆస్తీర్య. పరమపురుషం ధ్యాయన్ శాయీత.శ్వభూతే సుముహూర్తే కృతకృత్యః గురుః ఇష్టకాః పంచవింశతికలశైః మూలమంత్రేణ మహాకుంభతోయేన చ స్నాపయిత్వా అభ్యర్చ్య.మూలేన జలైః వాసోభిః వేష్టయిత్వా. సర్వాలంకృతానాం ఋత్విజాం మూర్ధ్ని విన్యస్య. సవేదవాద్యఘోషం ధామప్రదక్షిణీ కృత్య.విమానోపరితలే ఇష్టకాః ఆరోప్య. పుణ్యాహం వాచయిత్వా.ఆచార్యః ప్రాఙ్ముఖః హృదయకమలే నారాయణం ధ్యాయన్ పూర్వాది దిక్రమేణ ప్రణవేన ఇష్టకాః స్థాపయేత్. తదానీం పాపరోగయుతాన్ ప్రతిలోమజాన్ అపి బహిః నిర్వాసయేత్.తదను యజమానః శిరసా గురుం ప్రణమ్య.గో భూ హిరణ్య

భూషణదాసీదాస వాహన ఛత్ర చామర పాదుకాదీన్ మహాదక్షిణాం చ

దద్యాత్.రథకారం చ తథా వస్త్రాన్నధనదాన్యాదిభిః తోషయేత్.

అత్ర స్థూపికాకీల విధిః ఉచ్యతే .

సౌవర్ణ రాజతం తామ్రం వా దారుజం వా వక్ర గ్రంథి వర్జితం స్థూపికా కీలం

మూర్ధభూమ్యఙ్గ్రి ప్రమాణ విస్తారాయామం భవేత్.తదగ్రమంగులీ ప్రమాణం విమాన

కంఠతుల్య ప్రమాణం అధ్యర్ధ ప్రమాణం ద్విగుణ ప్రమాణం వా వృత్తం చతురశ్రం

పంచాశ్రం వా కల్పయేత్ . వృత్తాయతే చతురశ్రాయతే చ విమానే స్థూపికాకీలాని

యుగ్మాని స్యుఃఇతరేషు విమానేషుఅయుగ్మాని.వింశతి యావత్

యుగ్మాని;ఏకోనవింశతిం యావత్అయుగ్మాని చతురశ్ర షడశ్రాష్టాశ్ర వృత్తేషు ధామసు

స్థూపికాకీలం ఏవమేవస్యాత్ ఏవం కీలం కృత్వా. ఆచార్యః తస్య మూర్ధేష్టకా విధివత్

అధివాస స్నపనాది ఆరోపణాంతం సర్వం కర్మ కృత్వా.కీలం విమానాగ్రం ప్రాపయ్య.

తతః ఆచార్యః తత్ర పుణ్యాహం వాచయిత్వా. స్థూపికా గర్తే నవరత్నాని ధాతు

లోహబీజాని చ యథావిధి నిక్షిప్య. స నవవస్త్ర ఉత్తరీయః ధృత పంచాంగ భూషణః

ప్రాఙ్ముఖః మూలమంత్రేణ స్థూపికా కీలం గర్తే సంస్థాప్య. సుధయా ధృఢీకృత్య. తతః

విమానదిగ్దేవతా కల్పనం కుర్యాత్.తదను యజమానః యథావిత్తం ఆచార్యం

మూర్తిపానాం దక్షిణాం దద్యాత్

అథ శిఖాకుంభం

సౌవర్ణం రాజతం తామ్రం పైత్తలం మృణ్మయం వాశిఖాకుంభం వృత్తేధామ్ని వృత్తం అశ్రే

అశ్రం సంస్థాప్య. తం నానారత్నైఃలోహైః చ ఆపూర్య.తదగ్రం ముకుళాకృతిం దీపాకృతిం

వా కల్పయిత్వా.తతః వికచ కమలాకృతిం కుర్యాత్.

అథ విమానదిగ్దేవతా కల్పన విధిః

విమానస్య ఐంద్ర్యాం శ్యామలం ఇంద్రం రక్తం కుమారం వా దక్షిణస్యాం రక్తవర్ణం ఉమాపతిం దక్షిణామూర్తిం వా ప్రతీచ్యాం శ్వేతవర్ణం నృహరిం శ్రీధరం వా ఉదీచ్యాం కనకవర్ణం బ్రహ్మాణం ధనపతిం వా అథవా పురుష సత్య అచ్యుతాఽనంతాన్ యద్వా శ్యామ రక్త కనకశ్యామళ వర్ణాన్ వాసుదేవ సంకర్షణ ప్రద్యుమ్న అనిరుద్ధాన్ యదివా నర నారాయణ హరి కృష్ణాన్ ఆహోస్విత్ వరాహ నృసిహ్మ శ్రీధర హయవక్త్రాన్ ఏతాన్ చతుర్భుజాన్ శంఖచక్రధరాన్ బ్రహ్మాద్యాన్ అపిస్వాయుధ ధరాన్ ధ్రువ భేరేస్థితే స్థితాన్ ఆసీనే ఆసీనాన్ శయితే తు స్థితాన్ ఆసీనాన్ వా యానారూఢే యానారూఢాన్ స్థితాన్ వా విశ్వరూపే విశ్వరూపాన్ స్థితాన్ వా చతుర్భుజాన్ ఇంద్రాదీన్ చ సర్వేష్వపి ప్రాకారేషు ఆసీనాన్ విమానే శైలజే శైలజాన్ కుర్యాత్.తేషాం జలాధివాసాది శయనాధి వాసాంతం కర్మం యథావిధి కృత్వా.

సుముహూర్తే స్వస్వ స్థానేషు సంస్థాప్య.వర్ణలేపనం కుర్యాత్.ఇష్టకామయే ధామ్ని తు శూలానాం జలాధివాసాది శయనాధివాసాంతం కర్మ కృత్వా.స్వస్వస్థానేషు సంస్థాప్య.త్రివస్తుకమయం కృత్వా.యస్య యః వర్ణఃవిహితః తేనైవ రంజయేత్.తే సర్వే భిత్తిమాగస్తాః సపద్మవిష్టరః అర్ధచిత్రాః ఆభాస చిత్రాః వా కల్పనీయాః.

ఏక నాసాయుతే ధామ్ని దిజ్మార్తిరపి ఏకైవ . నాసికాహీనే తు దిజ్మార్తిః న ఇష్యతే . చతురశ్రాయతే వృత్తే వృత్తాయతే చ ధామ్ని ఆగ్నేయాదిషు విదిక్షు క్రమేణ వీరసేన సుషేణ భద్ర సుభద్రకా బాహుభిః చతుర్భిః సద్మధారిణః స్థాప్యాఃచతురశ్రాయతే ధామ్ని దక్షిణోత్తరతః నాసికా ద్వయయుతే పూర్ణపుష్కరౌ శంఖచక్ర ధరౌ యవనికాం స్పర్శి హస్తౌ కల్పనీయౌ.విమానస్య ప్రతితలం నృత్యతః సురవిద్యాధరాన్ కిన్నరోరగాన్ వీణా

పణవధారిణశ్చ సర్వత్ర భగవదవతారాన్ చ వృత్తేః ఉపరి కంఠస్య అధస్తాత్ కోణేషు చతుర్షు కనక వర్ణం గరుడం సిహ్మం వా కంఠమాత్రోన్నతం పాదమాత్రోన్నతం అధ్యర్ధోన్నతం త్రిపాదమాత్రోన్నతం వా కల్పయేత్.అధస్తాత్ విమానాధిష్టానే ఆగ్నేయే స్థితం హస్తి వదనం దక్షిణస్యాం శోణమీశం ఋషిభిః సేవితం దక్షిణామూర్తిం వా ప్రతీచ్యాం విశ్వరూపం ఉత్తరే కమలాసనం కనక వర్ణం ఐశాన్యాం మహిషాసురమర్దినీం అథవా పూర్వవత్ సర్వాఽపి దిజ్మూర్తిః తస్య అధస్తాత్ ఉపపీఠేఽపి పూర్వవత్ అథవా తత్కర్తోపేతాన్ ప్రాదుర్భావాన్ ప్రకల్పయేత్.

పాషాణ శర్కరా తక్రసుధయా త్రిప్రకారయా త్రిఫలాంంభోభిఃత్రివారం ద్వివారం ఏకవారం వా పిష్టయా ఖాదిరార్జున శాల్మలీ క్షీరశాఖినాంకషాయాంభోభిః తథా కృతయా ఘటే భూయః పిష్టయా మాషీయత్వక్వాత మిశ్రయా గుడపాకరసైః సైకతైః చ పునః భృశంకుట్టితయాధామ స్థూల సూక్ష్మరూప పరాఖ్యేన త్రివిధేన క్రమేణ లింపేత్.ఏవం కృతేధామ చిరస్థాయీ భవతి.పాషాణ శర్కరాతక్రసుగంధచూర్ణం ద్విగుణవాలుకయా యుక్తం సంయక్ పిష్ట్వా కుర్యాత్.ఏకవారం క్షుణ్ణం స్థూలం,ద్వివారం క్షుణ్ణం సూక్ష్మం,త్రివారం క్షుణ్ణం పరం.ఏవం క్రమేణ లేపనక్రమఃతద్ధామ పంచవర్ణైః యథావిధి శోభితం కృత్వా. ఉపానదాది స్థూప్యంతం కనకాదిభిః భూషయేత్.

అథ కవాట స్థాపన విధిః ఉచ్యతే

కవాటద్వార శాఖాః సమానీయ.''ఓం లాం నమః పరాయ సర్వాత్మనే''ఇతి సంక్షాళ్య. పుణ్యాహం వాచయిత్వా.కవాటద్వారశాఖాః చతస్రః పంచోపనిషన్మంత్రేణ అద్భిః సంప్రోక్ష్య.అహతైః వాసోభిః ఆచ్ఛాద్య. పూర్వవత్ ధాన్యరాశిం కృత్వా.తత్ర కవాటద్వార

శాఖాః సంస్థాప్య.కుంభస్థాపనార్థం చ పూర్వవత్ స్థండిలం కృత్వా.తత్ర సరత్నలోహ కూర్చాఽశ్వత్థపల్లవాపిధానం సకరకం మహాకుంభం మధ్యే తత్పరితః తాదృశ విశేషణ విశిష్టం కలశాష్టకం చ క్రమాత్ విన్యస్య.ద్వారతోరణ కుంభేషు తత్తద్దైవతాని ఆవాహ్య. అభ్యర్చ్య.పుణ్యాహవాచన పురస్సరం అధివాసహోమం కృత్వా.ప్రభాతే గురుః కవాట ఆధారశిలాగర్తయోః పూర్వవత్ రత్నన్యాసం విధాయ. తదుపరి కవాటాధారశిలే సంస్థాప్య.పుణ్యాహం వాచయిత్వా. ఆధారశిలే పంచగవ్యేన ప్రక్షాళ్య.సులగ్నే కవాటే సంస్థాప్య. మహాకుంభస్తు కూర్చేన కవాటయోః దేవతా విన్యాసం కారయేత్. తత్రమః- అధశ్శాఖాయాం శాంతిం దక్షిణ శాఖాయాం వాగ్దేవీం ఉపరి శ్రియం ఔత్తర శాఖాయాం రతిం దక్షిణ కవాటే విశ్వదృగ్భూతనాథౌ ఉత్తరే విశ్వవక్ర ప్రతాపవంతౌ చ .

తత్రస్థాఃమత్స్యాది దశమూర్తిః స్వస్వ విద్యయా ప్రోక్ష్య.వేత్రేషు వేదశాస్త్ర పురాణాని నారాచేషుత్రయస్త్రిశత్ దేవతాః కీలేషు ఋషీన్ కవాట పట్టికాయాం భూతనాథం కవాటకంద పట్టే విశ్వభావనం చ ప్రణవాది నమోంతైః స్వస్వ మంత్రైః మహాకుంభజలైఃన్యసేత్. తతఃఆచార్యాదిభ్యః యథావిభవం దక్షిణాం దద్యాత్.

ఇతి మూర్ధేష్టకా (కవాటస్థాపన) విధిః నామ షష్టః పరిచ్ఛేదః

****

అథ సప్తమః పరిచ్ఛేదః

శిలా దారు సంగ్రహ విధిః

శిలాదారు సంగ్రహవిధిః ఉచ్యతే

ప్రతిమా రత్న లోహ శిలా మృద్దారు ప్రకృతి ద్రవ్య భేదేన షడ్విధాః. ఆద్యా మాణిఖ్య రత్నకృత కరచరణాద్యవయవయుతా చిత్రరూపా అర్ధచిత్రరూపా వా పటల త్రాసాదిదోషరహితా సమర్చనే సర్వకామ ఫలప్రదా. లోహజాస్తు సువర్ణ రజత తామ్ర రూప ప్రకృతి ద్రవ్య భేదతఃత్రివిధాః. ఆద్యా సర్వ సంపత్కరీ.ద్వితీయావిత్త యశో విజయ విజ్ఞానకరీ.తృతీయా ఋద్ధి శాంతి సౌభాగ్య దాయినీ.శిలాశ్చ సిత పాటలపీత కృష్ణ భేదేన చతుర్విధాః. ఆద్యా బ్రాహ్మణస్య, ద్వితీయా క్షత్రియస్య,తృతీయా వైశ్యస్య,తురీయా శూద్రస్య. యథాక్రమం ముఖ్యాః ఉదీరితాః. అథవా ఏతః చతస్రః బ్రాహ్మణస్య.రాజ్ఞః పాటల పీత కృష్ణాః వైశ్యస్య పీత కృష్ణేః, తురీయస్య కృష్ణమాత్రమితి గౌణఃఅయం విధిః.శంఖ చక్ర గదా పద్మ శక్తి వందనమాలికా సిహ్మ మాతంగ సారంగ వరాహాంగుశ కుండికా శ్రీవత్స చామర ఛత్ర ధ్వజ మత్స్య విహంగమతిల తండుల వాలుకాః యాసు దృశ్యంతే తాః శుభదాః. తాసు గర్భవత్యః శిలాః అగ్రాహ్యాః. గర్భః తు అంతః అవస్థితః దోషాః. మాహిషం నవనీతం మేషశృంగచూర్ణం కురువిందచూర్ణయుతం గోక్షీరేణ సంపేష్య శిలాయాం దారౌ చ లింపేత్. తదా గర్భః దృశ్యతే. వేదికా మండలావర్తకాని యాసు శిథిలఃధ్వనిః స్పర్శే సత్యోష్ణ్యం వా జాయతే తాః గర్భవత్యః ఇతి మంతవ్యః. తం యత్నేన నిరీక్ష్య ఉత్పాటయేత్. తస్యాం మండలే పాటలే దృష్టే తత్ర పాటలాః పాంసవః పాటలే శ్వేతపంకజే శ్వేతాః పాంసవః కపిలవర్ణే స్నిగ్ధే చ కమఠః (కాలాయామ సమయే వర్ణే స్నిగ్ధే చ తత్ర కమఠః) కపోత వర్ణం గౌలీ మంజిష్టవర్ణే

లోహిత దర్దురః పాండర వర్ణం శుక్ల దర్దురః రక్తపీతే కచ్ఛపః కుసుంభ పీతవర్ణం పీతో వర్షాభూః శుక్ల హేమ వర్ణం క్షుద్ర విహంగమఃకాలావససమే వర్ణే గోధా గుడవర్ణే పాషాణః మధువర్ణే ఖద్యోతః సారంగ వర్ణే వృశ్చికః ఖడ్గసన్నిభం సలిలం నీలే శలభఃరక్షే ఫేనం కపిలే మూషికః కృష్ణే కృష్ణాహిః బాలతృణ సన్నిభం మత్స్యఃఇతి ఏవమాదయః దృశ్యంతే. ఏవం గర్భం నిశ్చిత్య రథకారః గర్భముద్ధరేత్. మోహాత్ లోభాత్ వా సగర్భ శిలా దారుభ్యాం ప్రతిమాఃయది కృతా తదారాజరాష్ట్ర యజమానానాం వినాశఃభవతి . కృతేగర్భోద్ధారే తద్దోష పరిహారాయ స్థాపకః యథా విధి శాంతిం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా. ఆశిషఃవాచయిత్వా.తేభ్యః దక్షిణాం దద్యాత్.యది శీతళశిలయా బింబకరణం తదా తత్ర దేవస్య సాన్నిధ్యం అచిరాదేవ భవతి. శిలాచ్ఛేదే తు యచ్చిరఃప్రదేశే కాంస్య ఘంటా ధ్వనిఃమూలే చ తాలధ్వనిఃసా పుంశిలా . కించిత్ న్యూన ధ్వనిఃయది సా స్త్రీ శిలా.నాదహీనా నపుంసకశిలా భవతి. బింబం పుంశిలయా పీఠం స్త్రీశిలయా కుర్యాత్. రత్నన్యాసం నపుంసక శిలాయాం కుర్యాత్. శ్రియాది దేవీనాం విదానం తు స్త్రీశిలయా పీఠం పుమ్శిలయా చ కుర్యాత్. రత్నన్యాసం నపుంసక శిలాయాం కుర్యాత్. సౌమ్యా శీతలా వైష్ణవీ మహాఫలప్రదా. కృష్ణా ఆగ్నేయీ రౌద్రీ రోగప్రదా. సౌమ్యాగ్నేయీ భయాత్మికా. బ్రాహ్మీ వృష్టికరీ. ధర్మకాలే శీతళా ప్రావృషి చ ఉష్ణా ఏకవర్ణా శుద్ధా శిలా ప్రతిమావిధౌ గ్రాహ్యా. సంకీర్ణా అనేక వర్ణాదుఃఖదా.ప్రతిమా కృతే ప్రశస్త పర్వతేషు శిలా గ్రాహ్యా. తత్రాపి భూగతాం వర్జయేత్. యా కుసుమ వన సంకీర్ణా జలాశయ సమావృతా సా భూఃవారుణీ తత్రత్య శిలా కామదా. యస్యాశ్చ ఉత్తరతఃజలం దక్షిణే సస్య సమృద్ధాని క్షేత్రాణి పశ్చిమే క్షీర వృక్షఃసా భూఃమాహేంద్రి. తత్రత్యా పుష్టిదా.బహుఫలప్రదా చ. యస్యాం పూర్వతఃః

దక్షిణతః చ ఖదిర కాశ్మర్యాది భూరుహాః ఝిల్లికా టిట్టిభ గృద్ర వరాహ ఆపదాదయశ్చ యస్యాంఅంతర్గతం అల్పజలం సా ఆగ్నేయీ.తత్రత్యాస్వల్ప విభవదా. యా విభీతకా ద్విపాదాపమృగసింహ్యాయుత త్యక్తోదకా తృణకంఠ ఖద్రుమ సంవృతసావాయవీ. తత్రత్యాశిలా శూన్యదా. నదీహ్రద తటభూతి భూమి చతుష్పాద గ్రామ శ్మశాన వల్మీక లవణోదకామేధ్య భూమిశబర చండాలాధిష్టిత శర్కరోసరసంబాధ నిస్తృణ జలవర్జిత దేవతాలయ సమీప వాతాతప తప్తదేశేభ్యః శిలాః న గ్రాహ్యాః.

పుణ్యక్షేత్రే శుభే దేశే బృహ్మ వృక్ష నిరంతరే.

కుశ కాశోదక యుతే కృష్ణమృగ నిషేవితే.

పద్మోత్పలసమాకీర్ణే వ్రీహిక్షేత్ర నిరంతరే.

హింతాల పూగపున్నాగ నాలికేర సమావృతే.

తపస్వి జనసంబద్ధే దేశే గ్రాహ్యశిలా భవేత్.

ఏవం వర్జ్యావర్జ్య గుణదోషాదికం విదిత్వా . దేశ భూ లింగ వర్ణ భేదాచ జానీయాత్. అథ ఆచార్యః యజమనానుగుణే శుభే దినే తేన సాకం బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా. తేభ్యః దక్షిణాం చ వితీర్య. రథకారేణ స్థపతిభిః చ శిలాసంగ్రహ దేశం సమాసాద్య. తత్ర ప్రపాం కారయిత్వా.

తత్ర విధివత్ అంకురార్పణం చ కృత్వా.తన్మధ్యే వేదికాముత్పాద్య.తస్యాం వ్రీహితండుల తిలైః స్థండిలం చ నిర్మాయ. తస్మిన్ మధ్యే మహాకుంభం, తద్దక్షిణే కరకం, తత్పరితః కలశాష్టకం చ ససూత్ర వస్త్ర వేష్టనం సంస్థాప్య.''ఓం షౌం నమః పరాయపరమేష్ట్యాత్మనే నమః'' ఇతి సరత్న లోహాశ్వత్థపల్లవ కూర్చాపిధానం విధాయ. సహస్రారహుంఫట్ ఇతి సిద్ధార్థాన్ వికీర్య.పుణ్యాహం వాచయిత్వాప్రోక్ష్య.

చక్రముద్రాం ప్రదర్శ్య. అంజలినా ప్రణమ్య.మూలమంత్రేణ మహాకుంభే దేవం, కరకేసుదర్శనం, ఉపకుంభేషు విష్ణ్వాది మూర్తీంశ్చ ఆవాహ్య. పరమాన్నం నివేద్య. చతస్రుషు దిక్షు కుండేషు స్థండిలేషు వా పాలాశ సమిత్పుష్ప ఫలాజ్యద్రవ్యైః పంచభిః మూలమంత్రేణ పృథక్ అష్టోత్తరశతాహుతీః చరుణా నృసూక్తేన షోడశాహుతీశ్చ హుత్వా . ప్రాచీన కుండే సర్పిషా

ఓం వనదేవతాభ్యః స్వాహా, ఓం పర్వతేభ్యః స్వాహా, ఓం గరుడశైలేభ్యః స్వాహా, ఓం తటేభ్యః స్వాహా, ఓం శృంగేభ్యః స్వాహా, ఆం నిర్ఝరేభ్యః స్వాహా, ఓం సముద్రేభ్యః స్వాహా, ఓం వృక్షేభ్యః స్వాహా, ఓం ఓషదీభ్యఃస్వాహా, ఓం వనస్పతీభ్యః స్వాహా, ఓం జరాయుజేభ్యః స్వాహా, ఓం అండజేభ్యః స్వాహా, ఓం స్వేదజేభ్యః స్వాహా, ఓం ఉద్భిజేభ్యః స్వాహా, ఓం సర్వేభ్యః భూతేభ్యః స్వాహా, ఓం భూర్భువస్సువః స్వాహా ఇతి హుత్వా . సంపాతాజ్యం సంగృహ్య . పూర్ణాహుతిం చ హుత్వా . సంపాతాజ్యం శిలాయాం స్పర్శమంత్రేణ విస్రావ్య . పలల రజనీ చూర్ణ లాజాపూప కరంభత్వగ్భిః గంధద్రవ్యాణి సంయోజ్య. ఓం సర్వేభ్యో భూతేభ్యః నమః ఇతి భూతబలిందత్వా . స్వప్నాధిపతి మంత్రేణ ఆజ్యేన అష్టోత్తర శతాహుతీః హుత్వా . అగ్నిముద్వాస్య . నిశి సవేదవాద్యఘోషం ఆచార్యః ఉపోషితః అష్టోత్తరశత సంఖ్యయా స్వప్నాధిపతి మంత్రం జపిత్వా . దర్భశయ్యాయాం స్వాపం కుర్యాత్ . తతః స్వప్నే యది పర్వతం సముజ్జ్వలం పశ్యేత్ . ప్రాతః ఏవ ఉత్థాప్య . ఆచార్యః తత్ర శిలా సంగ్రహణం విధివత్ కుర్యాత్ . స్వప్నాదర్శనే దుస్వప్న ప్రదర్శనే వా శాంతిం కుర్యాత్ . తదను సుముహూర్తే శిలాం వీక్ష్య అస్త్రమంత్రేణ సంసిద్ధాన్ సిద్ధార్థాన్.

యక్షాః పిశాచాః నాగాః చ యే అత్ర తిష్ఠంతి నిత్యశః.

సర్వే తే వ్యపగచ్ఛంతు సన్నిధత్తాం సదా హరిః.

ఇతి మంత్రేణ తత్ర వికీర్య . పునః అపి ఓం లాం నమః పరాయ సర్వాత్మనే నమః. సర్వభూతేభ్యః బలిం దదామి ఇతి ప్రతిదిశం . బలిందత్వా . తతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా . ప్రోక్ష్య . ఓం యాం నమః పరాయ పురుషాత్మనే నమః ఇతి శిలాం సమ్స్పృశ్య . మూలమంత్రేణ అర్ఘ్యం దత్వా . అష్టోత్తరశత సంఖ్యాకం మూలమంత్రం జపేత్ . ప్రాసాద ప్రతిమానుగుణ్యేన సూత్రం నిపాత్య.రథకార అనుజ్ఞయా స్థపతయః శిలాఃచ్ఛింద్యుః . సాశిలా పూర్వ దక్షిణ పశ్చిమోత్తర దిక్షు యత్ర శిరసా పతతి తద్దిక్క్రమేణ జయ శాంతి శ్రీ పుష్టిప్రదా స్యాత్. యది కోణేషు తాం వర్జయేత్. అథవా ధామ్నో ముఖం యస్యాం తస్యాంఒ యది, సాచ గ్రాహ్యా. ఏవ సంపీక్ష్య, శిలాం ఉద్ధృత్య, వేదికా కలశతోయైఃి. .పురుషసూక్తేన అభిషిచ్య. కరకజలేన పరిషిచ్య. దేవీనాం అపి బింబ సిద్ధ్యర్థం పూర్వవత్ పృథక్ కుంభాన్ అధివాస్య. మధ్యకుంభే త్రైలోక్యమాతరం శ్రియం. ఉప కుంభాష్టకే వాగీశ్వరి, క్రియా, కీర్తి, లక్ష్మి, సృష్టి, ప్రహ్వీ, సత్యా, బ్రాహ్మాఖ్యాః అష్టౌ శక్తీఃి వర్ధన్యాం సుదర్శనం చ ఆవాహ్య.పూర్వవత్‘ ‘ఓం శ్రీం శ్రియైస్వాహా’’ఇతి మంత్రేణ సమిదాజ్యచరుభిఃహుత్వా. స్త్రీలింగశిలాం సంగృహ్య. కుంభజలైఃశ్రీసూక్తేన అభిషిచ్య. వర్ధనీ జలేన ‘ఓం సహస్రార హుం ఫట్ ఇతి పరిషిచ్య. పరివార దేవతా కల్పనార్థం ఏవమేవ తత్తన్మంత్రేణ శిలాఃి ససంగృహ్య. శకటాదికం ఆరోప్య ధామ నయేత్. తదను రథకారానుజ్ఞయా స్థపతయః యథావిధి ప్రతికృతిః కుర్యుఃి.

దారు సంగ్రహః

అథ దారు సంగ్రహణ విధిః ఉచ్యతే.

వృశ్చికాదిమిథునాంతేషుమాసేషుఅష్టేషు దారుసంగ్రహణం కుర్యాత్. శిలాసంగ్రహణం తు సర్వదైవ. సంగ్రహయోగ్య వృక్షః తు చందన అగరు కాశ్మర్యం హరిచందన కేసర ఖదిరకురవకాసన మధుక దేవదారు, జాతి బిల్వ శమీశాక కదంభ తిలక మేరు ఫలిని సురభి చంపక శింశుపా క్షీరికా సాలబీజక కురువింద తినిశ స్యందన చూత తమాల సరళార్జున కుటజ కంకోళీ సప్తపర్ణ మధుష్టీలూరణ నిచుళ పున్నాగ ఖదిరా రాజవృక్షాదయఃప్రశస్తాః. సారవద్భిః సర్వదోష వివర్జితైః ఘనోపేతైరేవదారుభిఃప్రతిమాం కారయేత్.స్వయం శుష్క దగ్ధ భగ్న హత త్వగ్వక్రగుణక్షత కోటర పక్షిసేవిత శాశ్వచ్చండాలాద్యధమసేవిత ప్రతిలోమజ సేవితనివాసభూత చైత్యస్య దేవతాధిష్టిత స్మశానస్థ మార్గస్య దేవతాలయ కూప తటాకసమీపస్థ విక్రుతాద్యాః వృక్షాః వర్జనీయాః. దారు సంగ్రహస్య అపి శిలాసంగ్రహవత్ పూర్వం బ్రాహ్మణభోజనాశీర్వాదానుగ్రహ దక్షిణా వితరణ మృత్సంగ్రహణాంకురార్పణాదికం కర్మ సకలం కృత్వా. ఆచార్యః దారుసంగ్రహదేశం ఆసాద్య. తత్ర షోడశస్తంభయుతా సమధ్యవేదికాం ప్రపాం కారయిత్వా. మధ్యవేదికాయాం ధాన్యరాశౌ సలక్షణం సకరకం సకలశాష్టకం మహాకుంభం సగంధోదకం సూత్రవస్త్రాది వేష్టితం నిధాయ. పరమేష్టిమనునా సరత్నలోహాశ్వత్థ పల్లవ కూర్చాపిధానం విధాయ. పూర్వవదస్త్రమంత్రేణసిద్ధార్థాన్ వికీర్య. పుణ్యాహం వాచయిత్వా, ప్రోక్ష్య. చక్రముద్రాప్రదర్శ్య. అంజలినా ప్రణమ్య. కుంభ కరకకలశేషు చ ఆధారాది పద్మాంతం పీఠం పరికల్ప్య. తేషు పూర్వవత్ దేవతాః ఆవాహ్యఅభ్యర్చ్య. పరమాన్నం నివేద్య. చతుర్దిక్కుండేషు అగ్నిముపసమిధ్య. వాసుదేవాదికాన్ ఆవాహ్య.అభ్యర్చ్య.

పలాశసమిత్పుష్పఫలాజ్యపల్లవైః మూలేన అష్టోత్తరశతాహుతీ:,చరుణా నృసూక్తేన షోడశాహుతీ: హుత్వా. పూర్వవత్ ప్రాచీనకుండే సర్పిషాఓం వనదేవతాభ్యఃస్వాహా, ఓం గరుడశైలేభ్యఃస్వాహా, ఓం శిలాదేవతాభ్యః స్వాహా, ఓం తటదేవతాభ్యః స్వాహా, ఓం శ్ఛ'దేవతాభ్యః స్వాహా, ఓం సముద్రేభ్యఃస్వాహా, ఓం వృక్షేభ్యఃస్వాహా, ఓం ఓషధిభ్యః స్వాహా,ఓం వనస్పతీభ్యఃస్వాహా, ఓం జరాయుజేభ్యః స్వాహా, ఓం అండజేభ్యఃస్వాహా, ఓం స్వేదజేభ్యః స్వాహా, ఓం ఉద్భిజేభ్యః స్వాహా, ఓం సర్వేభ్యో భూతేభ్యః స్వాహా''ఇతి హుత్వా. ఉత్థాయ. వృక్షమూలం ప్రక్షాల్య. నవేనవాససా మూలమంత్రేణ ఆవేష్ట్య. తేనైవ(తైరేవ)దర్భైఃఆచ్ఛాద్య. తదను కేశవాది, దామోదరాంతం మత్స్యాది కల్క్యంతం చ ప్రణవాది స్వాహాంతైః తత్తన్మంత్రైః హుత్వా. సంపాతాజ్యం సంగృహ్య.''ఓం భూఃస్వాహా,ఓం భువఃస్వాహా,ఓం సువఃస్వాహా,ఓం భూర్భువస్సువః స్వాహా''ఇతి చ హుత్వా.

ఓం సప్తతే అగ్నే సమిధఃసప్తజిహ్వాఃసప్త ఋషయఃసప్తహోత్రాస్సప్తధామప్రియాణి.సప్తధాత్వా యజంతి సప్తయోనీరావృణస్వాఘృతేన స్వాహా ఇతి పూర్ణాహుతిం హుత్వా. సంపాతేన స్పర్శమంత్రేణ వృక్షం సంస్పృశ్య.

కర్మణా పూర్వవృక్షేణ స్థావరాకారమాశ్రితా.

వృక్షోభిః విష్ణోఃకర్మార్థం సర్వసంపత్కరం తవ.

స్థావరత్వాదితో గచ్ఛ దివ్యరూపమనుత్తమం.

భుంక్ష్వ భోగాన్ విపులాన్ వాసుదేవప్రసాదతః.

హినస్మినాహం త్వాం వృక్ష కింతు ముంచామి జన్మతః..

ఇతి పాదపం ఉపస్థాయ. రక్షాసూత్రేణ మూలమంత్రేణవేష్టయిత్వా. పలల రజనీచూర్ణ కరంభలాజచరుగవ్యైఃఁఁఓంసర్వేభ్యఃభూతేభ్యఃనమఃఁఁఇతి భూతబలిం దత్వా. స్వప్నాధిపతి మంత్రేణ పూర్వవత్ హుత్వా.అగ్నిముద్వాస్య.సవేదవాద్య ఘోషం స్వప్నార్థం'

ఓం హ్రీం నమః స్వప్నాధిపతయే సుస్వప్నం మమ కురు స్వాహాఁఁఇతి మంత్రం అష్టోత్తర శతవారం జపిత్వా. ఆచార్యః దర్భశయ్యాయాం శాయీత. స్వప్నే దారౌ ప్రజ్వలితే ప్రాతఃఏవ ఆచార్యఃస్నాత్వా. దారుసంగ్రహణం విధివత్ కుర్యాత్. అదర్శనే దుస్వప్న దర్శనే చకృత్వా శాంతిహోమం. తతః గురుః సుముహూర్తేవృక్షంపశ్యన్ యక్షాః పిశాచాః ఇతి గాధాం ఉదీర్య.అస్త్రమంత్రేణ సిద్ధార్థాన్ వికీర్య. భూతేభ్యః బలిందత్వా. పుణ్యాహం వాచయిత్వా. ప్రోక్ష్య. పురుషమంత్రేణ వృక్షం సంస్పృశ్య. మూలమంత్రేణ అర్ఘ్యం ప్రదాయ. తమేవ మనుం అష్టోత్తరశతవారం జప్త్వా.ప్రాఙ్ముఖః గురుః కుఠారేణ స్వయం వృక్షం ఛింద్యాత్. తతః గుర్వనుజ్ఞయా రథకారాః ఛేదనం కుర్యుఃయదిప్రాచ్యా ముదీచ్యాం వా పతితః తదా అభ్యుదయావహఃతతః గురుః ఛిన్నం వృక్షం హరిస్వరూపం ధ్యాయన్ మూలమంత్రేణ వేదికాసంస్థిత కుంభతోయేన అభిషిచ్య. వర్ధనీవారిణా పరిషిచ్య. ఆలయం నీత్వా. తేన బాలబింబాది ప్రతికృతౌ కారయేత్.తదను యజమానఃగురవే పంచా'భూషణం నిష్కశతం చ తదర్ధం ఋత్విజాం చ దక్షిణాం దద్యాత్.

అసంస్కృతేన తరుణాయథోక్తవిధినా యది.
కుర్యాత్ మోహాత్ ప్రతికృతిం తదనర్థాయ కల్పతే.
యథోక్త విధినా బ్రహ్మన్ కుర్యాదభ్యుదయావహం.

ఇతి శిలాదారు సంగ్రహ విధిః నామ సప్తమః పరిచ్ఛేదః

****

అథ అష్టమః పరిచ్ఛేదః

ప్రతిష్ఠావిధిః

ప్రతిష్ఠావిధిః ఉచ్యతే

నూతన ప్రతిష్ఠా కర్మ సిద్ధ్యర్థం తత్కర్మారంభ దినాత్ అర్వాక్ ద్వాదశాహే నవాహే సప్తమాహే పంచమే అథ తృతీయే అహని వా పాలికా ఘటికాశరావేషు యథోక్త విధినా అంకురాన్ అర్పయేత్ పాలికాది లక్షణ తేషాం లక్షణాని క్రమేణ వక్ష్యంతే.

పాలికాః తావత్ సాంగులహస్తోత్సేదాః. షోడశాంగుల విస్తారముఖాః సప్తాంగుల బిలయుతాఃఅష్టాంగుల పాద పీఠ విస్తారాః ధుత్తూరకుసుమసమాః అంభోజసదృక్షముఖాః. ఘటికాస్తు ద్వావింశత్యంగులోత్సేధయుతాః పంచవదనాః మధ్యే ఘటికాకారాః చతుర్దిక్షు చతురంగుల విస్తీర్ణవదన చతుష్టయా మధ్యభాగవిలసత్షడంగుల విస్తీర్ణ వదనయుతాఃచ .

శరావాస్తువింశత్యంగులోత్సేధాఃద్వాదశాంగులవిస్తారాశ్చ. యథావిభవవిస్తరం హేమాది లోహజాః మృణ్మయాః వా శరావఘటపాలికాః సంపాదనీయాః. ముఖ్యక్ల్పేస్తా తేషాం ప్రత్యేకశః షట్త్రింశత్యది తదా అష్టోత్తరశతంభవతి. జగన్యక్ల్పేస్తా పృథక్ షోడశ యది తదా అష్టాచత్వారింశత్ భవతి . యద్వా ద్వాదశ ద్వాదశ అష్టౌ అష్టౌ చత్వారి చత్వారి వా గ్రాహ్యాః. యద్వా సర్వార్థేఽపి పాలికాః ఏవ షోడశాష్టౌ చతస్రః వా గ్రాహ్యాః. తే చ దైవే కార్యే సర్వేనాపి ప్రకారేణ యుగ్మాః ఏవ భవేయుః. మానుషే తు అయుగ్మాః.

మృత్సంగ్రహణ విధిః

తదను అంగురావాపనార్థం శుభే వివిక్తే అభిమతేదేశే షోడశస్తంభయుతం చతుర్దిక్చతుర్ద్వారం మండపం కల్పయిత్వా. తం గోమయేణ అనులిప్య. వందన మాలికాదర్భమాలికా ముక్తాదామక్షౌమవితాన దీపమాలాకృత సుదాచూర్ణాద్యైః అలంకృత్య. తతః మృత్స'్రహణార్థం ఆచార్యః స్నాత్వా. అలంకృతః ధృతోద్ర్వపుండ్రః ప్రక్షాలితపాణిపాదః త్రిఃఆచమ్య. ఖనిత్రమానీయ అద్భిః ప్రక్షాల్య. నవేన వాససా ఆచ్ఛాద్య పుష్పైః అలంకృత్య స్నాతం అలంకృతం ఋత్విజమాహూయ. తన్మూర్ధ్ని నిక్షిప్య తం గజస్కంధం రథమశ్వం వా ఆరోప్య. సధ్వజచ్ఛత్రపతాకావాద్యవేద ఘోషం శాకున సూక్తపాఠకైః సాంకురపాలికా బహు దీపైః భక్తైః భాగవతైః సాకం ప్రాచీముదీచీం వా దూరాత్ మనోహరాం దిశం గత్వా.తత్ర ప్రపాం కల్పయిత్వా అలంకృత్య. తత్ర ఆసనే ప్రాఙ్ముఖః ఉపవిశ్య. ప్రతిష్ఠాకర్మ సిద్ధ్యర్థం మృత్సంగ్రహణ కర్మ కరిష్యే ఇతి స'ల్ప్య. ప్రాణానాయమ్య. ఆత్మశుద్ధిం మానసయాగాంతం కృత్వా.

గలంతికాయాం

ఓం నమో భగవతే సుదర్శనాయ చక్రరాజాయ జ్వాలామాలినేహుంఫట్ స్వాహా ఆగచ్ఛ ఆగచ్ఛ ఇతి ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా, తజ్జేన సహస్రారహుంఫట్ ఇతి ధరణీం విష్ణు గాయ ర్త్యా ప్రక్షాలితం ఖనిత్రం చ సంప్రోక్ష్య. తత్ర ఊర్ద్వ వక్త్రాం ఐశానే న్యస్త మౌలికాం నైఋూతే న్యస్త పాదాం భువం నవ తాల మానేన ఆలిఖ్య. దర్భైః పరిస్తీర్య.

ఓం భూమిః భూమ్నే ఇతి సూక్తేన భువం కూర్చేన స్పృశన్ వరాహం ధ్యాత్వా . అభిమంత్ర్య తత్ర ఓం భూం భూమ్యై నమః ఆగచ్ఛ ఆగచ్ఛ ఇతి ఆవాహ్య, ఓం భాం జ్ఞానాయ హృదయాయ నమః ఇతి షడంగ న్యాసం కృత్వా కలార(కల్హార) ముద్రాం

ప్రదర్శ్య. భూమంత్రేణైవ అభ్యుక్ష్యాదిభిః అభ్యర్చ్య. ఖనిత్రం దర్భైః పరిస్తీర్య. తస్మిన్ ఓం నమో భగవతే హుం వరాహాయ ఆగచ్ఛ ఆగచ్ఛ ఇతి ఆవాహ్య ఓం హ్రాం హ్రీం ఇత్యాది షడంగన్యాసం కృత్వా . వరాహ ముద్రాం ప్రదర్శ్య. అర్ఘ్యాదిభిః అభ్యర్చ్య. పూర్వాది దిక్షు ఇంద్రాదీన్ ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య . సర్వేభ్యః నివేద్య . భూమ్యాం ముఖ బాహు ఊరుస్థల స్తన జఠర మధ్యజఘనాంక్రిషు సర్వే సవాద్యఘోషం వరాహమంత్రేణ మృదంఖాత్వా . లోహజే వేత్రజే వా భాజనే మూలమంత్రేణసంగృహ్య. అస్త్రమంత్రేణఅహతవాససా ఆచ్ఛాద్యా . పశ్చాత్ ఏవమేవ నద్యాః గోకులాచ్చ వాలుకాం గోకరీషం చ సంగృహ్య . పృథక్ పృథక్ భాజనయోః నిక్షిప్య. వాసోభ్యాం పిధాయ . గురుః స్వయం భాజనత్రయమపి వహన్ గజం వా స్యందనం వా ఆరుహ్య. సవేద వాద్యఘోషం గ్రామం ప్రదక్షిణీ కృత్య. అంకురార్పణ మండపం ప్రవిశేత్ .ఇతి శ్రీవరాహగురుణా విరచితాయాంక్రియాకైరవ చంద్రికాయాం మృత్సంగ్రహణవిధిః నామ అష్టమః పరిచ్ఛేదః

****

నవమః పరిచ్ఛేదః

అంకురార్పణ విధిః

అథ అంకురార్పణ విధిః ఉచ్యతే .

ఆచార్యః స్నాతః నూతన క్షౌమపరిధాన ఉత్తరీయఃఉష్ణీష గంధమాల్య పవిత్ర కుండల హార కటకాది భూషా విశేషాలంకృతః మూర్తిపైరపి ఏవం విధైఃసాకం ఆదౌఆజానువామణిబంధాత్ హస్తౌచ ప్రక్షాళ్య. ఆచమ్య. అంకురార్పణ మండపం పుణ్యాహ జలేనప్రోక్ష్య. తత్రచందనాద్రాణిసూత్రాణి ప్రాగాయతాని ద్వాదశ ఉదగాయతాని పంచదశచ పాతయిత్వా. తత్ర చతుఃపంచాశదుత్తర శతపదేషు బ్రహ్మాదీశానాంతం ద్వాదశ ద్వాదశ పదాని పాలికా ఘటికా శరావ స్థాపనార్థం సంగృహ్య. శేషాణి షట్చత్వారిశత్పదాని సంమృజ్య.

బ్రహ్మేంద్ర వరుణస్తానేషు ఘటికాఃఆగ్నేయ యమ నైఋత స్థానేషు పాలికాఃమారుత సౌమ్య రౌద్రేషు శరావాన్ చ పృథక్ పృథక్ ఏవం అష్టోత్తర శత సంఖ్యయా స్థాపయేత్. ప్రత్యేకం షోడశగ్రహణవిధానే తు ప్రాగాయతాని నవ ఉదగాయతాని ద్వాదశ సూత్రాణి నిపాత్య. తేషు అష్టోత్తర అశీతి పదేషు పూర్వాది పశ్చిమాంతేషు స్థానేషు చత్వారి చత్వారి పదాని ఏవం షోడశ ఆగ్నేయాది నైఋతాంతేషు చతుర్షుస్థానేషు చత్వారి చత్వరి ఏవంచ షోడశ రౌద్రాది వాయవ్యాంతేషు చతుర్షు చ చత్వారి చత్వారి ఏవమపి షోడశ ఏవం అష్టచత్వారింశత పదాని పాత్రస్థాపనార్థంసంగృహ్య. శేషాణి చత్వారింశత్పదాని సంమృజ్య . పూర్వోక్త విధినా పాత్రాణి స్థాపయేత్. త్రివిధపాత్రాణాం ప్రత్యేకం ద్వాదశ గ్రహణ విధౌ తు ప్రాగాయతని నవ ఉదగాయతాని చ నవసూత్రాణి

నిపాత్య . తేషు చతుష్షష్టి పదేషు బాహ్యతః ద్వే ద్వే పంక్తీ విభజ్య. అంతరాంతరా ఏకాం పంక్తిం విసృజ్య చ .

ఐశానేంద్రాగ్నేయ నైఋత వారుణ మారుత భాగేషు చత్వారి చత్వారి పాత్రాని స్థాపయేత్. ద్వాదశ పాత్రస్థాపన విధానే తు ప్రాగాయతాని చత్వారి ఉదగాయతాని పంచ సూత్రాణి విధజ్య . ద్వాదశ పదేషు చతస్రః పాలికాః చతస్రఃఘటికాః చతస్రః శరావాశ్చ స్థాప్యాః . అథవా పరితః సోమకుంభం షోడ్శ అష్టౌ చతస్రః వా పాలికాః ఏవ స్థాప్యః . ఏవం కృత్వా పాలికాదీని పాత్రాణి విష్ణుగాయ ర్త్యా ప్రక్షాల్య.

తేషాం కంఠేషు సహదేవీ దూర్వాఽశ్వత్థ పల్లవాని బధ్వా . కుశ కాశతృణైః బిలమూలాని అవరుధ్య. తాని ప్రథమం మృద్భిఃఅనంతరం వాలుకాభిః తదను కరీష చూర్ణైశ్చ పూరయిత్వా. తేషు కూర్చం నిధాయ. పాలికాది స్థానేషు ప్రతిపదం శాలి తండుల తిలైః క్రమేణ ఆఢక తదధ ప్రస్థపరిమితైః వృత్తం చతురశ్రం వా

ఓం రాం నమః పరాయ విశ్వాత్మనే నమః ఇతి పీఠంకృత్వా . తదుపరి పద్మమాలిఖ్య . ప్రాఙ్ముఖః ఉదఙ్ముఖః వా ఓం షౌం నమః పరాయ పరమేష్ట్యాత్మనే నమః ఇతివారుణ్యాది ఐంద్రాంతం ఘటికా. ఓం యాం నమః పరాయ పురుషాత్మనే నమః ఇతి నైఋత్యాది ఆగ్నేయాంతం పాలికాః, ఓం రాం నమఃపరాయ విశ్వాత్మనే నమః ఇతి వాయవ్యాది ఐశానాంతం శరావాన్ అపిసంస్థాప్య.

తతః దర్భైః పరిస్తీర్య. సోమకుంభముద్ధృత్య.

ఇంద్రం నత్వావాజిన మాం బృహతాయాం తృషుభాజనో యోగానాం బ్రాహ్మణాదీనాం ఇతి మంత్రేణ తంతూనావేష్టితానాం అంతరాలం యవాంతరం అర్ధాంగులాంతరం వా యథాభవేత్ . తథా తంతునా ఆవేష్ట్య. పాలికాదీనాం పశ్చిమే ప్రదేశే ధాన్యపీఠం వ్రీహి

తండుల తిలైః కల్పయిత్వా. తత్ర పద్మం విలిఖ్య. తస్మిన్ సోమకుంభంవిన్యస్య. పాలికాదీనిప్రత్యగ్లైవాసోభిః అశక్తౌ ప్రతివ్యూహం వా సోమకుంభం చ నవాభ్యాంవాసోభ్యం యువాసువాసా ఇతి మంత్రైః సంవేష్ట్య. తం గంధోదకేన ఆపూర్య. సరత్నకూర్చాపిధానాశ్వత్థపల్లవం కృత్వా. దర్భైః పరిస్తీర్య.

నీవార శాలి ముద్గ మాష ప్రియంగు యవ తిల గోధూమాదీన్ యాజ్ఞికాన్ ధాన్యజాతాన్ నూతనే పాత్రే నిక్షిప్య. తత్ పరిచారక మూర్ధని నిధాయ. స తూర్యఘోషం ధామ ప్రదక్షిణీకృత్య. యాగమండపం ప్రవిశ్య. పాలికాదీనాం పూర్వభాగే ద్రోణ శాల్యాది ధాన్య కల్పిత పీఠే విన్యస్య. తాని బీజాని గోక్షీరైః విష్ణు గాయ త్ర్యా ప్రక్షళ్య . దర్భైః పరిస్తీర్య.

ఓం యవాధి దైవతాయ బ్రహ్మణే నమః. ఓం సర్షపాధి దైవతాయరుద్రాయ నమః. ఓం ప్రియఙ్వాధి దైవతాయ సుబ్రహ్మణ్యాయ నమః. ఓం నిష్పావాధి దైవతాయ వాయవే నమః. ఓం ముద్గాధి దైవతాయ విష్ణవే నమః. ఓం శాల్యాధి దైవతాయై శ్రియై నమః. ఓం గోధూమాధి దైవతాయ యమాయ నమః. ఓం మాషాధి దైవతాయ యక్షాయ నమః. ఓం తిలాధి దైవతాయ జలాదిపాయ నమః. ఓం వేణుధాన్యాధి దైవతాయ వినాయకాయ నమః. ఇతి తత్తద్బీజాధిదైవతాని ఆవాహ్యఅభ్యర్చ్య. నవేన వాససా ఆచ్ఛాద్య.

సోమకుంభే చ ఆధారాది పద్మాంతం పీఠం పరికల్ప్య. అభ్యర్చ్య తస్మిన్, సోం సోమాయ నమః ఆగచ్ఛ, ఆగచ్ఛ ఇతి సోమమావాహ్య. ఓం సా ఇత్యాది షడంగన్యాసం కృత్వా. అర్ఘ్యాదిభిః అభ్యర్చ్య.పునః పుణ్యాహం వాచయిత్వా.ప్రోక్ష్య.బహిః శంఖభేర్యాది వాద్యాని ఆఘోష్య.

ఘటికాసు ఓం కం బ్రహ్మణే నమః ఆగచ్ఛ ఆగచ్ఛ ఇతి బ్రహ్మాణం,

పాలికాసు ఓం అం విష్ణవే నమః ఆగచ్ఛా ఆగచ్ఛ ఇతి విష్ణుం చ,

శరావేషు ఓం ఈశానాయ నమః ఆగచ్ఛా ఆగచ్ఛేతి ఈశానం ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య.

ద్వారావరణ ధ్వజకుంభ దేవతా పూజనం కరిష్యే,ఇతి సంకల్ప్య,

పూర్వాది ద్వారేషు చతుర్షు ధాన్యపీఠం పరికల్ప్య.తత్తత్తోరణ ధ్వజాన్ ఇదం విష్ణు ఇతి కుంభానపి సంస్థాప్య.

పూర్వే ఋగ్రూపే సుశోభన నామ్ని అశ్వత్థ తోరణే ఓం లం ఇంద్రాయ నమః

తత్పార్శ్వస్థిత రక్త ధ్వజయోః, కుముదాక్షాయ నమః తత్ర కుంభయోః ప్రవాళం,

పద్మరాగం చ క్రమేణ నిక్షిప్య. తయోః ఓం పూర్ణాయ నమః, ఓం పుష్కరాయ నమఃఇత్యావాహ్య, గంధాదిభిః అభ్యర్చ్య.

దక్షిణే యజురూపే సుభద్ర నామ్ని ఔదుంబర తోరణే ఓం యమాయ నమః,

తత్పార్శ్వస్థిత

పీత ధ్వజయోః ఓం పుండరీకాయ నమః, ఓం వామనాయ నమః, తత్ర కుంభయోః

క్రమేణ వజ్ర వైడూర్యయోః ఓం ఆనందాయ నమః, ఓం నందాయ నమః, ఇత్యావాహ్య అభ్యర్చ్య.

పశ్చిమే సామ రూపే సుబంధ నామ్ని న్యగ్రోధతోరణే ఓం వం వరుణాయ నమః,

తత్పార్శ్వస్థిత నీలధ్వజయోః ఓం శంకు కర్ణాయ నమః, ఓం సర్వ నేత్రాయ నమః, తత్ర కుంభయోః క్రమేణ సపుష్యరాగ నీలయోః''ఓం వీరసేనాయ నమః, ఓం సుషేణాయ నమః, ఇత్యావాహ్య అభ్యర్చ్య .

ఉత్తరే అథర్వరూపే సుహోత్రనామ్ని ప్లక్షతోరణే ఓం సం సోమాయ నమః,

తత్పార్శ్వస్థిత పాండరధ్వజయోః ఓం సుముఖాయ నమః, ఓం సుప్రతిష్ఠాయ నమః,

తత్ర కుంభయోః క్రమేణ సముక్తా స్ఫటికయోః ఓం సంభవాయ నమః, ఓం ప్రభవాయ

నమః, ఇత్యావాహ్య అభ్యర్చ్య. సర్వాన్ పిధాయ. ద్వారతోరణకుంభాన్ ప్రత్యేకం నవైః

వాసోభిః ఆచ్ఛాద్య.పాలికాధి దేవతాః సోమకుంభం చ పునః అపి సంపూజ్య.

పాయసాన్నం శుద్ధాన్నం వా నివేద్య. తతః కుండ స్థండిలం వా విధివత్ అగ్నిప్రతిష్ఠాది

అగ్ని ముఖాంతం కృత్వా. అగ్నిమధ్యే ఆధారాది పద్మాంతం పీఠం హోమేన పరికల్ప్య .

తస్మిన్ పూర్వవత్ సోమమావాహ్య. ధ్యాత్వా అభ్యర్చ్య. అర్ఘ్యాది నైవేద్యాంతంఘృతేన

దత్వా . తత్తన్మంత్రేణ సర్పిషా అష్టోత్తరశతాహుతిః, పలాశ ఖాదిర అశ్వత్థబిల్వ

సమిద్భిఃమూలమంత్రేణ అష్టోత్తరశతాహుతీః, నృసూక్తేన చరుణాషోడశాహుతీశ్చ, పునః

సర్పిషా సోమమంత్రేణ అష్టోత్తర శతాహుతీశ్చ హుత్వా. సంపదాజ్యం సంగృహ్య.

స్పర్శమంత్రేణ హస్తాభ్యాంపాలికాది పాత్రేషు అవశిష్టం బీజపాత్రే చ

నిక్షిప్య.పూర్ణాహుతిం కృత్వా.

అగ్నిస్థం సోమముద్వాస్య . సోమమంత్రం శతవారం జప్త్వా . పుణ్యాహం వాచయిత్వా,

ప్రోక్ష్య. ఆచార్యః స్వస్థమనాః సుముహూర్తే సదస్యైః వైష్ణవైః అనుజ్ఞాతః ద్వాదశాక్షర

విద్యయా పాలికాది పాత్రేషు బీజావాపం కృత్వా . మూర్ధానం దివో అరతిం' ఇతి

మంత్రేణ మృద్భిః ఆచ్ఛాద్య.

ఇమం మే ఇతి ఆరభ్య ప్రమోషీః ఇత్యంతేన సోమకుంభ జలేన సంసిచ్య.

పిధానైఃఆచ్ఛాద్య. రక్షిభ్యః కుముదాదిభ్యః బలిందద్యాత్.

ఏవం యావత్కర్మావసానం అహర్నిశం సోమకుంభ పూజన పరమాన్ననివేదన. దీపారోపణ బలిప్రదానాని కుర్వన్ హరిద్రా జలేన అంకురాభివృద్ధ్యర్థం సంసిచ్య.సుగుప్తే స్థలే సంస్థాప్య. రక్షేత్. యజమానఃగురూణ్ ఋత్విజశ్చ విత్త తాంబూల ఫలాదిభిః తోషయేత్.

ఇతి క్రియాకైరవచంద్రికాయాం అంకురార్పణ విధిః నామ నవమః పరిచ్ఛేదః.

****

దశమః పరిచ్ఛేదః

ప్రతిష్ఠా ఉపకరణ విధిః

అథ తావత్ ప్రతిష్ఠా ఉపకరణ విధిః ఉచ్యతే.

తత్ర కుండ లక్షణం-ప్రాసాదస్య అగ్రభాగే ప్రథమద్వితీయ తృతీయావరణేషు యోగ్యావకాశేషు ఏతేషు అష్టాసు ఆశాసు అభిమతే దేశే దశభిఃహస్తైః విస్తీర్ణాయామయుతం చతుర్దిక్షు చతుర్ద్వార మండపం కల్పయిత్వా. తన్మధ్యే మానాంతరాంగుల వశేన పంచహస్తాయామవిస్తారాం ఏకహస్తోచ్ఛ్రితాం చతురశ్రాం వేదిమిష్టకయా కల్పయిత్వా.

తస్యాఃత్రితలాత్ బహిఃపూర్వదేశే ముష్ట్యంగులవశేన చతుర్వింశత్యంగులాయామ విస్తారం చతురశ్రం వింశత్యంగుల ప్రకృతిమానం భూతలం ఖాత్వా. ఖాతభూతలాత్ బహిఃద్వ్యంగులం విసృజ్య. తతఃతాలమానాం చతురంగులవిస్తారాం సాత్వికీం ప్రథమ మేఖలాం, తత్పరితఃఅష్టాంగులమానాం చతురంగుల విస్తారాం రాజసీం ద్వితీయ మేఖలాం, తత్పరితఃచతురంగులమున్నతాం తావత్ విస్తారాం తామసీం తృతీయ

మేఖలాం చ ఇతి క్రమేణ యథావిధి ఇష్టకయైవ కుండానుగుణ్యేన మేఖలాత్రయం కుర్యాత్.

వేదికాయాఃచ ఆగ్నేయే పూర్వవత్ చతుర్వింశత్యంగులాయామ విస్తారం సూత్రం చతురశ్రం నిపాత్య. పశ్చిమభాగాగమే నైఋతివాయవ్య కోణాభ్యాం పంచ పంచ అంగులీఃహిత్వా. తతఃప్రతీచ్యాగమే శంగుమారభ్య దక్షిణోత్తర సూత్రభ్రమణం కృత్వా. తతఃపూర్వాగమ శంకుపర్యంతం దక్షిణోత్తర సూత్రే నిపాత్య. యోన్యాకారం కృత్వా. శేషం సంమార్జ్య. వింశత్యంకుల ప్రకృత్యుచ్ఛ్రాయం ఖాత్వా. తస్మాత్ ద్వయంగులం విసృజ్య.పూర్వవత్ కుండానుగుణ్యేన మేఖలాత్రయం కుర్యాత్. బహిఃశంకుం సంస్థాప్య. అష్టాదశాంగుల సూత్రం శంకోఃపూర్వతఃపశ్చిమతఃచ తథా నిపాత్య.అష్టాదశాంగులం సూత్రం పూర్వమారభ్య పశ్చిమాంతం భ్రామయేత్. తదా చాపాకారంభవతి.

ప్రకృతిం తథైవ వింశత్యంగులం ఖాత్వా.తస్మాత్ ద్వ్యంగులం విసృజ్య. పూర్వవత్ కుండానుగుణ్యేన మేఖలాత్రయం కుర్యాత్. తస్యాఃనైఋతే శంకుంసంస్థాప్య. భువన సంఖ్యాంగుల వశేన సూత్రం పరిభ్రామ్య. వృత్తం కృత్వా. వృత్తం చతుర్వింశత్యంగుల వశేన షోఢా విభజ్య. శంకుం నిధాయ. పూర్వ పశ్చిమ శంకుభ్యాం సూత్రం నిపాతయేత్. ఏవమేవ సూత్రనిపాతే కృతే,అష్టాంగుల నిరంతరం షడశ్ర కుండం భవతి.తథా వింశత్యంగులం ప్రకృతిం ఖాత్వా. ఖాతభూతలాత్ ద్వ్యంగులం హిత్వా. కుండ వశేన మేఖలాత్రయం కుర్యాత్. తస్మాత్ పశ్చిమే తాలత్రయాత్ బహిఃశంకుంసంస్థాప్య. పక్షాంగుల వశేన సూత్రవర్త్మనా చక్రవత్ వృత్తం కృత్వా. పూర్వవత్ ప్రకృతిం కుండానుగుణ్యేన మేఖలాత్రయం చ కుర్యాత్.

అస్య మేఖలాస్థానే ద్వాదశ అష్టౌ వా దలాని కల్పితాని చేత్ పద్మ కుండం భవతి.
మేఖలాస్థానే అరాణి కల్పితాని చేత్ చక్రకుండం భవతి. తస్యాఃచ మారుతే
శంకుంసంస్థాప్య. సార్ధగోలకాచలాంగుల సూత్రపాతేన వృత్తం కృత్వా. సూత్రాగమం
పంచధా విభజ్య.శంకుం నిధాయ. పంచకోణ వశేన సూత్రాణి నిపాత్య.
కుండానుగుణ్యేన ప్రకృతిం మేఖలాత్రయం చ కుర్యాత్. తస్యాఃచ ఉత్తరే తాలత్రయాత్
బహిఃషణ్ణవత్యంగులమానం వేదనాగ వశేనవిభజ్య. తన్మానం త్రికోణం యథాసూత్రం
నిపాత్య. తథా వింశత్యంగులంఖాత్వా. కుండానుగుణ్యేన పూర్వవత్ మేఖలాత్రయం
కుర్యాత్. తస్యాశ్చ ఐశానే శంకుం నిధాయ. సైకాగ్ని వేదాంగులవశేన సూత్రవర్త్మనా
వృత్తం కృత్వా. సూత్రాంగులం కలశాంగుల వశేన అష్టధా విభజ్య. శంకుం
నిధాయ.కోణమధ్యం యథా షడంగులం భవతి తథా అష్ట సూత్రం నిపాత్య. పూర్వవత్
కుండానుగుణ్యేన మేఖలాత్రయం చ కుర్యాత్. కుండానాం మధ్యే అష్టదలపద్మం
కుండానాం పశ్చిమాయాం తలోత్సేధ మేఖలోపరి పక్షాంగులాయామం అంగులైః
దశభిః షడ్భిఃద్వ్యంగులేన ఏకేన అంగులేన వా మూలమారభ్య. క్రమేణ విస్తీర్ణాం
నిమ్నాం మేఖలాగ్రే చతురంగులాయత త్ర్యంగులనహన షడంగుల ముఖయుతాం
నాలవత్తయా కాహలాకారవత్ అశ్వత్థ పత్రరూపేణ యోనిం కుర్యాత్. పద్మ కుండే
పద్మం,యోనికుండే యోనిం చ వర్జయేత్. హోతా చేత్ ఉదఙ్ముఖఃయమస్య దిశి వా
యోనిం కల్పయేత్. మోక్షార్థీ చేత్ యోనిం వినా కుండం కుర్యాత్.
యావత్ ప్రమాణా రజ్జుఃస్యాత్ తావానేవ ఆగమో భవేత్.
ఆగమార్ధం తు శంకుఃస్యాత్ అంతరర్థే నిరంజనం.
షణ్ణవత్యంగులాయామా సర్వ కుండస్య కర్ణికా.

ఇతి వచన లక్షణాని సమ్యక్ జ్ఞేయాని. ఏకమూర్తి విధానే అయుగ్మాని ఏవ, అథవా యుగ్మాని కుండాని కారయేత్. మధ్యవేదికాయాః పూర్వే దక్షిణే వా భాగే సలక్షణం శయనాధివాసార్థం పూర్వవత్ వేదికాం కారయేత్.

అథ తావత్ స్రుక్స్రువ విధిః ఉచ్యతే

సువర్ణాదిలోహైః వా పాలాశాది యజ్ఞవృక్షైః వా స్రుక్ స్రువౌ కారయేత్. స్రుక్దండం తు బాహుదండ సమాయతం సాంగులద్వితాలాయతం వా సర్వతః షడంగుల విస్తారం కృత్వా. తం గుణసంఖ్యయా విభజ్య. ఉపర్యంశం ద్వేధావిభజ్య. తయోః ఉపర్యంశం చ భూతాంశం కృత్వా. తత్ర ఆద్యమంశం హిత్వా. ఉపరిస్థితవేదాంశైః వరాహవదనవత్ అగ్రం ఏకాంగులానాహం విధాయ. అధోవిసృష్టైకాంశేన సహ స్వతృతీయాంశావశిష్టార్ధ భాగేన సంయోజితే, తదా విస్తారాయామ సమం చతురశ్రం షడంగులమితం భవతి. ఏవం గలం కల్పయిత్వా. తదధః నాలం ద్వ్యంగులవిస్తారం,

తత్రపార్శ్వయోఃఅర్ధాంగులాయామ విస్తార నిమ్నయుతం కృత్వా. అన్యత్ సూత్రపాతాత్ బహిః స్థితం శేషేణ హిత్వా.

గలాధోవశిష్టాంశం వృత్తం చతురశ్రంవా కల్పయిత్వా. గలమధ్యే తృతీయభాగ సంమితం విస్తారాయామసమం గాధ సదృశం గర్తం వృత్తం వా కృత్య.గర్త బాహ్యం త్రేధా విధాయ. ప్రథమవలయే దలాష్టకం కృత్వా. మధ్యాంశం చతుర్ధా విభజ్య. ఆద్యం నాభిమండలం తస్య బహిః నేమిమండలస్య మధ్యే, మండలద్వయం చ ఏకీ కృత్య. తస్మిన్ షట్ వా దశ వా ఇందీవరదలవత్ అరాణి కల్పయిత్వా. అవశిష్టేన ఏకభాగేన నేమి మండలం నిర్మాయ.తత్కోణేషు చతుర్షు శంఖాన్ కృత్వా. బహిః మేఖలాం యవోన్నతాం కృత్వా. చతుర్యవప్రమాణేన గర్తం ఆరభ్య.అగ్రాంతం సర్పిషః వివరం కృత్వా. తత్పృష్ఠ భాగం

కమఠపృష్ఠసదృశం కూర్మపృష్ఠసదృశంవా చతురశ్రం విధాయ. ఆధారంవినా అంత్యం వలయత్రయాంకితం వృత్తం చతురశ్రం అష్టాశ్రం వా కృత్వా.తదగ్రం చ యథాపురం కమలాకారం కల్పయేత్.

స్రువస్య తు దండం హస్తమానం కృత్వా. తదగ్రం ద్వ్యంగుల విస్తారం తన్మధ్యే నాసికాపుటవత్ అర్ధాంగులవిస్తారాయామం వృత్తం గర్తద్వయమాపాద్య. తదధః గర్తద్వయస్య మధ్యే రేఖికాం యవోన్నతాం తయోఃపరితశ్చ అవశిష్టేన ఏకాంగులేన గలం చ విధాయ.పరిశిష్టేన గోలాంగులాకృతిం కృత్వా. మూలం ద్వ్యంగుల విస్తీర్ణం కారయేత్.

మండపస్య ద్వారాణాం చతుష్టయేపి ప్రాగాదిక్రమేణ అశ్వత్థ, ఉదుంబర,ప్లక్ష,వటవృక్షైః తేషు ఏకేన వా యథోక్తాలాభే చందనద్రుమేణ వా తోరణాని కుర్యాత్. తత్పాదాన్ సప్తభిః పంచభిః వా అయుగ్మైఃహస్తైః ఆయతాన్ ద్వావింశాంగులఘనాన్ వృత్తాన్ చతురశ్రాన్ వా కృత్వా.

తదుపరి తదర్ధేన ఆయతాః తాదృశానాహయుతాః తథావిధాశ్చ పట్టికాః కల్పయిత్వా. ప్రతి పట్టికం ద్వితాలమానాని అష్టాంగులానాహయుతాని త్రీణి త్రీణి కీలాని చ నిధాయ. తోరణానాం పాదేషు పూర్ణకుంభ దక్షిణావర్తశంఖ చక్ర ధ్వజ పటహ కార్ముకనాగాన్ చ చిత్రయేత్.

అథ అష్ట మంగల విధిః

యథావిభవం హేమాది లోహజాని వా యాజ్ఞీయ వృక్షజాని వా క్రమేణ

ద్వావింశాంగుల తదర్ద్ధ ద్వయంగులైః ఆయామవిస్తృతి ఘనయుతాని సపీఠాని ఫలకాని కల్పయిత్వా.తేషు శ్రీవత్స పూర్ణకుంభ భేరీ దర్పణమండల మత్స్యయుగ్మ

శంఖచక్రాణి, పద్మాసనస్థితం గరుడం చ,ద్వావింశాంగుల మానేన కల్పయిత్వా. తేషాం పార్శ్వయోః మూర్ధని చ చామర ప్రదీప ఛత్రాణి లాంఛయేత్. బింబప్రమాణానుగుణ్యేన ఔదుంబరస్నానపీఠం నయనోన్మీలనపీఠ జలాధివాసనాసనాదీన్ చ ఆచార్య మూర్తిపాసన పాదుకాః చ ఉపకుంభ కలశ కరకమణిక దీపస్తంభ ఘృతాది స్నపనద్రవ్య చందనాది సుగంధ వివిధవస్తు సమిత్ పుష్ప కుశ వివిధ ధాన్య సువర్ణాదిలోహ రత్న సవత్సగోప్రభృతీన్ అన్యాన్ చ సంభారాన్ పూర్వం సంపాద్య. తదను ఆచార్యః యథావిధి ప్రతిష్ఠామారభేత్.

ఇతి క్రియాకైరవచంద్రికాయాం ప్రతిష్ఠా ఉపకరణ విధిఃనామ దశమః పరిచ్ఛేదః

****

క్రియాకైరవచంద్రికాయాం ఏకాదశ పరిచ్ఛేదః

ఛాయాధివాస జలాధివాస విధిః

పూర్వం శిల్పిభిః శాస్త్రోక్త వర్త్మనా బింబే మాన-ఉన్మాన ప్రమాణ-పరిమాణ-ఉపమాన-లంబమాన-అభిధ లక్షణయుతే నిర్మితే, స్థూలసూక్ష్మేషు ప్రతిమాంగేషు సుకృతేషు, కర్మార్చా పీఠికాయాం రత్నాది న్యాసం కృత్వా. శిల్పినైవ నయనేచ ఉన్మీలితే,తతః గురుః యజమానేన సహ రథకారం శిల్పినః చ ఆభరణ వస్త్రాద్యైః వస్తుభిః తోషయేత్. తేషు చ నిర్గతేషు సదనమంతర్బహిః చ మార్జనాలేపనాదిభిః సంశోధ్య, దర్భపుంజైఃప్రజ్వాలితైః పర్యగ్నికరణం చ కృత్వా. ప్రాకార గోపుర మండపాని చ మార్జనాలేపనాదిభిః సంశోధ్య. పంచగవ్యైః పవమానాది సూక్తైః సంప్రోక్ష్య. గోఘృతేన సర్వత బహూన్ దీపాన్ ఉద్దీప్య. కాలాగరుప్రభృత ధూపద్రవ్యైః సర్వతః ధూపయిత్వా. దూర్వాక్షత సుధాచూర్ణైః ధామ సలంకృత్య. తతః అపరాహ్ణ సమయే, గురు బింబస్య''మానాదిన్యూనాతిరేక శాంత్యర్థం శాంతి హోమం కరిష్యే''ఇతి

సంకల్ప్య.పుణ్యాహమ వాచయిత్వా. విధివత్ అగ్నిం సంస్కృత్య. సాక్షతైః శమీపల్లవైః'' ఓంభూస్వాహా'' ''ఓంభువస్వాహా'' , ''ఓం సువఃస్వాహా'',''ఓం మహఃస్వాహా'',''ఓం జనఃస్వాహా'',''ఓం తపఃస్వాహా'',''ఓం సత్యంస్వాహా'',ఇతి ప్రత్యేకం శతమాహుతీః చరుణా నృసూక్తేన షోడశాహుతీః చ,''ఓం షాం నమః పరాయపరమేష్ట్యాత్మనే స్వాహా'',''ఓం యాం నమః పరాయపురుషాత్మనే స్వాహా'',''ఓం రాం నమః పరాయ విశ్వాత్మనే స్వాహా'',''ఓం వాం నమః పరాయనివృత్యాత్మనే స్వాహా'',''ఓం లాంనమః పరాయసర్వాత్మనే స్వాహా'',ఇతిప్రతిమాసన్నిధౌ హుత్వా తదను

నమస్తుభ్యం భగవతే జాత వేదస్వరూపిణే.

నారాయణాయ హవ్యస్య కవ్యస్య చ యథాతథం.

భోక్తే యష్టవ్యదేవానాం ఆత్మనే పరమాత్మనే.

సన్నిధత్స్వ చిరం దేవ ప్రతిమాయాం హితాయ నః.

ఇతి మంత్రేణ,అధోక్షజమగ్నిస్థం దేవం దేవం ప్రాంజలిః సన్ ఉపస్థాయ. అగ్నిం ప్రణిపత్య . సదర్భేన నవేన వాససా మూలమంత్రేణ ప్రతిమామాచ్ఛాద్య.తేనైవ ఉత్తరీయం చ వితీర్య. విష్ణు గాయ త్ర్యా అఘ్ర్యు పాద్యాచమనీయ గంధ పుష్పధూపదీపాద్యైః అభ్యర్చ్య.శ్రీ భూమ్యోస్తు ఓం శ్రీం శ్రియై నమః, ఓం హ్రీం భూమ్యై నమః ఇతి తత్తన్మంత్రైః వస్త్రాచ్ఛాదనాది దీపాంతైః అభ్యర్చ్య . బ్రహ్మాది పరివారాణాం చ స్వస్వ మంత్రేణ తథా కృత్వా. ఛాయాధివాస సిద్ధ్యర్థం రక్షా బంధన కర్మకరిష్యే, ఇతి సంకల్ప్య . సువర్ణాది పాత్రే, ఖారిద్రోణ తణ్డులవతి షష్ట్యుత్తరక్రముక తచ్చతుర్గుణ నాగవాల్లీదల తదర్ధ కదల్యాది ఫలయుతే, నిష్కప్రమాణ స్వర్ణ సూత్రాణి యద్వా

సప్తభిఃపంచభిః వా తంతుభిః కృతాని క్షౌమమయాని కార్పాసమయాని వా సూత్రాణి నిధాయ. అహతేన వాససా ఆచ్ఛాద్య.

తత్ పరిచారక మూర్ధ్ని విన్యస్య. చామర వ్యజనఛత్రనృత్తగీత బృహద్ధ్వైః సాకం ధామావరణాని గ్రామం వా ప్రదక్షిణీ కృత్య. బింబస్య పురతః చతురశ్రం భూమిం గోమయేన అనులిప్య. తత్ర ధాన్యభారేణ పీఠం కృత్వా.తదుపరి తత్పాత్రం నిధాయ. పుణ్యాహం వాచయిత్వా. ప్రోక్ష్య. సహస్రార హుం ఫట్ ఇతి మంత్రేణ సూత్రాణి సప్తవారమభి మంత్ర్య. సంపూజ్య. బింబం సంపూజ్య. హస్తయోః అంగుష్టానామికాభ్యాం తాని గృహీత్వా. త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం. ఉర్వారుకమివ బంధనాత్ మృత్యోః ముక్షీయ మామృతా ఇతి మంత్రేణ చందనక్షోదేన(ఘృష్ట చందనేన)అనులిప్య.

విశ్వేత్తాతే సవనేషు ప్రవాచ్యా యాచకర్థమఘవన్నింద్రసున్వతే పారావతం యత్ పురసంభృతం వశ్వపావృణోచ్ఛరభాయ ఋషి బంధవే ఇతి మంత్రేణ మూలమంత్రేణవా దేవస్య దక్షిణే, దేవ్యాః వామే చ హస్తే బద్ధ్వా. అస్త్రమంత్రం శతవారంజప్త్వా . యో బ్రహ్మాబ్రహ్మాణ ఉజ్జహార ఇతి ఘృతసూక్తేన అభిమంత్ర్య . బృహత్సామక్షత్రభృత్ eఇతి ధూపపాత్ర భస్మనా రక్షాం కృత్వా. అర్ఘ్యాదిభిః దేవ దేవ్యౌ చ అభ్యర్చ్య. మహాపూపం నివేద్య. ఆచార్యః స్వస్యదక్షిణ హస్తే కౌతుకం బద్ధ్వా. దేవం ద్విషట్కాక్షర విద్యయాప్రణమ్య. సంస్తుత్య. దేవస్య పురతః భూమౌ ఛాయాధివాసార్థం ధాన్యపీఠే సువర్ణాది లోహజాం మృణ్మయీం వా జలద్రోణీం తాదృశం కటాహం వా సంస్థాప్య. గాలితేన గంధోదకేన ఆపూర్య. దర్భైః పరిస్తీర్య. పుణ్యాహం వాచయిత్వా. ప్రోక్ష్య. పూర్వవత్ ద్వారతోరణ కుంభాన్ అభ్యర్చ్య. జలద్రోణ్యాది జలం ‘‘ఓం యాం

నమః పరాయ పురుషాత్మనే నమః'' ఇతి మంత్రేణ సంశోధ్య.''ఓం రాం నమః పరాయ విశ్వాత్మనే నమః'' ఇతిమంత్రేణ దగ్ధ్వా.''ఓం వాం నమః పరాయనివృత్యాత్మనే నమః''ఇతి అయుతచంద్రసమప్రభం నివృత్తి మంత్రం ధ్యాత్వా. తద్వినిస్సృతైః అమృతైఃపూరితాం జలద్రోణీం విచింత్య. తస్మిన్ ఆధారాది పద్మాంతం యోగపీఠంసంకల్ప్య. అష్టావింశతి దర్భకృత కూర్చే సంహారక్రమం స్మరన్ మూలమంత్రేణ హరిమావాహ్య.అభ్యర్చ్య. కూర్చం జలద్రోణ్యంతర్జలే,ప్రాక్శిరస్కం సంహారక్రమేణ శాయయిత్వా.''సశరాయ శార్ఙాయ నారాచాయ హుంఫట్ సుదర్శనాయ స్వాహా''ఇతి మంత్రేణ చక్రముద్రాం ప్రదర్శ్య. శ్రీ భూమ్యోః త్రయోవింశతి దర్భకృతకూర్చం, రుద్ర వేధసోః పంచవింశతి దర్భకృతం, అన్యేషాం దేవానాం ద్వాభ్యాం కృతం కూర్చం, పూర్వవత్ యథావిధి తత్తన్మంత్రేణ సమ్హారక్రమేణ శాయయిత్వా. తద్దక్షిణే శాలితండులైఃపీఠం పరికల్ప్య.తస్మిన్ స్వర్ణాది లోహమయం సకరకం మహాకుంభం ఉపకుంభాష్టకం చ మృణ్మయంచేత్ ససూత్రవేష్టనం విన్యస్య. సరత్న వస్త్రకూర్చాశ్వత్థ పల్లవపిధానం కృత్వా. దర్భైః పరిస్తీర్య. మధ్యకుంభే బ్రహ్మాణం, కరకే సుదర్శనం, ఉపకుంభాష్టకే చ ఇంద్రాదీన్ ఆవాహ్య. అభ్యర్చ్య. సర్వాణేన నవ వాససా ప్రతిమాం సమ్యక్ ఆచ్ఛాద్య.''''రక్షోహణ' ఇతిమంత్రేణ సిద్ధార్థాన్ దిక్షు సమంతతః వికీర్య. తత్రదీపమనిర్వాణమారోప్య. తత్రబ్రాహ్మణేషు వేదేతిహాస పురాణాదీన్ పఠత్సు, గురుః మందిరద్వారేషు''ఓం సుదర్శనాయ నమః''ఇతి అభ్యర్చ్య. మూర్తిపైః సహ ఆలయం ప్రదక్షిణీకృత్య. బహిః నిష్క్రమేత్. యస్య బింబస్య సాక్షాత్ జలాధివాసః న యుజ్యతే తస్య ఛాయాధివాసః విహితః. దారు లోహ శిలామయానాం తు బింబానాం

సాక్షాదేవ జలాధివాసః. తేష్వపి లోహజస్య బింబస్య పీఠసంయోజనానంతరం

జలాధివాసం కుర్యాత్.

తతః గురుః సంకల్ప్య. పీఠసంయోజనార్థం శాలిభారం వృత్తాకారం విధాయ. తదుపరి

తదర్ధం తండులం, తదుపరి తదర్ధం తిలం చ సాంతరాంతర వస్త్రాచ్ఛాదనం విన్యస్య.

తస్యోపరి అష్టపత్ర పద్మమాలిఖ్య. తస్మిన్ దర్భాన్ ఆస్తీర్య. ప్రత్యగ్ర ప్రాగగ్ర వాససా

ఆచ్ఛాద్య.తస్మిన్ సపద్మం కేవలం వా పీఠం విన్యస్య.దర్భైః పరిస్తీర్య.తస్మిన్ రత్నాని

లోహాని చ విష్ణుగాయ త్ర్యా నిక్షిప్య.విధివత్ అగ్నిం ఉపసమిధ్య.విష్ణు గాయ త్ర్యా

ఆజ్యేన అష్టోత్తరశతం ఆహుతీ:,చరుణా నృసూక్తేన షోడశాహుతీ: చ

హుత్వా.తతఃపుణ్యాహం వాచయిత్వా, ప్రోక్ష్య.స్వస్థ మానసః పరవాసుదేవం ధ్యాయన్,

మూలమంత్రేణ పీఠే దేవం సమారోప్య.''ప్రతిష్ఠాసి'' ఇతి మంత్రం పఠన్

స్థాపయిత్వా.తేనైవ నయనోన్మీలనం చ కారయిత్వా.తం చ మహతా ధనేన

తోషయిత్వా.తతః మానాది లక్షణ న్యూనాది దోష శాంతి హోమం పూర్వవత్

కృత్వా.''నమస్తుభ్యం''ఇతి గాదాముదీర్య.

నమస్తుభ్యం భగవతే జాతవేదస్వరూపిణే.

నారాయణాయ హవ్యస్య కవ్యస్య చ యథా తథం.

భోక్త్రే యష్టవ్యదేవానామాత్మనే పరమాత్మనే.

సన్నిధత్స్వ చిరం దేవ ప్రతిమాయాం హితాయ నః.

స్వాగతం దేవదేవేశ విశ్వరూప నమోస్తుతే.

శుద్ధోఽపి త్వదధిష్ఠానే శుద్ధింకుర్మ క్షమస్వ తాం..''

పుణ్యాహం వాచయిత్వా.బింబశుధ్యర్థం ధాన్యపీఠే ససూత్రకూర్చ పల్లవపిధానం గోఘృతాపూరితం కుంభం విన్యస్య. తస్మిన్ ద్విషట్కాక్షరవిద్యయా దేవమవాహ్య అభ్యర్చ్య. తేన బింబం మూలమంత్రేణ సంస్నాప్య.తతః బింబం హరిద్రామలకాది చూర్ణైః ఉద్వర్త్య. పురుషసూక్తేన ఉష్ణోదకేన స్నాపయిత్వా.సదర్భ నవవాససా మూలమంత్రేణ ప్రతిమాం సంవేష్ట్య.తేనైవ ఉత్తరీయం చ దత్వా. అర్ఘ్యాదిభిః అభ్యర్చ్య.''జలాధివాసార్థం రక్షాబంధన కర్మకరిష్యే''ఇతి సంకల్ప్య. పూర్వవత్ ప్రతిసరబంధం కృత్వా. దేవం ''ఉత్తిష్ఠ బ్రహ్మణస్పతే''ఇతి మంత్రేణ ఉత్థాప్య. ''భద్రం కర్ణేభిః''''ఇతి రథాదికం యానమారోప్య.బృహద్రథంతర పురుషసూక్త నారాయణానువాక శాకున రక్షోఘ్న సూక్తాని పఠద్భిః అన్యైః వేదవిద్భిః పాండరాతపత్ర సితచామర చీనాంశుకఛత్ర బర్హబర్హిమయ ధ్వజ కల్యాణవ్యజన బహువిధాన నృత్తగీతవాద్యా విశేషాది నానావిధోపచారైః చ సాకం గ్రామ ధామాదికం ప్రదక్షిణీ కృత్యజలాధివాస దేశాంతమాసాద్య.జలసమీపే ప్రపాం కల్పయిత్వా.తత్ర ప్రతిమాం ప్రాఙ్ముఖముదఙ్ముఖం వా ఆసనే వినివేశ్య.జల మధ్యే బహుస్తంభప్రపాం కల్పయిత్వా.చతుర్ద్వారయుతాం చతుర్వందన మాలికావితాన ధ్వజ దర్భమాలా ముక్తాదామ స్రక్దీప నానాఫలాంలంకృతాం విధాయ.

''జలాధివాస కర్మ కరిష్యే'' ఇతి సంకల్ప్య. పూర్వవత్ పురుషమంత్రేణ తజ్జలం సంశోష్య.విశ్వ మంత్రేణ దగ్ధ్వా. నివృత్తి మంత్రేణ అమృతకల్పం విచింత్య.పుణ్యాహం వాచయిత్వా . ప్రోక్ష్య.తస్మిన్ చతురశ్రం సాస్తరణం సోపధానం నవం మహాపీఠం విన్యస్య. తస్మిన్ ఆధారాది పద్మాంతం యోగపీఠం సంకల్ప్య. అభ్యర్చ్య.తత్ర ద్వార తోరణకుంభాన్ సంస్థాప్య. విధివత్ సంపూజ్య.శాకున సూక్త పాఠకైః బ్రాహ్మణైః

మూర్తిపైఃచ సాకం ఆచార్యః,''ఉత్తిష్ఠ''ఇతి మంత్రేణ బింబముద్ధృత్య.''భద్రం కర్ణేభిః'' ఇతి జల స్థిత పీఠే నివేశ్య. సంహారక్రమం స్మరన్ బింబం ఉదఙ్ముఖం ప్రాక్శిరసం తస్మిన్ శాయయిత్వా. పూర్వవత్ ధాన్యపీఠే రక్షార్థం కుంభ కరక కలశాన్ సలక్షణాన్ సంస్థాప్య. తేషు పూర్వవత్ బ్రహ్మ సుదర్శనేంద్రాదీన్ ఆవాహ్య. అభ్యర్చ్య. తానపి బింబ దక్షిణే జలే యథాక్రమం నివేశ్య.

''ఓం సశరాయ శార్ఙ్గాయ నారాచాయ హుంఫట్ సుదర్శనాయ స్వాహా'' ఇతి మంత్రేణ చక్ర ముద్రాం ''ఓం నమో భగవతే రం ప్రళయ కాలానలాయ హుంఫట్'''ఇతి మంత్రేణ అగ్ని ప్రాకార ముద్రాం చ ప్రదర్శ్య. పూర్వాది దిక్షు ఋగాదీన్ చతురః వేదాన్ కోణేషు ఇతిహాస పురాణానిచ బ్రాహ్మణేషు పఠత్సు అనిర్వాణాన్ దీపాన్ ఆరోప్య.తీరే నానావాద్యాని ఆఘోషయేత్. ఏవం త్రిరాత్రం వా ఏకరాత్రం యామార్ధం వా జలే అధివాసయేత్.తదారభ్య బింబోత్థాపనాంతం తస్మిన్ జలే స్నానపానాదికం కర్మ నకించిదపి కార్యం. గృహార్చాస్థాపనేతు సద్య ఏవ కుర్యాత్. జలాధివాస నయనోన్మీలన శయనాధివాసానాం చ న కాలః విధీయతే. మహాప్రతిష్ఠాయాంతు ప్రదోషే జలాధి వాసం మహానిశి శయనం దివాప్రతిష్ఠాంచ కుర్యాత్.

నదీషు దీర్ఘికాయాంవా తటాకేనిర్ఝరేపివా.

జలాధివాసనం కుర్యాత్ప్రసన్నే సలిలం తథా.

అల్పతోయే శ్మశానాంతే లవణోదక దూషితే.

కషాయే కటుకేచైవ తిక్తే ఫేనశ్చ దూషితే.

చైత్యవృక్షసమీపే చ నీచేరధ్యాసతే తథా.

ఊషరే శైవలయుతే వర్ణాంతరయుతే తథా.

ఏవమాదిషు దుష్టేషు ప్రతిమాం నాధివాసయేత్.

నద్యాద్యభావే బింబస్య జలాధివసనం భవేత్.

జలద్రోణ్యాం కటాహే వా సముద్ధృత్య మహాజ్జలం.

యథాసంభవమన్యస్మిన్ మృణ్మయాదౌ తదిష్యతే.

సద్యో వా తోయవాసంచ పురస్తాదధివాసనాత్.*

ఇతి క్రియాకైరవచంద్రికాయాం

జలాధివాస, ఛాయాధివాసవిధినామ ఏకాదశ పరిచ్ఛేదః

****

ద్వాదశ పరిచ్ఛేదః

వాస్తుయాగ నయనోన్మీలన విధిః

తత్ర వాస్తుహోమః

ఏవంప్రతిమాం విధివత్ అధివాస్య. ప్రభాతే కృతకృత్యో గురుః యజమానేన సహ మండపం ప్రవిశ్య.తస్మిన్ దక్షిణే పార్శ్వ విస్రస్తాం వాస్తునాథం విలిఖ్య పరిస్తీర్య.''వాస్తు హోమం కరిష్యే''ఇతి సంకల్ప్య.పుణ్యాహం వాచయిత్వా. ప్రోక్ష్య. దర్భసప్తకృతం కూర్చంనిక్షిప్య.

''ఓం వం వాస్తుపురుషాయ నమః ఆగచ్ఛాగచ్ఛ''ఇతి ఆవాహ్య. వాస్తునాథం గంధాదిభిః అభ్యర్చ్య. వాస్తు నాథస్య శిరసి ''ఓం అంశుమాలినే నమః''దక్షిణతః బాహు మూలే ''ఓం ఋషధ్వజాయనమః''కూర్పరే''ఓం కుమారాయనమః'' హస్తే''ఓం వినాయకాయ నమః''పాదయోః''ఓం అశ్వినీదేవతాభ్యాం నమః'' మధ్యే''ఓం చంద్రమసే నమః''సవ్యతఃహస్తే''ఓం దుర్గాయై నమః''కూర్పరే''ఓం సప్త మాతృభ్యః

నమః''బాహుమూలే''ఓం స్థాణవే నమః''హృదయే''ఓం విష్ణవే నమః''నాభౌ''ఓం బ్రహ్మణే నమః''తత్పరితశ్చ అష్టసుదిక్షు క్రమేణ''ఓం లం ఇంద్రాయ నమః''''ఓం రం అగ్నయే నమః''''ఓం హం యమాయ నమః''''ఓం షం నైఋూతయే నమః''''ఓం వం వరుణాయ నమః'' ''ఓం యం వాయవే నమః''''ఓం సం సోమాయ నమః''''ఓం శం శంకరాయ నమః''వాస్తునాథస్య ఉత్తరే 'ఓం క్షం క్షేత్రపాలాయనమః''ఇత్యావాహ్య అభ్యర్చ్య. వాస్తునాథస్య పశ్చిమే దేశే విధివత్ అగ్నిం ఉపసమిధ్య.తస్మిన్ తం ఆవాహ్య.పంచోపనిషన్మంత్రైః సర్పిషా సహస్రం శతం వా ఆహుతీనాం హుత్వా.తతః''ఓం వాస్తునాథాయ స్వాహా''ఇతి సహస్రం శమ్యపామార్గ ఖాదిర సమిద్భిః ఆజ్యేన ప్రత్యేకం, చరుణా నృసూక్తేన షోడశాహుతీశ్చ హుత్వా.తదను''ఓం అంశుమాలినే స్వాహా''''ఓం ఋషధ్వజాయస్వాహా'' ఓం కుమారాయస్వాహా''''ఓం వినాయకాయ స్వాహా''ఓం అశ్వినీదేవతాభ్యాం స్వాహా''''ఓం చంద్రమసే స్వాహా'' ఓం దుర్గాయైస్వాహా ,ఓం సప్తమాతృభ్యఃస్వాహా ''''ఓం స్థాణవే స్వాహా''ఓం విష్ణవే స్వాహా''''ఓం బ్రహ్మణే స్వాహా''ఇతి చరుణా ఆజ్యేన చ,సకృత్ సకృత్ హుత్వా.'' ఇంద్రాదిదేవేభ్యః క్షేత్రపాలాయ చ నమోంతైఃస్వస్వ మంత్రైః బలిందత్వా.

వాస్తునాథముద్వాసయేత్.

అనర్చితే వాస్తుదేవే కృతం కర్మ ఆసురం భవేత్.

తస్మాత్ సర్వప్రయత్నేన వాస్తునాథం సమర్చయేత్.

నయనోన్మీలనం-

అథ మండపం మార్జనాలేపన ప్రోక్షణాదిభిః సంశోధ్య. సుధాచూర్ణాదిభిః తద్భువమలంకృత్య. అస్త్రాభిమంత్రితాన్ సిద్ధార్థాన్ సర్వతః దిక్షు వికీర్య. తతః నాస్తిక

భిన్నమర్యాద దేవబ్రాహ్మణనిందక పాపరోగయుతాని నిందిత పిశున పాషండ హీనవృత్తి ప్రతిలోమ సమత్సర లుబ్ధ మూర్ఖాద్యాన్ అవిదుషః మ ర్త్యాన్ చ బహిః నిర్వాస్య. స్తంభవేష్టనవితాన ముక్తాదామతోరణ దర్భమాలా ఫలపుష్పాక్షతాద్యైః మండపమలంకృత్య.తత్ర చతుర్దిక్షు తోరణస్థాపనార్థం ద్వితాలమవటం ఖాత్వా. ప్రాచ్యామశ్వత్థ తోరణం,యామ్యే ఔదుంబరం,పశ్చిమే న్యగ్రోధజం,ఉత్తరే ప్లాక్షం చ తోరణం సమ్స్థాప్య.సర్వతః దిక్షు ఆనద్ధ తతసుషిరఘనాభిధ చతుర్విధ వాద్యవిశారదైః అన్యైః వేదవిద్భిః బ్రాహ్మణైః చ ముఖరితం, బహుప్రదీప సాంకుర పాలికా చందనాగరు కర్పూర ధూపాలంకృతం మండపం కారయిత్వా. తతః అపరాహ్ణే గురుః స్వయముదకాత్ బింబముత్థాప్య. తీర విష్టరే ప్రాఙ్ముఖం విన్యస్య. కుంభకలశాన్ చ జలాత్ ఉద్ధృత్య. తత్తద్దేవతాః ఉద్వాస్య.బింబం వారిభిః ప్రక్షాల్య. లోహజం చేత్ తింత్రిణీఫల రసేన సమ్మోధ్య. ప్రక్షాల్య. వస్త్రాభరణ గంధాద్యైః అలంకృత్య. యథాపూర్వం బింబే యానమారోప్య. సతూర్య మ'లఘోషం యాగ మండపం ప్రాపయ్య. తత్రోత్తర భాగే విష్టరే వినివేశయేత్. తదను మూర్తిపైః సాకం ఆచార్యః గర్భగేహం ప్రవిశ్య. పూర్వాధివాసితం కూర్చం కటాహాది జలాత్ సముద్ధృత్యకుంభదేవతాశ్చ ఉద్వాస్య కూర్చస్థం బింబే విచింత్య.తస్మాత్ వస్త్రాభరణమాల్యానివ్యపోహ్య. ''నయనోన్మీలనం కరిష్యే''ఇతి సంకల్ప్య . పుణ్యాహం వాచయిత్వా. నయనోన్మీలనోపకరణాని ప్రోక్ష్య. వక్ష్యమాణేన విధినా ధ్రువబేరస్య, శయ్యాదీనాం చ పృథక్ నయనోన్మీలనం కృత్వా. అష్ట ధాన్యాని గాః కన్యకాశ్చ దర్శయిత్వా. సాక్షాత్ స్నపనకరణ యోగ్యవిషయే వక్ష్యమాణ విధినా సప్తదశకలశాన్ ఘృతాది ద్రవ్యపూరితాన్ సంస్థాప్య. తత్తద్దేవతాః ఆవాహ్యఅభ్యర్చ్య. సకూర్చే దర్పణే

దేవమావాహ్య.తైః సమ్స్నప్య. శయ్యాదీనాం తు పృథక్ నవభిః కలశైః, బ్రహ్మ శయోః సప్తభిఃఋషీణాం పంచభిఃదేవానాం త్రిభిః, ఏకేన వా స్నపనం కృత్వా. దర్పణస్థం బింబే విచింత్య. వస్త్రాది నీరాజనాంతైః ఉపచర్య. ధ్రువబేర హృదయే దీప్రం మణిప్రభం ద్విషడర్ణం అనుధ్యాయన్ విన్యస్య. శయ్యా దీనాం చ ఏవం విధాయ. ధ్రువబింబం శయ్యాది దేవీశ్చ కంబలైఃఆచ్ఛాద్య. తస్య పురతః ధాన్య పీఠే సౌవర్ణం రాజతం చ పాత్రయుగ్మం ఆఢకపరిపూర్యం పూర్వ పశ్చిమం విధాయ. క్రమేణ మధ్వాజ్యపూరితం కృత్వా.తాదృశౌ శలాకికే చ అష్టాంగులే తయోః విన్యస్య. నవైః వాసోభిః ఆచ్ఛాద్య. సంకల్ప్య. పుణ్యాహం వాచయిత్వా. తత్సర్వం ప్రోక్ష్య. మధుపాత్రే''ఓం హం సూర్యాయ నమః''ఇతి, ఆజ్యపాత్రే''ఓం సం చంద్రమసే నమః''ఇతి చ ఆవాహ్య. అభ్యర్చ్య.''మధువాతేతి''మధు ''సవిరాజం పర్యేతి''ఇతి వా''శుక్రమసీతి''వా ఆజ్యం చ అభిమంత్ర్య. తత్పరితః నీవార శాలి ముద్గ శ్యామాక ప్రియంగు యవ తిల గోధూమాని పృథక్ పాత్రేషు తాంబూల నారికేల కదలీఫలాని చ, పురతః గాం కన్యకాం,చ సంస్థాప్య.సవేద వాద్యఘోషం మధ్వక్తముఖయా సౌవర్ణ శలాకయా''చిత్రం దేవానాం''ఇతి దక్షిణం సర్పిరక్తముఖయా రాజత శలాకయా,''తచ్చక్షుః''ఇతి వామం చ లోచనమున్మీల్య. ఆచ్ఛాదన పటం వ్యపోహ్య. గురవే పాత్రయుగ్మం శలాకికం అష్టధాన్యాని గాంచ ''గోవిందఃప్రీయతాం''ఇతి దత్వా. పునః అపి జీవజీవాత్మకైః ధనైః తోషయేత్.

ఇతి వాస్తుయాగ నయనోన్మీలన విధిః నామ ద్వాదశ పరిచ్ఛేదః

****

క్రియాకైరవచంద్రికాయాం త్రయోదశః పరిచ్ఛేదః

కర్మాంగస్నపన విధిః

అథ తావత్ బింబశుద్ధ్యర్థం''స్నపన కర్మ కరిష్యే''ఇతి సంకల్ప్య. పుణ్యాహం వాచయిత్వా.ప్రతిసర కర్మంచ పూర్వవత్ విధాయ. అధమాధమ స్నపనోపయుక్త ఘృతాది కషాయాంత స్నపనద్రవ్యాణి పూర్వం సంపాద్య. బింబస్యపురతః చతురశ్రం గోమయేణ అనులిప్య. తత్ర చందనాద్రాణి సూత్రాణి ప్రాగాయతాని ఉదగగ్రాణి చ షట్ నిపాత్య.తేషు పంచవింశతి పదేషు మధ్యే నవపదాని తత్పరితః చ అష్ట దిక్షు పదాష్టకం చ కుంభస్థాపనార్థం విసృజ్య. శేషాం సంమృజ్య. కుంభాష్టక సప్తదశకోష్టేషు ప్రత్యేకమాఢకం తదర్ధం ప్రస్థంవా వ్రీహీణాం తత్తుర్యాంశాని తండులాని తత్తుర్యాంశాని తిలాని చ ఉపర్యుపరి క్రమేణ విన్యస్య. తేషు పద్మాని విలిఖ్య. ద్వే ద్వే దర్భాగ్రే నిక్షిప్య. సౌవర్ణాన్ రాజతాన్ తామ్రాన్ వా యథావిభవ విస్తరం మృణ్మయాన్ వా ద్రోణ పరిపూరకాన్ కుంభాన్ విష్ణుగాయ త్ర్యా కుంభాన్ ప్రక్షాళ్య.

మృణ్మయాన్''ఇంద్రన్నత్వేతి''తంతునా ఆవేష్ట్య. కలశస్థాపన మేదిన్యాః పశ్చిమే భాగే కలశాధివాసార్థం ధాన్యపీఠం విధాయ. తస్యోపరి విశ్వ మంత్రేణ ప్రాగగ్రాన్ ఉదగగ్రాన్ వా కుశాన్ఆస్తీర్య. తేషుప్రాఙ్ముఖఃఉదఙ్ముఖో వా కుంభాన్ ఓం ఇత్యధోముఖాన్ విన్యస్య. తేషు పరమేష్టిమంత్రేణ త్రీన్ త్రీన్ దర్భాన్ ఆస్తీర్య.పురుష మంత్రేణ అప్యుజలేన ప్రోక్ష్య. విశ్వమంత్రేణ అక్షతాన్ వికీర్య. నివృత్తి మంత్రేన తాన్ ఉత్థాని కృత్వ.' 'స్నపనార్థం హోమ్యే''ఇతి సంకల్ప్య. విధివత్ అగ్నిం సంపాద్య. తస్మిన్ విష్ణు గాయ త్ర్యా ఆజ్యేన అష్టోత్తర శతాహుతీః హుత్వా. అవశిష్టాజ్యేనస్నపన ద్రవ్యాణి సంసిచ్య. కలశ స్థాపన వేధికా మధ్యే కోష్టేషు కుంభ స్థానేషు మధ్యమం కుంభం ఘృతేన ఆపూర్య. విష్ణు గాయత్ర్యా విన్యస్య. తత్పూర్వ కుంభం ఉష్ణోదకయుతం తదాగ్నేయ మాణిక్య పద్మరాగ నీలవజ్ర పుష్య ప్రవాళ మౌక్తిక మరకత వైడూర్య రత్నపూరితం కుంభం.

ఘృతకుంభస్య యామ్యే తథా విధ దాడిమ చూతామలక బిల్వ నారికేల పనస మాతులంగ ఫలైః భిన్నైర్యుతం కుంభం . ఘృతస్య నైఋత దిశి సువర్ణ రజత తామ్ర సీస త్రపు కమ్స్య అయస్కారైః ప్రత్యేకం నిష్కమాత్రైః పూరితం కుంభం ఘృతస్య పశ్చిమ దిశి రజనీ సూర్యవర్తినీ సహదేవి శిరీషా సదాభద్రా కుశాగ్రామిద మార్జన ద్రవ్యైః పృథక్ ముష్టిమాత్రైర్యుతం కుంభం. ఘృతస్య మారుత దిశి చందన కుష్ట కుంకుమాగరు ఉశీర హ్రీబేర గిరిసంభవ మాంసీ మురాఖ్య గంధ ద్రవ్యైః ప్రత్యేకం ఫలమాత్రైః యుతం కుంభం. ఘృతస్య ఉత్తరే నీవార వేణు శాలి ప్రియంగు యవ కంగు షాష్టిక గోధూమ తండులైః పృథక్ ముష్టి మాత్రైః ద్రవ్యైఃపూరితం కుంభం. ఘృతస్య ఐశాన దిశి యవ వ్రీహిభిః పృథక్ కుడుపమానైః యుతం కుంభం చ సం స్థాప్య. బ్రహ్మస్థాన స్థితం కుంభ నవకస్య ప్రాచ్యాం దిశి తులసీ పద్మ దూర్వాక్షత శ్యామాక విష్ణు పర్ణీ బిల్వపత్రైః ముష్టి మాత్రైః చందనేన ఫలమాత్రేణ చ యుతం పాద్య కుంభం, తద్దక్షిణే సిద్ధార్థ అక్షత కుశాగ్ర ఫల తిల పుష్పైః పృథక్ ముష్టి మాత్రైః త్రినిష్క మాత్ర చందనేన చ యుతం అఘ్ర్యకుంభం. తత్పశ్చిమే తక్కోల చంపక ముకుల కర్పూర జాతి ఫలైర్యేలాలవంగ త్వక్చందన పుష్పైః పలార్ధ ప్రమాణైఃయుతం ఉపస్పర్శన కుంభం. తదుత్తరే పంచగవ్యైర్యుతం కుంభం

(పంచగవ్యాని తు స్నపనే

దధి ద్విగుణమాఘారాత్ పీయూషం త్రిగుణం తతః.

షడ్గుణం మూత్రమేతస్మాత్ శకృద్వారి చతుర్గుణం..

ఇతి ప్రమాణేన గవ్యాని పంచ పృథక్ మృద్భాజనే గృహీత్వ. శకృణ్మాత్ర దధి ఘృత పయాంసి పరమేష్టి పురుష విశ్వ నివృత్తి సర్వమంత్రైః యథాక్రమం యథా సర్వమపి ద్రోణ మానం తదర్ధం ఆఢకం వా భవేత్. తథా ఆనీయ కుంభే సర్వం ఏకీకృతం) సంస్థాప్య. మధ్య నవకస్యాగ్నేయే దధి కుంభం, నైఋతే క్షీరకుంభం, వాయవ్యే మధుకుంభం, ఐశానే శమీ పలాశ ఖాదిర బిల్వాశ్వత్థ వితత న్యగ్రోధ త్వగ్భిః పలార్ద్ధ పరిమాణాభిః పూరితం, కషాయకుంభం చ సంస్థాప్య. సప్తవింశతి దర్భకృత కూర్చం ఘృత కుంభే సప్తభిః పంచభిః త్రిభిర్వా దర్భైః కృతాన్ కూర్చాన్ ఉపకుంభేషు అవాగగ్రం యథాకంఠమానం విన్యస్య.''ఓ నమశ్చక్ర రాజాయ''ఇతి శరావైః పిధాయ.''యువాసువాసా'' ఇతి మంత్రేణ అహత వస్త్రైః తేషాం కంఠవేష్టనం కృత్వా.దర్భైఃపరిస్తీర్య. తేషు ఘృతోష్ణోదక ఫల మార్జనాక్షత రత్న లోహ గంధ పాద్యార్ఘ్యాచమనకషాయ కుంభేషు పరవాసుదేవ పురుష సత్య అచ్యుత అనంత కేశవ నారాయణ మాధవ గోవింద విష్ణు మధుసూదన త్రివిక్రమ వామన శ్రీధర హృషీకేశ పద్మనాభ దామోదరాన్ స్వస్వ మంత్రేణావాహ్య. సంపూజ్య. పూర్వ సంపాదితాగ్నౌ మూలేన కలశ సంఖ్యయా ఆజ్యాహుతీః చరుణా నృసూక్తేన షోడశాహుతీః పునరాజ్యేన కలశదేవతా మంత్రైః పృథక్ సహస్రం శతమష్టావింశతిరష్టౌవా ఆహుతీర్హుత్వా. సంపాదాజ్యం స్పర్శ మంత్రేన కుంభేషు సంసిచ్య. అగ్నిస్తముద్వాస్య. ఆచార్యః మూర్తిపైః వేదపారగైః బ్రాహ్మణైశ్చ బింబస్య అంతికం గత్వా 'ఉత్తిష్ఠ బ్రహ్మణస్పతే '''' ఇతి మంత్రేణ బింబం ఉత్థాప్య. 'భద్రం కర్ణేభిః'''' ఇతి స్నానాసన వేదికాయాం ప్రాఙ్ముఖం వినివేశ్య. తదను పుణ్యక్షేత్ర నదీతీర పర్వత పులిన హ్రద నిర్ఝర సంగ్రమ శోష్య వేదికోర్వర శాలిక్షేత్ర వేదఖాత వృషశృంగ హస్తిదంత వరాహఘృష్ట

వల్మీక కులిరావసత నలిని దీర్ధికా సుస్థితాః ఏకోనవింశతి మృత్తికాః పృథక్ పాత్రే సమానీయ పుణ్యాహం వాచయిత్వా ప్రోక్ష్య. బింబం అర్ఘ్యాది ఉపచారైఉపచర్య . పుణ్యక్షేత్రజైకోనవింశతి మృత్తికాభిః 'మూర్ధానందివో''' ఇతి మంత్రేణ బింబం మూర్ధాది పాదాంతం ఆలిప్య. శుద్ధోదకేన 'ఇమంమేవరుణ''' ఇతి మంత్రేన ప్రక్షాల్య. అనంతరం బింబం అర్ఘ్యాదిభిః ఉపచర్య.

'ఇదం విష్ణుః''' ఇతి పాద్య కుంభేన,

'ఆపో హిష్ఠా '''ఇతి అఘ్ర్య కుంభేన,

'ఇమంమేవరుణ''' ఇతి ఉపస్పర్శనేన,

'పవిత్రం తే''' ఇతి పంచ గవ్యేన,

'దధిక్రావిణ్ణో''' ఇతి దధ్నా,

'పయోవ్రత''' సామ్నా పయసా,

'మధువాతా''' ఇతి మధునా,

'యజ్ఞాయజ్ఞ''' ఇతి కషాయాంబునా,

'మానస్తోకే''' ఇతి ఉష్ణ తోయేన,

'వషట్ తే విష్ణోః''' ఇతి మణివారిణా,

'యాః ఫలినీః'''ఇతి ఫలాంబునా,

'హిరణ్యగర్భ సమవర్తత'''ఇతి లోహవారినా,

'శన్నోదేవీః'''ఇతి మార్జనాంభసా,

'గంధ ద్వారా'''ఇతి గంధాంభసా,

'త్రాతారమింద్రం''' ఇతి అక్షతవారిణా,

'ఇదం విష్ణోः''' ఇతి యవాంభసా,

'ఘృతస్నాత''' ఇతి ఘృతనేచ

ఏతైः మంత్రైः ఏతైఃకలశైఃపాద్యపూర్వం ఘృతాంతం ప్రతి ద్రవ్య ఘటాప్లవం ఉపస్నాన ప్లోతవస్త్రోత్తరీయాభ్ర్యు పాద్యాచమన గంధ పష్ప ధూప దీప ప్రదాన సహితం అభిషిచ్య . అనంతరం పురుష సూక్తేన సహస్రధారయా శుద్ధోదకేన అభిషిచ్య. వస్త్రాది అలంకృత్య.అర్ఘ్యాదిభిः ఉపచర్య. ఫలాదికం నివేద్య. తాంబూలంచ సమర్పయేత్.ఘృతస్య ఉపస్నానం ఉష్ణోదకేన.

ఇతి క్రియాకైరవచంద్రికాయాం త్రయోదశः పరిచ్ఛేదः

****

చతుర్దశः పరిచ్ఛేదः

శయనాధివాస –కుంభస్థాపన విధిः

అథతావత్ ఆచార్యः మండపమధ్యే వేదికాయాం చక్రాబ్జ మండలం వర్తయిత్వా. తత్పూర్వ దక్షిణ వామభాగే శయ్యావేదిం కృత్వా. ద్వాదశార్ణమనునా గంధోదకేన ప్రోక్ష్య. తస్యాం ప్రాగగ్రాన్ ఉదగగ్రాన్ వా దర్భాన్ ఆస్తీర్య. తత్ర వ్రీహీణాం పంచభారం తండులానాం తదర్ధం, తిలానాం తదర్ధం చ అంతరాంతర ప్రత్యగ్రాచ్ఛాదనాంతరితం విస్తీర్య. తిలోపరి పద్మం విలిఖ్య. తదుపరి పూర్వవత్ దర్భాన్ ఆస్తీర్య. తస్యోపరి క్రమేణ వైయాఘ్రచర్మ మృద్వాస్తరణ తూలికారత్నకంబల క్షౌమచిత్రవస్త్ర శుక్లవసనాని తదుపరి శయనాంగాని ఉపధానాని సపాద గండుకాని నిధాయ. దర్భైఃపరిస్తీర్య. తాం కస్తూరికాది గంధద్రవ్యాధివాసితాం సుగంధపుష్ప మాలాది నానాలంగారశోభితాం కృత్వా.

ఆచార్యః పురుషసూక్తాది పాఠకైః బ్రాహ్మణైః ఋత్విగ్భిః చ తూర్యఘోషపురస్సరం బింబం ''ఉత్తిష్ఠ'' ఇతి మంత్రేణ తస్మాత్ ఉత్థాప్య. బహిః కుండం యథా ప్రాదక్షిణ్యేన శనైః శయ్యావేదిభువం, తస్యాం ఆధారాది పద్మాంతం పీఠం సంకల్ప్య. అభ్యర్చ్య.''యద్విష్ణవం'' ఇతిమంత్రం,''విశ్వతశ్చక్షుః''ఇతి మంత్రం చ ఉచ్చరన్ ప్రాక్శిరో దక్షిణాననం మందిరాననం దక్షిణాశాశిరస్కం వా బింబం శయ్యాయాం శాయయిత్వా. ''యువాసువాసాః'' ఇతిమంత్రేణ కంబలైః వస్త్రైః వా సర్వతః ప్రతిమాం ఆచ్ఛాదయేత్. తదను ద్వార తోరణపూజాం కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య.ద్వారతోరణ ధ్వజకుంభేషు పూర్వవత్ యథావిధి తత్తద్దైవతాని ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య. పూర్వాదిదిక్షు ఋగాదీన్ వేదాన్ అన్యాన్ చ బ్రాహ్మణేషు పఠత్సు,సర్వత్ర తుర్యఘోషేషు ప్రవర్తితేషు,సమాహితమనాః ఆచార్యః హృదయకమలే భగవంతం ధ్యాయన్ పుణ్యాహం వాచయిత్వా.

చక్రాబ్జమండలే సాంగం సపరివారం వాసుదేవం యథావిధి సంపూజ్య. శయ్యావేదిం త్రిభాగీ కృత్య. మధ్య దక్షిణభాగయోః బింబే అధివాసితే సతి ఉత్తరభాగే దేవస్య పశ్చిమోత్తరే శాలి తండుల తిలైః పీఠం స వస్త్రాస్తరణం కృత్వా .

తదుపరి పద్మమాలిఖ్య . తస్మిన్ సవస్త్ర కూర్చాశ్వత్థ పల్లవరత్నాపిధానం ద్రోణమాన గంధోదకపూరితం లోహజం మృణ్మయం వా మహాకుంభం,తన్నికటే దక్షిణే తాదృశం కరకం చ శాయితబింబ స్థాపితకుంభయోః పరితః అష్టసు ధాన్యపీఠేషు తాదృక్లక్షణయుతం మూర్తికుంభాష్టకం చ సంస్థాప్య పరిస్తీర్య.

తేషు శంఖచక్ర గదాపద్మ ధ్వజ శ్రీవత్స గరుడకమఠాన్ ప్రత్యేకం నిష్కమాత్ర జాంబూనదకృతాన్ నిక్షిప్య. మూర్తికుంభానాం మధ్యే పూర్వోక్త లక్షణయుతాని అష్టౌ

ఫలకాని సువర్ణాది లోహజాని యాజ్ఞీయదారుజాని వా సంస్థాప్య. పరితః సాంకురాః పాలికాశ్చ నిధాయ.'కుంభపూజాం కరిష్యే'''ఇతి సంకల్ప్య. కుంభజలానాం పృథక్ శోషణాదికృత్వా. తస్మిన్ జలే పీఠం ఆధారాది పద్మాంతం సంకల్ప్య అభ్యర్చ్య.ఏవం అష్టాస్వపి కృత్వా. తతః పూర్వాదిషుకుంభేషు విష్ణ్వాది దామోదరాంతాన్ దేవాన్ స్వ స్వమంత్రేణావాహ్యఽభ్యర్చ్య. తదానీం పాయసాన్నేన భగవన్మయాన్ బ్రాహ్మణాన్ ద్వాదశాధికాన్ భోజయిత్వా. తేభ్యః అపి గో తిల వస్త్ర సువర్ణాని దద్యాత్.

ఇతి శ్రీ వరాహగురుణా విరచితాయాం క్రియాకైరవ చంద్రికాయాం

శయనాధివాస కుంభస్థాపనవిధిర్నామ చతుర్దశః పరిచ్ఛేదః

****

పంచదశఃపరిచ్ఛేదః

గోదోహన విధిః తత్వన్యాస హోమః, ప్రాణ ప్రతిష్ఠా విధిః

అథ తావత్ గోదోహన విధిరుచ్యతే. తత్ర గోఃఆహ్వానమంత్రః. పూషాసి ఉపస్పృష్టాం మే ప్రబ్రూతాత్. సంప్రేష్యతి. ఉపస్పృజామి''. ఇత్యామంత్రయతే.

''అయక్ష్మావఃప్రజయా సంస్పృజామి రాయస్పోషేణ బహులా భవంతీ''''.

''గాం చోపస్పృష్టాం'' ''విహారంచాంతరేణ మాసంచరిష్ట''ఉపసీదామి, ''అయక్ష్మావహ ప్రజయాసంస్పృజామి రాయస్పోషేణ బహుళా భవంతీ ఊర్జంపయః పిన్వమానా ఘృతంచ జీవో జీవంతీ ఉపవః సదేయం''

''ద్యౌశ్చేమం యజ్ఞం పృథ్వీ చ సందుహాతాం ధాతాసోమేన సహవాతేన వాయుః యజమానాయ ద్రవిణం దధాతు''

''ఉత్సందుహంతి కలశం చతుర్బిలం ఇడాందేవీం మధుమతీం సువర్విదం

తదింద్రాగ్నీం జిన్వత సూనృతావత్ తద్యజమానం అమృతత్వే దధాతు, ఏతాభ్యాం

దోహనం.

''ఓం నమోభగవతే వాసుదేవాయ గంగాం, యస్యాం దేవానాం మనుష్యాణాం

పయోహితం,సా విశ్వాయుః, ''దేవస్యత్వా సవితాపునాతు వసోఃపవిత్రేణ శతధారేణ

సూపువ,

'హుతః స్తోకోర్ధతోద్రప్సోగ్నయే బృహతే నాకాయస్వాహా''అగ్నయే బృహతే నాకాయ

ఇదం నమమ, ద్యావాపృథివీభ్యాం స్వాహా.పృథివీభ్యాం ఇదం నమమ''.

ఏవంద్వితీయాం సరస్వతీం ఇతి, తృతీయాం గోదాం ఇతి చతుర్థీం యమునాం ఇతి

దోహయిత్వా.

వత్సేభ్యః మనుష్యేభ్యఃపునః దోహాయ కల్పతామ్వాచంవిసృజ్య అన్వారభ్య తూష్ణిం

ఉత్తరాః చతస్రః దోహయిత్వా.

''సంపృచ్యధ్వమృతావరీ రూర్మిణీర్మధు మత్తమా మంద్రాధనస్య సాతయే''

కుంభాభ్యాం సంక్షాళనం ఆనీయ అవిష్యందయన్ సుశ్రితాని కరోతి.

''దృగ హ గా దృగ హగోపతిం మా వో యజ్ఞపతిరిషత్ట్స''''వర్మ కుర్వన్ ప్రాక్

ఉద్వాసయతి.

సాయం దోహం దోహయతి.సాయం దోహవత్ ప్రాతఃదోహందోహయతి. ప్రాతర్దోహపయః

గృహీత్వా.''సోమేనత్వాతనచ్మి''''ఆపో హవిషి జాగృత యథా దేవేషు జాగృథ ఏవం

అస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ జాగృత.

అయస్పాత్రే, దారుపాత్రే వా అపః ఆనీయ''అదస్త్వమసి విష్ణవేత్వా యజ్ఞాయాపి దధామ్యహం అద్భిరరిక్తేన పాత్రేణ యాఃపూతాఃపరిశేరతే''తేనాపి దధాతి.''అమృన్మయం దేవపాత్రం యజ్ఞస్యాయుషి ప్రయుజ్యతాం తిరః పవిత్రమతినీతాఃఆపోధారయమాతిగుఃʼʼʼʼఆచార్యః జపతి.

యది మృణ్మయేనాపి దద్యాత్ తృణం కాష్ఠం వాపిధానే అనుప్రవిద్ధ్యేత్.

''విష్ణో హవ్యంరక్షస్వ'' ప్రజ్ఞాతం నిదధాతి.ఏవం గోదోహనాది యథావిధి కుర్యాత్..

అథ హోమఃʼ

అథ మూర్తిపాఃగుర్వాజ్ఞయా వక్ష్యమాణ విధినా హోమం ఆరభేత్.

అరణీం అశ్వత్థ శమీగర్భాభ్యాం సంపాద్య.ద్వాదశాక్షర మంత్రేణ మథిత్వా.తతఃఅగ్నిం ఉత్పాద్య.తం వా సూర్యకాంతాశ్మనఃజాతం వాలౌకికం వా ఉపాదాయ.ప్రోక్ష్య.దివ్యాగ్నిం ధ్యాత్వా.ప్రత్యక్కుండస్య పశ్చిమే దక్షిణేవా త్రీన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య.తదుపరి కూర్మాసనం నివేద్య.తత్ర ఉపవిశ్య.భూతశుద్ధ్యాది మానస యాగాంతం కృత్వా.కుండాంతఃదర్భముష్టిభిఃపర్యగ్నికరణం కృత్వా.ఏవమేవ సర్వేషాం కుండానాం విధాయ.ప్రత్యక్కుండే అగ్నిసంస్కారం వైష్ణవీకరణం చ కృత్వా. తస్మాదేవ ఇతరేషు అగ్నిముద్ధరేత్.చతురశ్రాది సర్వకుండాగ్ని మధ్యేషు ఆధారాది పద్మాంతం తత్తన్మంత్రేణ ఆజ్యేన హుత్వా,అభ్యర్చ్య. చతురశ్ర కుండాగ్ని మధ్యస్థ పద్మమధ్యే ఓం నమోభగవతేవాసుదేవాయ ఆగచ్ఛాగచ్ఛ,గోక్షీర వర్ణం పీతాంబరం చతుర్భుజం క్రమేణ పద్మచక్ర శంఖ గదాధరం శ్రీపుష్టి తుష్టి యుతం వాసుదేవమావాహయామి.

ఇత్యావాహ్య అభ్యర్చ్య.

చాపకుండే ఓం నమో భగవతే సంకర్షణాయ ఆగచ్ఛాగచ్ఛ,బాలసూర్య నిభం పీతాంబరం చతుర్భుజం క్రమేణ ముసలచక్ర శంఖపద్మధరం శ్రీపుష్టియుతం సంకర్షణమావాహయామి.ఇత్యావాహ్య అభ్యర్చ్య.

వృత్తకుండే ఓం నమో భగవతేప్రద్యుమ్నాయ ఆగచ్ఛాగచ్ఛ,మరకతవర్ణం పీతాంబరం చతుర్భుజం క్రమేణ కౌమోదకీపద్మ శంఖ చక్రధరం (శ్రీపుష్టి సహితం) ప్రద్యుమ్న మావాహయామి.ఇత్యావాహ్య అభ్యర్చ్య.

త్రికోణకుండేఓంనమోభగవతేఅనిరుద్ధాయఆగచ్ఛాగచ్ఛ,నీలజీమూతనిభం పీతాంబరం చతుర్భుజం క్రమేణ అభయ చక్ర శంఖ గదాధరం (శ్రీపుష్టి సహితం) అనిరుద్ధమావాహయామి.ఇత్యావాహ్య అభ్యర్చ్య.

శ్రీవత్సాది గరుడాంతంచ తత్తన్మంత్రేణ తేభ్యః సకృత్ సకృత్ అర్ఘ్యాది దీపాంతం ఆజ్యేన జుహుయాత్. ఇతోఽధికేషు యుగ్మేషు అయుగ్మేషు వా కుండేషు వాసుదేవాదికాన్ యజేత్.

ప్రాగాదిషు కుండేషు పాలాశ ఖాదిర బిల్వ ఉదుంబర సమిద్భిః ఆగ్నేయాది చతుష్వపి పిప్పల ప్లక్ష న్యగ్రోధ కాశ్మర్య సమిద్భిశ్చ క్రమేణ హోమః కార్యః.భూయసాం పరికల్పనే ఉక్తాభావేఽపి పాలాశిభిరేవ కార్యః.

చరుశ్రపణార్థం-

చతస్రోధేనవస్థాప్యాః దక్షిణద్వార్యుదఙ్ముఖాః.

గంగా సరస్వతీంగోదా యమునారూపధారిణీ.

దుగ్ధైః తదీయైఃశ్రపణం చరుణామాహుతిస్తథా.

సాయంతన సమయ ఏవ మంత్రవదోహనం కృత్వా.

శ్రపయేత్ పయసాపూర్వే శాలితండులమాఢకం.

కృసరందక్షిణాత్యేఒగ్నౌ పాశ్చాత్యే గుడమిశ్రితం.

ఉదీచ్యేగ్నౌ హరిద్రాన్నం దుగ్ధాన్నమితరాగ్నిషు.

ఇతి విధాయ చతురశ్రముఖేషు కుండేషు క్రమేణ వాసుదేవాదిభిః మంత్రైః సమిద్భిః ఆజ్యైః పృథక్ అష్టోత్తరశతం ఆహుతీనాం చరుణాపురుషసూక్తేన షోడశాహుతీశ్చ పునరాజ్యైః పూర్వోక్త మంత్రైః తథా ఇతరకుండేషు చ తిలైః సర్వత్ర తైః వా ఆచార్యైః స్వయం హుత్వా. తతః సోత్తరీయవసనాభరణైః మూర్తిపైః యథావిధి హోమం కారయేత్. ఏవం మూర్తిపేషు జుహ్వాత్సు ఆచార్యః సర్వాలంకారయుతః మహాకుంభస్యపశ్చిమే పూర్వాభిముఖమాసనే సమ్యగుపవిశ్య. మహాకుంభజలస్య శోషణాది కృత్వా. తస్మిన్ ఆధారాది పద్మాంతంపీఠం సంకల్ప్య అభ్యర్చ్య. తత్పరితశ్చ యథావిధి బ్రహ్మాది నారదాంతం దేవాన్ ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య. అస్మద్గురుభ్యో నమః ఇతి గురూన్ ధ్యాత్వా. తస్మిన్ పరంజ్యోతిః చైతన్యఘనం అక్షరంసర్వగంవాసుదేవం ధ్యాయన్, ద్వాదశాక్షర విద్యయా సమావాహ్య,ధ్యాత్వా. ప్రణవేన అర్ఘ్యాది దత్వా. తదను యోగాసనాబ్జ పత్రేషు శ్రీవత్సాద్యాశ్చ ఆవరణత్రయేషు వ్యాప్త్యాది గరుడాంతాన్ చ ఆవరణదేవాన్ అభ్యర్చ్య. కరకేచ పూర్వవత్ యోగపీఠం కృత్వా, తస్మిన్ ''సహస్రారహుంఫట్ ఆగచ్ఛాగచ్ఛ సహస్రాదిత్యభాస్వరం సహస్రారం సహస్రజ్వాలావృతం సుదర్శనం ఆవాహయామి''ఇత్యావాహ్య,తన్మంత్రేణ అర్ఘ్యాదిభిః అభ్యర్చ్య నివేదయేత్.

తత్ర ఆచార్యః బింబ సమీపే స్వస్తికాసనం బద్ధ్వా ఉపవిశ్య. బింబం పంచభూతమయం ధ్యాత్వా. వక్ష్యమాణేన విధినా తత్వ సంహారన్యాసం కుర్యాత్.

ఓం ఙం నమః పరాయ చతురశ్రాయ పీతవర్ణాయ ఘ్రాణోపస్థేంద్రియయుతాయ
శబ్దస్పర్శరూప రసగంధగుణయుతాయ పృథివీతత్వాత్మనే నమః-పాదాది జాన్వంతం,
ఓం ఘుం నమఃపరాయ స్ఫటికవర్ణాయ అర్ధచంద్రాకారాయ రసనా
పాయ్వింద్రియయుతాయ శబ్దస్పర్శరూప రసగుణయుతాయ అప్తత్వాత్మనే నమః-
జాన్వాది గుహ్యంతం,
ఓం గం నమఃపరాయ రక్తవర్ణాయ త్రికోణాయ దృష్టి చరణేంద్రియయుతాయ
శబ్దస్పర్శరూపగుణయుతాయ అగ్నితత్వాత్మనే నమః-గుహ్యాది నాభ్యంతం,
ఓం ఖం నమఃపరాయ ధూమ్రవర్ణాయ వృత్తాయ త్వక్కరేంద్రియయుతాయ
శబ్దస్పర్శగుణయుతాయ వాయుతత్వాత్మనే నమః-నాభ్యాది నాసికాంతం,
ఓం కం నమఃపరాయ జలదవర్ణాయనిరాకారాయవాక్ శ్రోత్రేంద్రియయుతాయ
శబ్దగుణయుతాయ ఆకాశతత్వాత్మనే నమః-నాసాది మూర్ధాంతం,

ఓం పం నమఃపరాయ సితాసిత వర్ణాయమనస్తత్వాత్మనే నమః-హృది,
ఓం ఫం నమఃపరాయ పాటలవర్ణాయ అహంకారాత్మనే నమః-హృది,
ఓం బం నమఃపరాయ స్ఫటికాభాసాయ బుద్ధితత్వాత్మనే నమః-హృది,
ఓం భం నమఃపరాయ సిత వర్ణాయప్రకృత్యాత్మనే నమః-హృది,
ఓం మం నమఃపరాయ స్ఫటికాభాసాయజీవతత్వాత్మనే నమః-హృది,.
ఇతి బింబస్య సంహారన్యాసం కృత్వా.
తదను చతురశ్రకుండ సమీపం గత్వా. ఆసనే సంయగుపవిశ్య. తత్వహోమం కరిష్యే'
ఇతి సంకల్ప్య. అగ్నిం ''అదితేనుమన్యస్వ'''' ''''ఇత్యారభ్య ''దేవసవితః ప్రసువ''''
''''ఇత్యంతేన పరిషిచ్య. వక్ష్యమాణైః మంత్రైః హుత్వా.

ప్రతిమంత్రాహుతి పాత్రాంతరం సంపాతాజ్యం సంగృహ్య. దేవస్యతత్తదంగేషు

తత్తన్మంత్రైరేవ నమోఽన్తైః కూర్చేన న్యసేత్.

తత్వన్యాసః-(సృష్టిక్రమః)

ఓం మం నమఃపరాయ స్ఫటికాభాసాయ జీవతత్వాత్మనే స్వాహా-

ఓం భం నమఃపరాయ సిత వర్ణాయ ప్రకృత్యాత్మనేస్వాహా నమః-

ఓం బం నమఃపరాయ స్ఫటికాభాసాయ బుద్ధితత్వాత్మనేస్వాహా

ఓం ఫం నమఃపరాయ పాటలవర్ణాయ అహంకారాత్మనే స్వాహా-

ఓం పం నమఃపరాయ సితాసిత వర్ణాయమనస్తత్వాత్మనే స్వాహా-హృది,

ఓం నం నమఃపరాయ శుకవర్ణాయ శబ్దతన్మాత్రాత్మనే స్వాహా-శ్రోత్రయోఃు,

ఓం ధం నమఃపరాయ లోహితవర్ణాయ స్పర్శతన్మాత్రాత్మనే స్వాహా-ప్రతిమాయాం

త్వచి,

ఓం దం నమఃపరాయ జ్యోతిర్వర్ణాయ రూపతన్మాత్రాత్మనే స్వాహా-నేత్రయోఃు,

ఓం థం నమఃపరాయ పాండరవర్ణాయ రస తన్మాత్రాత్మనే స్వాహా-తాలుని,

ఓం తం నమఃపరాయ సితవర్ణాయ గంధతన్మాత్రాత్మనే స్వాహా-నాసికాయాం,

ఓం ణం నమఃపరాయ పాటలవర్ణాయ శ్రోత్రేంద్రియాత్మనే స్వాహా-శ్రోత్రయోఃు,

ఓం ఢం నమఃపరాయ హేమవర్ణాయ త్వగింద్రియాత్మనే స్వాహా-త్వచి,

ఓం డం నమఃపరాయ కృష్ణవర్ణాయ నేత్రేంద్రియాత్మనే స్వాహా-నేత్రయోఃు,

ఓం ఠం నమఃపరాయ గౌరవర్ణాయ జిహ్వేంద్రియాత్మనే స్వాహా-జిహ్వయాం,

ఓం టం నమఃపరాయ సితవర్ణాయ ఘ్రాణేంద్రియాత్మనే స్వాహా-నాసికాయాం,

ఓం ఞం నమఃపరాయ సితవర్ణాయ వాగింద్రియాత్మనే స్వాహా-వాచి,

ఓం ఝుం నమఃపరాయ రక్తవర్ణాయ పాణీంద్రియాత్మనే స్వాహా-కరయోఃం,

ఓం జుం నమఃపరాయ రక్తవర్ణాయ పాదేంద్రియాత్మనే స్వాహా-పాదయోఃం,

ఓం ఛం నమఃపరాయ రక్తవర్ణాయ పాయ్వింద్రియాత్మనే స్వాహా-అపానే,

ఓం చం నమఃపరాయ హేమవర్ణాయ మేహనేంద్రియాత్మనే స్వాహా-మేహనే,

ఓం కం నమఃపరాయ జలదవర్ణాయనిరాకారాయవాక్ శ్రోత్రేంద్రియయుతాయ శబ్దగుణయుతాయ ఆకాశతత్వాత్మనే స్వాహా.-మూర్ధాదినాసాంతం,

ఓం ఖం నమఃపరాయ ధూమ్రవర్ణాయ వృత్తాయ త్వక్కరేంద్రియయుతాయ శబ్దస్పర్శగుణయుతాయ వాయుతత్వాత్మనే స్వాహా.-నాసాది నాభ్యంతం,

ఓం గం నమఃపరాయ రక్తవర్ణాయ త్రికోణాయ దృష్టి చరణేంద్రియయుతాయ శబ్దస్పర్శరూపగుణయుతాయ అగ్నితత్వాత్మనే స్వాహా.-నాభ్యాది గుహ్యంతం,

ఓం ఘుం నమఃపరాయ స్ఫటికవర్ణాయ అర్ధచంద్రాకారాయ రసనాపాయ్వింద్రియయుతాయ శబ్దస్పర్శరూప రసగుణయుతాయ అప్తత్వాత్మనే స్వాహా.-గుహ్యాది జాన్వంతం,

ఓం జుం నమఃపరాయ చతురశ్రాయ పీతవర్ణాయ ఘ్రాణోపస్థేంద్రియయుతాయ శబ్దస్పర్శరూప రసగంధగుణయుతాయ పృథివీతత్వాత్మనే స్వాహా.-జాన్వాది చరణాంతం,

ఏభిః మంత్రైః ప్రత్యేకం అష్టోత్తర శతాహుతీఃఅష్టావింశతిఃఅష్టావా ఆజ్యేన హుత్వా. సంపాతాజ్యేన ప్రతిమాంగేషు న్యసేత్.

అథ ప్రాణాది దశవాయు న్యాసఃన

ఓం నాభికందాత్ బ్రహ్మరంధ్రావధిస్థితాయాం సుషుమ్నాయాం స్థితాయ ప్రాణాయ స్వాహా.

ఓం కందాత్ వామనాసాపుటావధి ఇడాయాం స్థితాయ అపానాయస్వాహా.

ఓం కందాత్ దక్షిణనాసాపుటావధి పింగళాయాం స్థితాయ వ్యానాయ స్వాహా.

ఓం కందాత్ వామదృగంతం ఉత్థితాయాం గాంధార్యాంస్థితాయ ఉదానాయ స్వాహా.

ఓం కందాత్ దక్షిణదృగంతం ఉత్థితాయాం హస్తిజిహ్వాయాం స్థితాయ సమానాయ స్వాహా.

ఓం కందాత్ వామశ్రోత్రాంతం ఉత్థితాయాం పూషాయాం స్థితాయ నాగాయ స్వాహా.

ఓం కందాత్ దక్షిణశ్రోత్రాంతం ఉత్థితాయాం యశస్విన్యాం స్థితాయ కూర్మాయ స్వాహా.

ఓం కందాత్ పాయుమూలావధి స్థితాయాం అలంబుసాయాం స్థితాయ కృకరాయ స్వాహా.

ఓం కందాదారభ్య మేఢ్రాంతం అధోగతాయాం కుహూనాయాం స్థితాయ దేవదత్తాయ స్వాహా.

ఓం కందాదారభ్య పాదాంగుష్ఠాంతం అధోగతాయాం కౌశిన్యాం స్థితాయ ధనంజయాయ స్వాహా .ఏవం పూర్వవత్ హోమః న్యాసశ్చ.

అథ ప్రాణప్రతిష్ఠా

అస్య శ్రీ ప్రాణప్రతిష్ఠా మహామంత్రస్య. బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరాః ఋషయః. ఋగ్యజుస్సామాథర్వాణి ఛందాంసి, సకలజగత్సృష్టి స్థితి సంహారకారిణీ పరా ప్రాణశక్తిః దేవతా. ఆం ఫ్రీం క్రోం బీజం,స్వాహా శక్తిః, ఓం కీలకం,బింబ ప్రాణప్రతిష్ఠార్థే వినియోగః.

1 ఆం హ్రీం క్రోం యరలవశషహ ఓం హమ్సఃఅం జుం ఘుం గం ఖం కం పృథివ్యప్తేజో వాయ్వాకాశ ప్రాణాత్మనే క్రోం హ్రీం ఆం ఆం హృదయాయ నమః. స్వాహా.

2 ఆం హ్రీం క్రోం యరలవశషసహ ఓం హమ్సఃఇం నం ధం దం థం తం శబ్దస్పర్శరూపరస గంధాపానాత్మనే క్రోంహ్రీం ఆం ర్ఇం శిరసేస్వాహా స్వాహా.

3 ఆం హ్రీం క్రోం య ర లవశషసహ ఓం హమ్సఃఉం ఇం ఝుం జుం ఛం చం వాక్పాణి పాద పాయూపస్థవ్యానాత్మనే క్రోం హ్రీం ఆం ఊం శిఖాయై వషట్ స్వాహా.

4 ఆం హ్రీం క్రోం య ర లవశషసహ ఓం హమ్సఃఏం ణం దం డం ఠం టం శ్రోత్రత్వక్చక్షుర్జిహ్వా ఘ్రానోదానాత్మనే క్రో హ్రీం ఆం ఐం కవచాయ హుం స్వాహా.

5 ఆం హ్రీం క్రోం య ర లవశషసహ ఓం హమ్సఃఓం పం ఫం బం భం మం మనోఽహంకార బుద్ధి ప్రకృతిజీవ సమానాత్మనే క్రోం హ్రీం ఆం ఔం నేత్రాభ్యాం వౌషట్ స్వాహా.

6 ఆం హ్రీం క్రోం య ర లవశషహ ఓం హమ్సఃఅం యం రం లం వం శం షం సం హం లం క్షం వచనా గమనానంద విహరణోత్సర్గానంద నాగ కూర్మ కృకరదేవదత్త ధనంజయాత్మనే క్రోం హ్రీం ఆం అః అస్త్రాయఫట్ స్వాహా.

ధ్యానం

రక్తాంబోధిస్థపోతోల్లసదరుణసరోజాధిరూఢాకరాబ్జైః.

పాశంకోదండం ఇక్షూత్భవం అలిగుణమపి అంగుశం పంచ బాణాన్.

బిభ్రాణా సృక్కపాలం త్రినయన సహితా పీనవక్షోరుహాఢ్యా.

దేవీబాలార్కవర్ణా భవతు సుఖకరీ ప్రాణశక్తిః పరా నః.

మూలమంత్రం ఓం ఆం హ్రీం క్రోం య ర లవశషసహ ఓం హమ్సః,అముష్యప్రాణ ఇహప్రాణః ఆం హ్రీం క్రోం య ర లవశషసహ ఓం హమ్సః, అముష్యజీవ ఇహస్థితః, ఆం హ్రీం క్రోం య ర లవశషసహ ఓం హమ్సః, అముష్య సర్వేంద్రియాణి మనోహంకారబుద్ధిప్రధాన పృథివ్యప్తేజో వాయ్వాకాశ శ్రోత్రత్వక్చక్షు ర్జిహ్వాఘ్రాణ వాక్పాణిపాద పాయూపస్థ త్వక్చర్మ మాంస రుధిరమేధోస్థి మజ్జాశుక్ల ప్రాణాఽపానవ్యానోదాన సమానాః ఇహ ఆయాంతు సుఖం చిరం తిష్ఠంతు స్వాహా ఓం ఇతి. పూర్వవత్ హోమః న్యాసశ్చ . శ్రియాదిదేవీనాం బ్రహ్మాదిపరివారాణాంచ ఏవమేవ కుర్యాత్.

అథ ఆయుధన్యాసః-ఓం చక్రాయ స్వాహా, ఓం శంఖయ స్వాహా, ఓం గదినే స్వాహా, ఓం పద్మాయ స్వాహా, ఓం శార్ఙ్గాయ స్వాహా,. ఏవం హోమః న్యాసశ్చ. అథ భూషణన్యాసః-ఓం కిరీటాయ స్వాహా, ఓం శ్రీవత్సాయ స్వాహా, ఓం కౌస్తుభాయ స్వాహా, ఓం వనమాలాయై స్వాహా, ఓం వైనతేయాయ దర్పణరూపాయ స్వాహా ..ఏవం హోమః న్యాసశ్చ.

ఇతి తత్వ న్యాస హోమః నామ పంచదశః పరిచ్ఛేద:

*******.*******

క్రియాకైరవచంద్రికాయాం షోడశపరిచ్ఛేదః

షోడశన్యాస విధిః

అథ ప్రణవన్యాసః

ఓం అం నమః పరాయ విష్ణవే స్వాహాహృదయే .

ఓం ఉం నమః పరాయ బ్రహ్మణే స్వాహాదక్షిణోరసి.

ఓం మం నమః పరాయ శంకరాత్మనే స్వాహా వామోరసి.

ఓం నమః పరాయ త్రిమూ ర్త్యాత్మనే వాసుదేవాయ స్వాహా హృదయే. ఇతి హోమః

న్యాసశ్చ.

అథ వ్యాహృతిన్యాసః

ఓం నమః పరాయ భూలోకాయ స్వాహాపాదయోఃం.

ఓం నమః పరాయ భువర్లోకాయ స్వాహాహృది.

ఓం నమః పరాయసువర్లోకాయ స్వాహాశిరసి. ఇతి హోమః న్యాసశ్చ..

అథ అక్షర న్యాసః

ఓం అం నమః పరాయ రసనాత్మనేస్వాహా జిహ్వయాం.ఏవముత్తరత్ర.

ఓం ఆం నమః పరాయ ముఖాత్మనేస్వాహా.

ఓం ఇం నమః పరాయ దక్షిణలోచనాత్మనేస్వాహా.

ఓం ర్ఇం నమః పరాయ వామలోచనాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఉం నమః పరాయ దక్షిణకర్ణాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఊం నమః పరాయ వామకర్ణాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఋం నమః పరాయదక్షిణనాసాపుటాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఋూంనమః పరాయ వామనాసాపుటాత్మనేస్వాహా.

ఓం ఌం నమః పరాయదక్షిణగండాత్మనే స్వాహా.

ఓం ౡం నమః పరాయవామగండాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఏం నమః పరాయ ఉత్తర దంతపంక్త్యాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఐం నమః పరాయ అధో దంతపంక్త్యాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఓం నమః పరాయ ఉత్తరోష్టాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఔం నమః పరాయ అధరోష్టాత్మనే స్వాహా.

ఓం అం నమః పరాయ లలాటాత్మనే స్వాహా.

ఓం అఃనమః పరాయ తాల్వాత్మనే స్వాహా.

ఓం యం నమః పరాయ త్వగాత్మనే స్వాహా.

ఓం రం నమః పరాయ చక్షురాత్మనే స్వాహా.

ఓం లం నమః పరాయ నాసికాత్మనే స్వాహా.

ఓం వం నమః పరాయ దశనాత్మనే స్వాహా.

ఓం శంనమః పరాయశ్రోత్రాత్మనే స్వాహా.

ఓం షం నమః పరాయ ఉదరాత్మనే స్వాహా.

ఓం సం నమః పరాయ కట్యాత్మనే స్వాహా.

ఓం హం నమః పరాయ హృదయాత్మనే స్వాహా.

ఓం లం నమః పరాయ నాభ్యాత్మనే స్వాహా.

ఓం క్షం నమః పరాయ మేహనాత్మనేస్వాహా.

ఓం కం నమః పరాయ అంగుష్టాభ్యాంస్వాహా.

ఓం ఖం నమః పరాయ తర్జనీభ్యాం స్వాహా.

ఓం గంనమః పరాయ మధ్యమాభ్యాం స్వాహా.

ఓం ఘం నమః పరాయఅనామికాభ్యాం స్వాహా.

ఓం ఙం నమః పరాయ కనిష్టికాభ్యాం స్వాహా.

ఓం చం నమః పరాయ దక్షిణోరుమూలాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఛంనమః పరాయ దక్షిణోరుమధ్యాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఙం నమః పరాయదక్షిణజాన్వాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఝుం నమః పరాయ దక్షిణ జంఘాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఞం నమః పరాయ దక్షిణపాదాత్మనే స్వాహా.

ఓం టం నమః పరాయ వామోరుమూలాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఠం నమః పరాయ వామోరుమధ్యాత్మనే స్వాహా.

ఓం డంనమః పరాయ వామజాన్వాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఢం నమః పరాయ వామజాన్వాత్మనే స్వాహా.

ఓం ణం నమః పరాయ వామపాదాత్మనే స్వాహా.

ఓం తం నమః పరాయ దక్షిణభుజమూలాత్మనే స్వాహా.

ఓం థం నమః పరాయ దక్షిణభుజ మధ్యాత్మనే స్వాహా.

ఓం దం నమః పరాయ దక్షిణభుజ సంధ్యాత్మనే స్వాహా.

ఓం ధంనమః పరాయ దక్షిణభుజ కూర్పరాత్మనే స్వాహా.

ఓం నం నమః పరాయ దక్షిణకరతలాత్మనే స్వాహా.

ఓం పం నమః పరాయ వామభుజమూలాత్మనే స్వాహా.

ఓం ఫం నమః పరాయ వామభుజమధ్యాత్మనే స్వాహా.

ఓం బం నమః పరాయ వామభుజ సంధ్యాత్మనే స్వాహా.

ఓం భంనమః పరాయ వామభుజకూర్పరాత్మనే స్వాహా.

ఓం మం నమః పరాయ వామకరతలాత్మనే స్వాహా. ఇతి హోమః న్యాసశ్చ.

అథ నక్షత్ర న్యాసః

ఓం నమః పరాయ రోహిణ్యాత్మనే హృదయాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ మృగశిరాత్మనే శిరసే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఆర్ద్రాత్మనేకేశాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ పునర్వస్వాత్మనే లలాటాయస్వాహా.

ఓం నమః పరాయపుష్యాత్మనే వదనాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఆశ్లేషాత్మనే నాసికాయై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ మఘాత్మన్యః దంతేభ్యఃస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ పూర్వఫల్గున్యాత్మభ్యాంశ్రోత్రాభ్యాంస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఉత్తరఫల్గున్యాత్మనే దక్షిణభుజాయస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ హస్తాత్మనే వామభుజాయస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ చిత్రాత్మనే దక్షిణహస్తాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ స్వాత్యాత్మనే వామహస్తాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ విశాఖాత్మనేదక్షిణస్తనాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ అనురాధాత్మనే వామస్తనాయస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ జ్యేష్ఠాత్మనే ఉదరాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ మూలాత్మన్యై కట్యైస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ పూర్వాషాఢాత్మనే మేహనాయస్వాహా..

ఓం నమః పరాయ ఉత్తరాషాఢాత్మనేవృషణాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ శ్రవణాత్మనే పాయవే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ధనిష్టాత్మనే దక్షిణోరవే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ శతభిషగాత్మనే వామోరవే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ పూర్వభాద్రాత్మన్యై దక్షిణజంఘాయైస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఉత్తరభాద్రాత్మన్యై వామజంఘాయై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ రేవత్యాత్మనే దక్షిణపాదాయస్వాహా.

ఓం నమః పరాయఅశ్విన్యాత్మనే వామపాదాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ భరణ్యాత్మనే దక్షిణపార్శ్వాయస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ కృత్తికాత్మనే వామపార్శ్వాయ స్వాహా.ఇతి హోమః న్యాసశ్చ..

అథ గ్రహన్యాసః

ఓం నమః పరాయ సూర్యాత్మనే దక్షిణ నేత్రాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ చంద్రాత్మనే వామనేత్రాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ అహంకారాత్మనే ఉదరాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ బుధాత్మన్యై బుద్ధయే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ బృహస్పత్యాత్మనే వాగింద్రియాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ శుక్రాత్మభ్యఃఇంద్రియేభ్యః స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ శనైశ్చరాత్మనే లలాటాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ రాహ్వాత్మనే పాదాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ కేత్వాత్మనే కేశాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ధ్రువాత్మన్యై నాభ్యై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ సప్తప్ర్యాత్మభ్యః పాదాదిసర్వగాత్రేభ్యః స్వాహా. ఇతి హోమః న్యాసశ్చ.

కాలన్యాసః

ఓం నమః పరాయశరీరాత్మనే శరీరాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయచైత్రాత్మనే శిరసే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయవైశాఖాత్మనే ముఖాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయజ్యేష్ఠాత్మనే హృదయాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఆషాడాత్మనేదక్షిణస్తనాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ శ్రావణాత్మనే వామస్తనాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ భాద్రపదాత్మనే ఉదరాయ స్వాహా

ఓం నమః పరాయ ఆశ్వయుజాత్మన్యై కట్యై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ కార్తికాత్మనే దక్షిణోరవే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ మార్గశీర్షాత్మనే వామోరవే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ పౌషాత్మన్యై దక్షిణజంఘాయై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ మఘాత్మన్యై వామజంఘాయై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఫాల్గునాత్మభ్యాం పాదాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ వత్సరాత్మనే వామముఖ్యబాహవే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ పర్వాత్మభ్యః సర్వపర్వభ్యఃస్వాహా.

ఓం నమః పరాయసర్వాంగస్వరూపేభ్యః ఋతుభ్యః స్వాహా.

ఓం నమః పరాయషష్ట్యుత్తరాత్రాత్మభ్యఃసర్వసంధిభ్యః స్వాహా.

ఓం నమఃపరాయ త్రుటి లవ కలా కాష్ఠా క్షణ నిమేషాత్మభ్యః రోమభ్యఃస్వాహా.

ఓం నమః పరాయకృతయుగాత్మనేముఖాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ త్రేతాయుగాత్మనే హృదయాయస్వాహా.

ఓం నమః పరాయద్వాపరయుగాత్మన్యై కట్యైస్వాహా.

ఓం నమః పరాయకలియుగాత్మభ్యాం పాదాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయస్వాయంభువ మన్వంతరాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ స్వరోచిషమన్వంతరాత్మనేస్వాహా.

ఓం నమః పరాయఉత్తమమన్వంతరాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయతామసమన్వంతరాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయరైవతమన్వంతరాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ చాక్షుషమన్వంతరాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ వైవస్వతమన్వంతరాత్మనే స్వాహా.దక్షిణభుజే.

ఓం నమః పరాయ సూర్యమన్వంతరాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయదక్ష మన్వంతరాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయబ్రహ్మమన్వంతరాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయధర్మ మన్వంతరాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయరుద్రమన్వంతరాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ సావర్ణిమన్వంతరాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయరౌద్రభూతిమన్వంతరాత్మనే స్వాహా.వామభుజే.

ఓం నమః పరాయ ప్రథమపరార్ధాత్మన్యైదక్షిణజంఘాయై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ద్వితీయపరార్ధాత్మన్యై వామజంఘాయై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ మహాకల్పాత్మనే శిరసే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఉత్తరాయణాత్మనే దక్షిణ పాదాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయదక్షిణాయనాత్మనే వామపాదాయ స్వాహా. తత్తత్స్థానేషు. ఇతి హోమః న్యాసశ్చ..

అథ బ్రాహ్మణాది వర్ణన్యాసః

ఓం నమః పరాయబ్రాహ్మణాత్మనే ముఖాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ క్షత్రియాత్మభ్యాం బాహుభ్యాంస్వాహా.

ఓం నమః పరాయవైశ్యాత్మభ్యాం ఊరుభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయశూద్రాత్మభ్యాం పాదాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయసంకరాత్మభ్యఃపాదాంగులీభ్యః స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ గవాత్మనే ముఖాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ అజావికాత్మభ్యాం బాహుభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ అజావికాత్మభ్యాం ఊరుభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయగ్రామారణ్యపశ్వాత్మభ్యాం పాదాభ్యాం స్వాహా. ఏవం హోమః న్యాసశ్చ..

అథ తోయన్యాసః

ఓం నమః పరాయ మేఘాత్మభ్యః కేశేభ్యః స్వాహా.

ఓం నమః పరాయకూపాత్మనే రోమకూపాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయవాప్యాత్మభ్యాం పాదాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయనిర్ఝరాత్మభ్యాం జంఘాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ నద్యాత్మభ్యః సర్వావయవేభ్యః స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ సముద్రాత్మన్యై కుక్ష్యై స్వాహా. ఇతి హోమః న్యాసశ్చ.

అథ నిగమన్యాసః

ఓం నమః పరాయ ఋగ్వేదాత్మనే శిరసే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ యజుర్వేదాత్మనే దక్షిణభుజాయస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ సామవేదాత్మనే వామభుజాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ సర్వోపనిషదాత్మనే హృదయాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఇతిహాసాత్మన్యై దక్షిణజంఘాయై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ పురాణాత్మన్యై వామజంఘాయై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ అథర్వాంగిరసాత్మన్యై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ కల్పసూత్రాత్మభ్యాం పాదాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ వ్యాకరణీత్మనే వక్త్రాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ తర్కశాస్త్రాత్మనే కంఠాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ మీమాంసానిరుక్తాత్మనే హృదయాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఛంద ఆత్మనే దక్షిణ నేత్రాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ జ్యోతిషాత్మనే వామనేత్రాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ శిక్షాత్మన్యై కుక్ష్యై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయగారుడతంత్రాత్మనే దక్షిణకర్ణాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ భూతతంత్రాత్మనే వామకర్ణాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయధనుర్వేదాత్మనే దక్షిణహస్తాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఆయుర్వేదాత్మనే వామహస్తాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయయోగశాస్త్రాత్మనే హృదయాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయనీతిశాస్త్రాత్మభ్యాం పాదాభ్యాం స్వాహా. ఇతి హోమః న్యాసశ్చ.

అథ దేవతా న్యాసః

ఓం నమః పరాయ బ్రహ్మణే శిరసే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ సరస్వత్యాత్మికాయై జిహ్వాయై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఇంద్రాత్మనే దక్షిణభుజాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ మహాబలాత్మనే వామభుజాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ విశ్వకర్మాత్మనే దక్షిణస్తనాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయప్రహ్లాదాత్మనే వామస్తనాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ నారదాత్మన్యై దక్షిణకుక్ష్యై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ అనంతాద్యాత్మన్యై వామకుక్ష్యైస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ వరుణాత్మభ్యఃఅస్థిభ్యః స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ పిత్రాత్మభ్యాం పాదాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ విశ్వేదేవాభ్యాం ఊరుభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఋష్యాత్మభ్యాం జానుభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ యక్షాత్మభ్యాంజంఘాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ రాక్షసాత్మభ్యాం గుల్ఫాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ విద్యాధరాత్మన్యై పాష్ణయే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ నవగ్రహాత్మనే పాదతలాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ పూతనాజృంభకాత్మకేభ్యః నఖేభ్యః స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ సుబ్రహ్మణ్యాత్మనే దక్షిణకటిపార్శ్వాయస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ గంధర్వాత్మనే ఓష్టాయ స్వాహా. ఇతి హోమః న్యాసశ్చ.

అథ వైరాజ న్యాసః

ఓం నమః పరాయ స్వర్లోకాత్మనే మస్తకాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ సూర్యాత్మనేదక్షిణనేత్రాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ చంద్రాత్మనే వామనేత్రాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ వాయ్వాత్మన్యై నాసికాయై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ దిగాత్మభ్యాం బాహుభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఋష్యాత్మనే హృదయాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ వ్యోమాత్మనే వపుషే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ దేవాత్మనే అంతరాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ మేఘాత్మభ్యఃకేశేభ్యఃస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ నక్షత్రాత్మకేభ్యః భూషణేభ్యః స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ అగ్న్యాత్మనే ముఖాయ స్వా హా.

ఓం నమః పరాయ సరస్వత్యాత్మన్యై వాచే స్వాహా. ఇతి హోమః న్యాసశ్చ.

అథ క్రతున్యాసః

ఓం నమః పరాయ అశ్వమేధాత్మనే శిరసే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ నరమేధాత్మనే లలాటాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ రాజసూయాత్మనే ముఖాయస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ గోసవాత్మనే కంఠాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఏకాదశాత్మనై నాభ్యైస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ అగ్నిష్టోమాత్మనే లింగాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ అతిరాత్రాత్మనే వృషణాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఆప్తోర్యామాత్మభ్యాం ఊరుభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ షోడశాహాత్మభ్యాం జానుభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఉక్థ్యస్వరూపాయై దక్షిణజంఘాయై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ వాజపేయస్వరూపాయై వామజంఘా యై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ చాతుర్మాస్యాత్మనే బాహవే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ సౌత్రామణ్యాత్మనే హస్తాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ పశ్విష్ట్యాత్మభ్యః అంగులీభ్యః స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ దర్శాత్మనే దక్షిణనేత్రాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ పౌర్ణమాసాత్మనే వామనేత్రాయ స్వాహా.

ఓంనమః పరాయ ఇష్టి దర్భ యూప స్వాహాకార వషట్కారాత్మభ్యాం స్తనాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ పంచమహాయజ్ఞాత్మకేభ్యః అంగులీభ్యః స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ దక్షిణాత్మనే హృదయాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ స్తోమాత్మకేభ్యఃకేశేభ్యః స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఆహవనీయాత్మనే ముఖాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ గార్హపత్యాత్మనే ముఖాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ దక్షిణాగ్న్యాత్మనే నాభ్యై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఆవసథ్యాత్మభ్యాం పాదాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ సభ్యాత్మనే హృదయాయస్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ప్రవర్గ్యాత్మకేభ్యః భూషణేభ్యః స్వాహా. ఇతి హోమః న్యాసశ్చ.

అథ గుణన్యాసః

ఓం నమః పరాయ సత్వగుణాత్మనే శిరసే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ రజోగుణాత్మనే హృదయాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ తమోగుణాత్మభ్యాం పాదాభ్యాం స్వాహా.ఇతి హోమః న్యాసశ్చ.

అథ మూర్తి న్యాసః

ఓం నమః పరాయ మత్స్యమూర్త్యాత్మనే శిరసే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ కూర్మమూర్త్యాత్మభ్యాం పాదాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ వరాహమూర్త్యాత్మభ్యాం జంఘాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ నృసిహ్మ మూ ర్త్యాత్మనే లలాటాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ వామనమూర్త్యాత్మనే ముఖాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ భార్గవరామాత్మనేహృదయాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ కార్తవీర్యాత్మభ్యాం కరాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ దాశరథిరామాత్మనే హృదయాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ బలరామాత్మనే హృదయాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ కృష్ణాత్మనే హృదయాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ బుద్ధాత్మనే గుహ్యాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ కల్ప్యాత్మభ్యాం జానుభ్యాం స్వాహా.ఇతి హోమః న్యాసశ్చ.

అథ శక్తిన్యాసః

ఓం నమఃపరాయ లక్ష్మ్యాత్మనే లలాటాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ సరస్వత్యాత్మనే ముఖాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ రత్యాత్మనే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ప్రీత్యాత్మనే కర్ణాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ కీ ర్త్యాత్మనే చక్షుషే స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ శాంత్యాత్మనే హృదయాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ తుష్ట్యాత్మనే ఉదరాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ పుష్ట్యాత్మభ్యః సర్వగాత్రేభ్యః స్వాహా.ఇతి హోమః న్యాసశ్చ.

అథ షడ్గుణన్యాసః

ఓం నమః పరాయ జ్ఞానాయ హృదయాయనమః స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ ఐశ్వర్యాయ శిరసేస్వాహా స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ శక్త్యైశిఖాయై వషట్ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ బలాయ కవచాయ హుం స్వాహా.

ఓం నమఃపరాయ తేజసే నేత్రాభ్యాం వౌషట్ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ వీర్యాయ అస్త్రాయఫట్ స్వాహా.ఇతి హోమః న్యాసశ్చ.

అథ లోకన్యాసః

ఓం నమః పరాయ అతలాత్మభ్యాం పాదతలాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ వితలాత్మభ్యాం పాదాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ సుతలాత్మభ్యాం గుల్ఫాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ నితలాత్మభ్యాం జంఘాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ మహాతలాత్మభ్యాం జానుభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ రసాతలాత్మభ్యాం ఊరుభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ తలాతలాత్మన్యై కట్యై స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ భూలోకాత్మభ్యాం పాదాభ్యాం స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ భువర్లోకాత్మనే మేహనాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ స్వర్లోకాత్మనే ఉదరాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ మహర్లోకాత్మనే హృదయాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ జనోలోకాత్మనే కంఠాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ తపోలోకాత్మనే ముఖాయ స్వాహా.

ఓం నమః పరాయ సత్యలోకాత్మనే శిరసే స్వాహా. ఇతి హోమః న్యాసశ్చ.

జంఘమేషు బింబేషు షోడశన్యాసం న కుర్యాత్.

ఇతి క్రియాకైరవచంద్రికాయాం షోడశన్యాసవిధిర్నామ షోడశపరిచ్ఛేదః

****

క్రియాకైరవచంద్రికాయాం సప్తదశపరిచ్ఛేదః

శాంతిహోమః

ఏవం షోడశన్యాసం కృత్వా తతః శాంతిహోమం కుర్యాత్.

ప్రాచీనకుండే‘ఓంభూఃస్వాహా’’’ఇతి మధునా అష్టోత్తరశతాహుతీః హుత్వా.సంపాతేన

దేవస్య పాదౌస్పృశేత్. దక్షిణే అగ్నౌ ‘ఓం భువః స్వాహా’’’ఇతి పయసా తథా

హుత్వా.సంపాతేన దేవస్య జఠరం, పశ్చిమే అగ్నౌ ‘ ఓం సువః స్వాహా’’’’ఇతి దద్వా తథాహుత్వా. ఉత్తరే అగ్నౌ ‘ఓం భూర్భువః సువః స్వాహా’’’’ఇతి ఆజ్యేన తథా హుత్వా. సంపాతేన దేవస్య శిరఃసర్వైః సంపాతైః సర్వాంగం చ స్పృశేత్. తత్రైవ గుడాజ్యమధుభిః విష్ణుగాయ ర్త్యా ప్రత్యేకం తథా హుత్వా. సంపాతేన దేవస్య ముఖం సర్వాంగం చ స్పృశేత్.

శాఖాప్రోక్షణ విధిః

తదను ఆచార్యః వేదికోపరి కోణభాగస్థకుంభజలైః విష్ణుగాయ ర్త్యా వేతస శాఖయా ప్రతిమాం సించేత్. మూర్తిపాశ్చ పాలాశ ఖదిరాశ్వత్థ బైల్వ శాఖాభిః పవమానాదిభిః మంత్రైః వేదికోపరిస్థిత దిక్కుంభజలైః ప్రతిమాం సించేయుః.)లోహశిలా దారుమయేషు ఏషః విధిః. బహుబేరం తు సదనే అంతః ప్రవిశ్యైవ సంహారోత్పాదనాదికం శాంతిహోమావసానికం కర్మ కుర్యాత్.శయ్యాదిషు అంతః పరివారేషు బ్రహ్మాదిషు చ ఏవం పూర్వోక్తరీత్యా తత్వన్యాసః హోమశ్చ కర్తవ్యః. సర్వేషాం ప్రాణప్రతిష్ఠా హోమన్యాసకాలే అర్ఘ్యాదిభిః ఉపచారైః ఉపచర్య. చతుర్విధం అన్నం ప్రణవేన నివేదయేత్. భోగిభోగే ఆసీనే శయానే వా అనంతస్యాపి ఏవం ఏవ కుర్యాత్.

తతః ప్రతిష్ఠా కర్మ సిద్ధ్యర్థం ‘రక్షాబంధనకర్మ కరిష్యే’’’’ఇతి సంకల్ప్య. మూలభేరే యథావిధి రక్షాబంధనం కృత్వా. అభినవైః కంబలైఃవస్త్రైశ్చ ‘యువా సువాసాః’’’’ఇతిప్రతిమాం ఆచ్ఛాద్య. ద్వారి‘ఓం నమః సుదర్శనాయ చక్రరాజాయ జ్వాలామాలినే హుం ఫట్ స్వాహా’’’’ ఇతి మంత్రేణ సుదర్శనం ఆవాహ్యఅభ్యర్చ్య. చక్రముద్రాం ప్రదర్శ్య. తత్ర బలించ నిక్షిపేత్.

మహాప్రతిష్ఠా విధానే తు ఇంద్రాది పరివారేషు స్వస్వస్థానేషు స్థాప్యేషు దేవేన సాకం యథాయోగ్యం జలాధివాస ఛాయాధివాస నయనోన్మీలన స్నపనాదికం కర్మ కృత్వా. తత్తత్స్థానస్య పురతః భూమౌ పూర్వవత్ ధాన్యపీఠాన్ కృత్వా.

శయనసామగ్రీసంపూర్ణేషు తేషు చండాది ద్వారపాల గరుడ విష్వక్సేనావరణదేవాన్ మహాపీఠాది పంచావరణ బలిపీఠాన్ చ అధివాస్య తత్తత్స్థానానాం పురతః. కుండేషు స్థండిలేషు వా పరివారహోమం కుర్యాత్. ప్రత్యావరణం అష్టాశా-కుండేషు యథాక్రమం పలాశ ఖాదిరాశ్వత్థ ప్లక్ష న్యగ్రోధ బిల్వోదుంబర కాశ్మర్య సమిదః స్యుః. ఏతాభిః సమిద్భిః ఆజ్యేన చరుణా చ వక్ష్యమాణైః మంత్రైః ప్రతిదైవతం అష్టోత్తరశతాహుతీః గరుడ విష్వక్సేన చండాదీనాం పలాశయా ఆజ్య చరుభ్యాం పూర్వ సంఖ్యయా వక్ష్యమాణైః మంత్రైః పృథక్ వృత్తైఃబ్రాహ్మణైః హోమం కారయేత్.

గర్భగృహద్వారే ''ఓం హ్రీం చండాయ స్వాహా''''ఓం హ్రీం ప్రచండాయ స్వాహా''అర్ధ మండపద్వారే''ఓం శం శంఖినేస్వాహా''''ఓం చం చక్రిణే స్వాహా'' అధిష్ఠానే గజాననాదయః, వాసుదేవాదయః పురుషాదయః వా, ఆగ్నేయాం ''ఓం గజాననాయ స్వాహా'' ఐశాన్యాం ''ఓం అంబికాయై స్వాహా'' గోపురోత్తరసాలే సూర్యగాయ ర్త్యా, దక్షిణే ఈశాయ దక్షిణామూర్తయే వా, ప్రతీచ్యాం ఉత్తరసాలే సూర్యాయ, దక్షిణ సాలే ఓం చంద్రమసే, అంతర్మండప ద్వారే ఓం జయాయ, విజయాయ ఇత్యావరణదేవతాః.

ఆగ్నేయాం'ఓంకామాయ''యామ్యాం''ఓం బ్రహ్మణే'' నైఋతే''ఓం గజాననాయ''వారుణ్యాం''ఓం షణ్ముఖాయ''వాయవ్యే''ఓం దుర్గాయై'' ఉత్తరే''ఓం ధనాధిపతయే'' ఐశానే''ఓం శ'రాయ స్వాహా'' తత్రైవ''ఓం క్షేత్రపాలాయ'' ఉత్తరే బ్రహ్మణే, ఐశానే''ఓం మహిషాసుర మర్దిన్యై'''' నృత్తార్ధమండపాగ్రే

మూలబేరాభిముఖం''ఓం వక్రతుండాయ విద్మహే సువర్ణపక్షాయ ధీమహి. తన్నో గరుడః ప్రచోదయాత్ స్వాహా''తత్రాంగణే నైఋతే''ఓం శ్రీం శ్రియై ''అంకణే స్వస్వాధానేషు ఇంద్రాదయః,

ఇంద్రస్య''ఓం త్రాతారమింద్రం అవితారమింద్రం హవే హవే సుహవ శూరమింద్రం హువేన శక్రం పురుహూతమింద్ర స్వస్తినో మఘవాధాత్వింద్రః స్వాహా''

అగ్నేః'' అయాశ్చాగ్నేస్యనభిశస్తిశ్చ సత్యమిత్వమయా అసి అయసా మనసా ధృతోయసా హవ్యమూహిషే అయానోధేహి భేషజం స్వాహా''

యమస్య''యదులూకో యది మోఘమేతత్ యత్ కపోతః పదమగ్నే కృణోతి యస్యదూతః ప్రహిత ఏతత్ తస్మై యమాయ నమో అస్తు మృత్యవే స్వాహా''

నిఋతే,''అసున్వంతమయజమానమిచ్ఛస్తేనస్యేత్యాం తస్కరస్యాన్వేషి అన్యమస్మదిచ్ఛ సాత ఇత్యనమో దేవి నిఋతేతుభ్యమస్తు స్వాహా''

వరుణస్య ''ఇమమ్మే వరుణ''ఇత్యారభ్య ఆయుః ప్రమోషీః స్వాహా.ఇత్యంతేన వాయోః'' ఆనోనియుద్భిశ్శతినీభిరధ్వరం సహస్రిణీభిః ఉపయాహియజ్ఞం వాయో అస్మిన్ హవిషిమాదయస్వ యూయంపాత స్వస్తిభిః సప్తా నః స్వాహా''

సోమస్య''సంతేపయాంసిసముయంతువాజాఃసంవృష్ణియాన్యభిమాతిపాహఃఆప్యాయస్వ అమృతాయ సోమదివి శ్రవాంస్యుత్తమానిధిష్వ స్వాహా''

ఈశానస్య ''తమీశానం జగతస్స్థుషస్పతిం ధియం జిన్వమవసేహూమహేవయం పూషానో యథా వేదసామసద్వృధేరక్షితాపాయు రధస్థఃబ్వస్తయే స్వాహా''ఇదం ఏకావరణ మాత్రవిషయం.

అంతర్హారోపేతే ధామ్ని తు అంతర్మండల నామ్ని ప్రథమావరణే గోపురోత్తరసాలే ''ఓం పురుషాయ స్వాహా''దక్షిణసాలే సత్యాయ, ఆగ్నేయే హయగ్రీవాయ, దక్షిణస్యాం సంకర్షణాయ, నైఋతే వరాహాయ, వారుణ్యాం ప్రద్యుమ్నాయ, వాయవ్యే అనంతాయ, ఉత్తరస్యాం అనిరుద్ధాయ, ఐశాన్యాం నృసిహ్మాయ, అంగణే ఇంద్రాది పీఠికాస్థానేషు ''ఓం చక్రిణే స్వాహా''''ఓం ముసలినే స్వాహా''''ఓం శంఖిణే స్వాహా''''ఓం ఖడ్గినే స్వాహా''''ఓం హలినే స్వాహా''''ఓం గదినే స్వాహా''''ఓం పాశినే స్వాహా''''ఓం వజ్రిణే స్వాహా''అంతర్హార ధామ్ని ద్వితీయావరణే గోపురోత్తర సాలే సూర్యాయ, దక్షిణే చంద్రమసే, ఆవరణే ఆగ్నేయ కామాయ, యామ్యాం బ్రహ్మణే, నైఋతే గజాననాయ, వారుణ్యాం షణ్ముఖాయ, వాయవ్యే దుర్గాయై, సౌమ్యాయాం ధనాధిపతయే, ఐశానే శరాయ, తదావరణ గోపుర చతుష్టయ ద్వారపాలాఃపూర్వద్వారే పద్మధరాయ,గదాధరాయ,దక్షిణే ఖడ్గధరాయ, శార్ఙ్గధరాయ, పశ్చిమే వజ్రధరాయ, ముసలధరాయ, ఉత్తరే పాశధరాయ, అంకుశధరాయ,అంగణే పీఠికాస్థానేషు ఇంద్రాదయఃమధ్యాంతర్హారనామ్ని తృతీయావరణే గోపురచతుష్టయద్వారపాలాఃధాత్రే, అర్యమ్ణే, విధాత్రే, మిత్రావరుణాయ, భగాయ, వివస్వతే, పూష్ణే, త్వష్ట్రే అగ్నియమమధ్యే-ఓం ధరాయ,ధ్రువాయ,సోమాయ అద్భ్యఃఅనలాయ,ప్రత్యూషాయ,ప్రభాసాయ,యమ నిఋతిమధ్యే-కవ్యవాహే,అనలాయ,సోమాయ,అగ్నిష్వాత్తాయ,సోమపే బర్హిషదాయ, నిఋతివరుణమధ్యే- రుద్రాయ,అగ్నయే,విష్ణవే,వరుణవాయు మధ్యే ఆవహాయ, వివహాయ, ఉద్వహాయ, సంవహాయ, నివహాయ, అనువహాయ, వ్యవహాయ,

వాయుకుబేరమధ్యే-

వసిష్టాయ,వామదేవాయ,జాబాలయే,కాశ్యపాయ,భృగవే,జమదగ్నయే,భరద్వాజః

కుబేరేశానయోఃమధ్యే-మృగాయ,వ్యాధాయ,శర్వాయ,నిఋతయే,ధ్వజాయ, ఏకపదే,

అహయే బుద్ధ్న్యాయ, పినాకినే, యవదాయ, స్థాణవే, భగాయ, కపాలినే, తత్రైవ-

క్షేత్రపాలాయ,

ప్రాంగణే ఇంద్రాది పీఠికాస్థానేషు కుముదాదయఃు, మధ్యమాయాం పూర్వాది

సాలగోపురద్వారపాలాఃు, పూర్వే దుర్జయాయ, ప్రబలాయ,దక్షిణే-

విశ్వభావనాయ,పుష్కరాయ,పశ్చిమే-సంభవాయ, ప్రభవాయ, ఉత్తరే-సుశోభనాయ,

సుభద్రాయ. ఆవరణ దేవతాస్తు-పూర్వే అనలాయ,రవయే,పురందరాయ,అగ్నయే,

అద్భ్యఃు, ఆగ్నేయ, ఆదిత్యాది నవగ్రహేభ్యః యామ్యే,

అగ్నయే,వాయవే,ప్రజాయై,సక్తయే,నిఋతే అశ్విభ్యాం, వారుణేలక్ష్మ్యై, సరస్వత్యై,

విష్ణ్వాయ, వాయవ్యేఇంద్రాదయఃు, ఉత్తరస్యాం వాసుదేవాఃు, ఓంబ్రహ్మణే

మరీచయే,అత్రయే,వివస్వతే పృథివీశ్వరాయ, చిత్రాయ, అపవత్సాయ,సంధాత్రే,సవిత్రే,

రుద్రాయ,రుద్రరాజాయ, ఇంద్రాయ, ఇంద్రజయాయ, ఈశానాయ,

పర్జన్యాయ,జయంతాయ,మహేంద్రాయ,భానవే, సత్యాయ, భృషాయ, అంతరిక్షాయ,

అగ్నయే, పూష్ణే, కుశాయ, భానవే, గృహక్షతాయ, యమాయ, గంధర్వాయ, భృంగ

రాజాయ, మృగాయ, సుగ్రహాయ, పుష్పదంతకాయ, వరుణాయ, భృగవే,

శ్యావాయ,యక్ష్మణే,

మనోజవాయ,రోగాయ,నాగాయ,మృత్యంతాయ,ఫల్లాటాయ,సోమాయ, అదితయే,

వాస్తునాథాయ, ఐశానే, సప్తవింశతినక్షేత్రభ్యఃు, ఇంద్రాది పీఠికాసు, ఉపేంద్రాయ,

ప్రాకృతాయ, పుణ్యాయ, పుష్కరాయ, విశ్వభావనాయ, అసురఘ్నాయ, కృతాంతాయ, భూతనాథాయ, మహామర్యాదాయ, గోపురద్వారపాలాః, కుముదాదయః, ఆవరణే పూర్వాద్యాశాసు సిద్ధేభ్యః, ఋషిభ్యః, నాగేభ్యః, అసురేభ్యః రాక్షసేభ్యః యక్షేభ్యః విద్యాదారేభ్యః సౌరభేయీభ్యః గుహ్యకేభ్యః గంధర్వేభ్యః అప్సరోభ్యః ప్రజాపతిభ్యః అంగనే ఇంద్రాది పీఠికాసు విశ్వేశ్వరాయ, విశ్వకృతే, విశ్వాయ, విశ్వాత్మనే, విశ్వలోచనాయ, విశ్వపాదాయ, విశ్వభుజాయ, విశ్వకర్మకృతే, 'ఓం మహాపీఠే సర్వేభ్యః విష్ణుపార్షదేభ్యః స్వాహా '''' .

ఏతత్ ప్రథమావరణాది పంచమావరనాంతం.ఏవం పరివార హోమం ప్రణవాది స్వాహాంతం స్వస్వ మంత్రేణ పూజాయాం నమోంతేన చ బ్రాహ్మణైః కారయిత్వా. తేభ్యశ్చ దక్షిణాం దద్యాత్.

తతః వ్రీహ్యాదిభిః ధాన్య పీఠం విదాయ. తస్మిన్ దర్భాన్ ఆస్తీర్య. పరిస్తీర్యచ. తస్మిన్ లక్ష్మీ రూపాం పిండికాం ఆధారశక్తిరూపాం ఆధార శిలాం చ అధివాస్య పృథక్ నవేన వాససా ఆచ్ఛాద్య. పూర్వవత్ స్థండిలం కృత్వా. తస్మిన్ బహుబీజ దాతు లోహ రత్నాని భాజనే నిక్షిప్య. తద్వాససా ఆవేష్ట్య తత్ నిక్షిప్య. పూర్వం శయ్యావేదికాయాం శయనాం ప్రతిమాం అభినికేతముత్థాప్య. అర్ఘ్యాదిభిః అభ్యర్చ్య. పాయసాది చతుర్విధం అన్నం నివేద్య. మహాకుంభం చ తథా సంపూజ్య. తతః పలలచూర్ణ లాజ దధి సక్తుభిః బల్యన్నం సంయోజ్య.

ఆద్యాశ్చ కర్మజాశ్చైవ యే భూతాః ప్రాక్దిశస్థితాః.
ప్రసన్నాః పరితుష్టాస్తే గృహ్ణంతు బలికాంక్షిణః..
వృక్షేషు పర్వతాగ్రేషు యే విదిక్షు చ సంస్థితాః.

భూమౌ వ్యోమ్ని స్థితాయే చ బలింగృహ్ణంతు తేఽపి చ..

వినాయకాः క్షేత్రపాలాः యే చాన్యే బలికాంక్షిణः.

పూషాద్యాः పార్షదాశ్చైవ ప్రతి గృహ్ణంత్విమం బలిం..

చండాద్యాः కుముదాద్యాశ్చ యే భూతాः సర్వతः స్థితాः.

ఆగచ్ఛంతు పదే సర్వే గృహ్ణంతు తే ఇమం బలిం..

ఇతి గాథయా సర్వతः దిక్షు బలిందత్వా. తతः ఓం నమో భగవతే స్వప్నాధిపతయే సుస్వప్నం మమకురుస్వాహా'''' ఇతిమంత్రేణ ఆజ్యేన అష్టోత్తరశతాహుతీः హుత్వా. అనంతరం ''ప్రతిష్ఠార్థం''రక్షాబంధన కర్మకరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య, పుణ్యాహం వాచయిత్వా, దేవస్య దేవ్యాశ్చ దక్షిణవామకరేషు క్రమేన హేమమయం ప్రతిసరంబద్ధ్వా, బాలబింబస్య పురతः వ్రీహ్యాదిభిः ధాన్యపీఠికాం విధాయ. తస్యాం సలోహరత్నాశ్వత్థ పల్లవ కూర్చసోపకుంభాష్టకం సకరకం మహాకుంభం సంస్థాప్య. ఉపకుంభాష్టకే ఇంద్రాదీన్ ఆవాహ్య. అభ్యర్చ్య. బాలబింబం సంపూజ్య.తచ్ఛక్తిం మహాకుంభే కరకే సుదర్శనం చ ఆవాహ్య. అభ్యర్చ్య.తదను మూర్తిపైः ప్రతికుండం పూర్ణాహుతిశ్చ కారయేత్. తదానీం హోమధూమः కమలకువలయగంధో యది హుతవహः రత్నశ్వేత వర్ణः దక్షిణావర్త జ్వాలావాన్ యది చ తదానీం అత్యంతం శుభాయ కల్పతే. తదా సవేద వాద్య ఘోషం 'సుస్వప్న సిద్యర్థం స్వాపం కరిష్యే'''' ఇతి సంకల్ప్య. భూమౌ ప్రాచీనాన్ దర్భాన్ ఆస్తీర్య. తేషు ఆచార్య మూర్తిపయజమానాः స్వప్నార్థం శయిరన్ .

ఇతి క్రియాకైరవచంద్రికాయాం శాంతిహోమవిధిర్నామ సప్తదశపరిచ్ఛేదः

****

క్రియాకైరవచంద్రికాయాం అష్టాదశపరిచ్ఛేదః

పీఠస్థాపనం

అథ ప్రభాతే కృతకృత్యః ఆచార్యః రాత్రౌ సుస్వప్నే సతి అవిచారయన్. దేవస్య ప్రతిష్ఠాం ఆరభేత్. దుస్స్వప్నే శాంతిహోమం పూర్వవత్ కృత్వాతదన్వారభేత్. ఏకబేరే తు ద్వారస్య దక్షిణే పూర్వవత్ వాస్తుహోమం కృత్వా. తదను ఆచార్యః గర్భగృహం ప్రవిశ్య. తన్మధ్యే చతురశ్రాం వృత్తాం వా హస్త మాత్ర విస్తారాయామయుతాం

నిమ్నచతురావరణం శిలాం విన్యస్య. వాస్తు హోమాగ్నౌ సమిదాజ్యచరుభిః

విష్ణుగాయత్ర్యా ప్రత్యేకంశతాహుతీః హుత్వా.

తచ్ఛిలాగర్తేషు ప్రథమావరణే పూర్వాదిషు యవవ్రీహి నిష్పావ ప్రియంగు తిలమాష నీవార శాలీనాం అష్టానాం బీజాని .

ద్వితీయావరణే వజ్రమౌక్తిక,వైడూర్య,స్ఫటిక,పుష్పరాగ,పద్మరాగ,చంద్రకాంత,నీలాని అష్టౌ రత్నాని.

తృతీయావరణే మనశ్శిలా హరితాలాంజన శ్యామ సీస సౌరాష్ట్ర రోచన గైరికధాతూన్ అష్టౌ.

చతుర్థావరణే సువర్ణ రజత తామ్రాయస్త్రపుస్వర్ణనిర్మిత కూర్మ శంఖ చక్రాణి ఏతాని మధ్యగర్తే శాలి బీజ పారద బ్రహ్మరాగ కాంచనాని చ నిక్షిప్య. స్థిశిలయా శ్రీసుక్తేన పిధాయ. సుధయా దృఢీకృత్య.

తతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా. స్థిశిలాం సంప్రోక్ష్య. స్థిశిలాపద్మమధ్యే ప్రణవం.

కర్ణికాయాం అకారాదీని షోడశవర్ణాని పూర్వాదిషు దలేషు కాదిక్షాంతాని చ వర్ణాని విన్యస్య.

తేషు దలేషు పూర్వాదిషు - ఓం విమలాయై నమః, ఓం ఉత్కర్షిణ్యై నమః, ఓం జ్ఞానిన్యై నమః, ఓం క్రియాయై నమః, ఓం యోగాత్మికాయై నమః, ఓంప్రహ్వ్యై నమః, ఓం సత్యాయై నమః, ఓం ఈశాన్యై నమః.

కర్ణికాయాం - ఓం అనుగ్రహశక్త్యై నమః, ఇతి నవశక్తీ: ఆవాహ్య. గంధాదిభిః అభ్యర్చ్య .

పిండికాయాం - ఓం శ్రీం శ్రియై నమః ఇతి ఆవాహ్య. అభ్యర్చ్య. నవేన వాససా ఆచ్ఛాద్య. ద్వారే పూర్వవత్ సుదర్శనం అభ్యర్చ్య. చక్రముద్రాం ప్రదర్శ్య. బహిః నిర్గత్య. శయ్యావేదిస్థం దేవం యథావిధి సంపూజ్య. ద్వారతోరణ కుంభస్థాన్ దేవాన్ ఉద్వాస్య. కుండస్థానపి ఉపరిష్టాత్తంత్రపూర్వకం దేవస్య హృదయే సమారోప్య.

మహాకుంభోపకుంభాన్ అష్టమ'లాని చ ఉద్ధృత్య. వహద్భిః మూర్తిభైః సహ ఆచార్యః స్వయం కరకం గృహీత్వా. అవిచ్ఛిన్నగలంతినిర్గలితవారిధారయా అగ్రే మార్గం సించన్ గేహం ప్రదక్షిణీ కృత్య, గర్భమందిరం ప్రవిశ్య. తత్ర ధాన్య పీఠే కుంభాన్ క్రమేణ సంస్థాప్య. పునః శయ్యావేదిస్థ దేవనికటం ఆసాద్య.

బ్రాహ్మణానుజ్ఞానుపూర్వకం దేవం హస్తాభ్యాం 'ఉత్తిష్ట బ్రహ్మణస్పతే''''ఇత్యుత్థాప్య. ఛత్ర ధ్వజ పతాకాద్యైః అఖిల వాద్యఘోషైః బ్రహ్మఘోషైః అనూచానైః బ్రాహ్మణైః వైష్ణవైః అధీయానైః మూర్తిభిశ్చ సాకం ఆచార్యః షడ'న్యాసాదికం కృత్వా. గేహం ప్రదక్షిణీ కృత్య. మూలమందిరం ప్రవిశ్య. తత్ర గర్భగృహద్వారి దేవం అర్ఘ్యాదిభిః సంపూజ్య. అంతః ప్రవేశ్య. పిండికాం ప్రదక్షిణీ కృత్య. సుముహూర్తే 'ప్రతిష్ఠాసి'''' ఇతి సామ ' ఆత్వాహార్షం ''''ఇతి,'ధ్రువాద్యౌ:'''' ఇతి మంత్రాన్ గుర్వనుజ్ఞయా. మూర్తిషేషు పఠత్సు. ఆచార్యః దేవస్య పురతఃస్థిత్వా.''ఓం లాం నమఃపరాయ సర్వాత్మనే నమః''ఇతిమంత్రేణ పిండికాయాం దేవం సంస్థాప్య. దేవస్య స్థితే సమతాం ఊర్ధ్వ లంబిత సూత్రేణ నిశ్చిత్య.

పిండికానాలరంధ్రం లాక్షాసర్జరససిక్త కురువిందగుగ్గులు గైరిక గుడతైల దృడపేషణ జనితేన అష్టబంధనేన దృఢీకృత్య. పుణ్యాహం వాచయిత్వా. ప్రోక్ష్య. అనంతరం దేవం ఆవాహయేత్.

ఆవాహయామి తం దేవం తమసః పరమవ్యయం.

ఆనందం సర్వగం నిత్యం వ్యోమాతీతం పరాత్పరం.

మరీచి చక్రమధ్యస్థం వాసుదేవమజం విభుం.''ఇతి ధ్యాత్వా.

ద్విషట్కమనునా దేవమావాహ్య. బ్రహ్మరంధ్రేణ ప్రతిమాం ప్రవిష్టం ధ్యాత్వా. కుంభస్థం దేవం ప్రతిమాయాం మూలేన సంయోజ్య. దేవస్య తేనైవ న్యాసం కృత్వా. సాన్నిధ్యం ప్రార్థ్య. పూర్వోక్తవిధానేన పరివార కల్పనే చ విధాయ. దేవం అర్ఘ్యాదిభిఃఅభ్యర్చ్య. పాయసాన్నం నివేద్య. ప్రత్యగ్రైః వసనైః కంబలై ర్వా ''యువా సువాసాః''ఇతి మంత్రేణ పరివేష్ట్య. దినత్రయం గర్భమందిర ద్వారం కవాటేన బంధయేత్. తదా బ్రాహ్మణానపి విత్త గో భోజనాదిభిః తోషయేత్.

చతుర్థే అహని ప్రాప్తే ప్రాతరేవ కవాటం ఉద్ఘాట్య. దేవస్య స్నపనం యథావిధి కృత్వా. తద్దినే ధ్వజారోహణం కృత్వా. అయం విధిః ఏకబేరమాత్రమేవ కార్యః.

బహుభేరవిధానే తు బింబం చిత్రాదికం చేత్ రత్నన్యాసఃశూలస్థాపన వేలాయామేవ కార్యః. ప్రతిష్ఠా సమయే గర్భగేహం ప్రవిశ్య. మార్జనాలేపనాదిభిః సంశోధ్య. తత్ర చందనాద్రాని సూత్రాణి ప్రాగుదజ్ముఖాని అష్టా అష్టా నిపాత్య.తేషు ఏకోనపంచాశత్కోష్ఠేషు మధ్యభాగః బ్రాహ్మః. ద్వితీయః దైవః,తృతీయః మానుషః,తుర్యఃపైశాచః. బ్రాహ్మే అర్చనాపీఠః,దైవే స్థితిః, మానుషే పరివారః,పైశాచే ఆయుధాని, కించిత్ మానుషాశ్రిత్య దైవే ఆసనం, దివ్య మానుషయోఃశయ్యా, పైశాచే

యానం దైవే దేవ్యః, ఆసీనే దేవే ఆసీనాః, స్థితే స్థితాః పార్శ్వ,శయానే యానారూఢే చ దేవే దేవ్యః యథాభిమతం కల్పనీయాః.

యద్వా- ఉదఙ్ముఖాని దశ ప్రాఙ్ముఖాని తావంతి సూత్రాణి నిపాత్య. తేషు ఏకోత్తరాశీతి కోష్ఠేషు మధ్యమః భాగః బ్రాహ్మ్యః ద్వితీయః దైవ,తృతీయః పైతృకః, తురీయః మానుషః,పంచమః పైశాచః,ఇతి భాగాన్ కృత్వా. ఏకబేరస్య బ్రాహ్మో భాగః, బహుబేరస్య దైవికః, దైవ మానుషయోః ఆసనం, దైవమానుష పైతృకేషు శయనం, మానుష పైశాచయోః యానం ఇతి వా కుర్యాత్. ఉక్తస్థానవిపర్యయే రాజరాష్ట్రం వినశ్యతి. తస్మాత్ యథాశాస్త్రం సాధయేత్.

నపుంసక శిలాయాం పూర్వవత్ రత్న న్యాసః. స్థితస్య పాదమూలే చ అన్యేషాం ఆసనాదీనాం పూర్వం రత్నాని భాజనే అధివాస్య. పృష్టతః ఏవ రత్న న్యాసం కుర్యాత్. కర్మాద్యర్చాః తు మహాకుంభోపకుంభకరకైః సాకం సముద్ధృత్య మూర్తిపైః సాకం స్వయం ఆచార్యః కరకం గృహీత్వా. స వేద వాద్యఘోషం దేవస్య అగ్రే అవిచ్ఛిన్నయా గలంతికాగలత వారిధారయా మార్గం సించన్ స్వస్య బింబస్య చ అంతరా పథి కశ్చిదపి యథా న గచ్ఛేత్. తథా దేవాగారం ప్రాదక్షిణ్యేన ప్రవిశ్య. తత్ర ద్వారిదేవం అర్ఘ్యాదిభిః అభ్యర్చ్య. అంతః ప్రవిశ్య. కర్మార్చాం అర్చనాపీఠే నృసూక్తేన నివేశ్య.

ఉత్సవాద్యర్థ బింబాని చ తత్పార్శ్వయోః నివేశ్య. ధారావశిష్టం గలంతికోదకం శరావే నిక్షిప్య. శలాకికా మాత్రయా ధారయా మూలమంత్రేణ బింబానాం పరిషేచనం కృత్వా. దేవస్యాగ్రే ధాన్యరాశిషు కుంభాన్ నిక్షిప్య. వక్ష్యమాణేన విధినా ఆవాహయేత్.

ఆచార్యః సుముహూర్తే మూలబేరస్య పురతః స్థిత్వా. పద్మాసనం బద్ధ్వా. ప్రాణానాయమ్య. సనాతనం బ్రహ్మం ధ్యాయేత్.

వాసుదేవమజం శాంతం ఉజ్జ్వలం సంతతోదితం.

అనాదిమధ్యనిధనం ఏకం వ్యాప్యాచలం స్థిరం.

చిద్ఘనం పరమానందం తమసః పరమవ్యయం.

జ్ఞానశక్తి బలైశ్వర్య వీర్యతేజస్సమన్వితం.

అపాదపాణి అస్పృశ్యం అచక్షుశ్శ్రవణాదికం.

సర్వత్ర కరవాక్పాదం సర్వతోక్షిశిరోముఖం.

సదాగతివినిర్ముక్తం రవికోటి సమప్రభం.

చైతన్యం సర్వగం నిత్యం వ్యోమాతీతం తదద్భుతం.

చిత్సామాన్యం జగత్యస్మిన్ మూలమంత్రాత్మకం పరం.

ఏవం విధం సదావిష్ణుం ఆహ్లాదం ప్రణవాత్మకం..ఏవం సమ్యక్ ధ్యాత్వా.

సదావిష్ణుం మహావిష్ణౌ నియోజ్య.మహావిష్ణౌ విష్ణౌ నియోజ్య. విష్ణుం

స్వహృదయకమలే,''ఓం యాం నమః పరాయ పురుషాత్మనే నమః' 'ఇత్యావాహ్య.

అంజలింకృత్వా. అంజలిమధ్యే పద్మాసనం విచింత్య. తద్భద్రాసనం ధ్యాత్వా. తస్మిన్

స్వహృదయకమల స్థితం విష్ణుం

''ఓం రాం నమః పరాయ విశ్వాత్మనే నమః''ఇత్యావాహ్య.తం అంజలిస్థం ''ఓం యాం

నమః పరాయ నివృత్యాత్మనే నమః''ఇతి ప్రతిమాయాం బ్రహ్మరంధ్రమార్గేణ ప్రవిష్టం

విచింత్య.''ఓం లాం నమః పరాయ సర్వాత్మనే నమః''ఇతి బింబం సర్వతః వ్యాప్య

స్థితం స్మృత్వా. మహాకుంభగతాం శక్తిం, కుంభావాహిత బాలకౌతుక శక్తిం,

మూర్తికుంభగతాః శక్తిశ్చ తత్తత్కుంభగత జలస్థితకూర్చైః మూలేన దేవేన సంయోజ్య.

బింబబ్రహ్మరంధ్రం ప్రణవేన పిధాయ. ఆవాహన స్థాపన ముద్రే ప్రదర్శ్య. 'జితం తే''''

ఇతి స్తుత్వా. ప్రతిమాముద్రాం ప్రదర్శ్య. దేవం ఆత్మనః అభిముఖం ధ్యాత్వా. ప్రణమ్య ఉత్థాయ. సన్నిధాన సన్నిరోధన, సామ్ముఖ్య, ప్రార్థనాముద్రాః ప్రదర్శ్య. ''స్వాగతంభగవతః'' ఇత్యుక్త్వా స్వాగతముద్రాం ప్రదర్శ్య . దేవస్య మూలమంత్రేణ యథావిధి న్యాసం కుర్యాత్. స్థితౌ స్థితిన్యాసః, ఆసనే సృష్టిన్యాసః సంహార శయనే సంహృతిన్యాసః,సృష్టిశయనే సృష్టిన్యాసః, భోగశయనే యోగశయనే విశ్వరూపే చ స్థితిన్యాసః. యానారూఢే న్యాసత్రయం. యద్వా ఆసనాదిషు సర్వత్ర స్థితిన్యాసః ఏవ కార్యఃశ్యాదిదేవీనాం బ్రహ్మాదీనాం చ మహాకుంభజలేన స్వస్వనామ మంత్రేణ ప్రోక్ష్య. శయ్యాదీనాం షడంగ న్యాసం, బ్రహ్మణః సృష్టిన్యాసః రుద్రస్య సంహారన్యాసం చ కుర్యాత్. చండప్రచండ గరుడ విష్వక్సేనాది సర్వ పరివారాన్ స్వే స్వే స్థానే సంస్థాప్య. ఆచార్యః స్వయమేవ మహాకుంభం గృహీత్వా. తజ్జలేన కూర్చేన చండాది పరివారాణాం ప్రణవాది నమోంతేన స్వ స్వ మంత్రేణ తత్క్షణే ఏవ ప్రోక్షణం కృత్వా. అవశిష్టం మహాకుంభజలం బలిపీఠే సంసిచ్య. మహానసాగ్ని కుండే అధిశ్రపణే చ గార్హపత్యాగ్నిం సంస్థాప్య. ఆచార్యః యజమానేన సహ దేవస్య పార్శ్వం ఆసాద్య. ప్రణమ్య. ఉత్థాయ. అంజలిం బద్ధ్వా. ఇమాం గాథాం ఉదీరయేత్.

భక్తవత్సల భక్తామభిప్రేతార్థ సాధక.

ప్రార్థయే త్వామహం దేవ! మదనుగ్రహకామ్యయా..

సన్నిధత్స్వ చిరంస్థానే కల్పితే శ్రద్ధయా మయా.

ప్రసీదదేవ దేవేశపూజామపి గృహాణ మే.

గ్రామస్య రాజ్ఞః రాష్ట్రస్య ప్రజానాం ఇందిరావర.

దేహి పుష్టిం చ తుష్టిం చ గతిం చ పరమాం తథా.

ఇతి విజ్ఞాప్య. దేవాయ మధుపర్కం నివేదయేత్. తదానీమేవ ఆచార్యానుజ్ఞయా యజమానః భక్తినమ్రేణశిరసా దేవస్య దక్షిణ హస్తే తోయపూర్వం యథావిత్తానుసారతః గో భూ హిరణ్యాది పూజోపకరణాని ఆత్మానం పుత్రపౌత్రదారాదీన్ హస్త్యాది వాహనాని దాసీదాసాన్ చ సర్వస్వం దేవస్య పార్శ్వతః ఆనీయ (ఆచార్యేణ)దద్యాత్. ఏవం ఆచార్యమపి పూజయేత్.

తతః ఆచార్యః స్వర్ణాదిపాత్రం విష్ణుగాయర్త్యా ప్రక్షాల్య. దేవస్య పురతః ధాన్యరాశౌ తత్ 'అస్మద్గురుభ్యో నమః'''' ఇతి సంస్థాప్య. గంధోదకేన ఆపూర్య. తస్మిన్ పరమాత్మానం ఆవాహ్య. వేదాదినా గంధాదిభిః అభ్యర్చ్య. యజమానం ఆహూయ,దేవస్య అభిముఖం స్థాపయిత్వా. తస్య అంజలింసపుష్పేణ అర్ఘ్యజలేన సంపూర్య.ఇమాం గాథాం ఉదీరయేత్.

త్వయా వినా నమే కించిత్ మాం వినా తవకస్తథా.
తస్మాన్మామాత్మసాత్కర్తుం ప్రసీద పరమేశ్వర.
భూమౌ స్ఖలితపాదానాం భూమిరేవావలంబనం.
త్వయి విప్రతిపన్నానాం త్వమేవ శరణం విభో.

ఇత్యాచార్యః దేవం విజ్ఞాప్య. ద్వాదశాక్షరమంత్రేణ యజమానస్య ఆత్మానం అంజలిస్థ పుష్పాఘ్ర్యజలేన సహ దేవపాదపంకజే, 'అస్మద్గురుభ్యో నమః''''ఇతి సమర్పయేత్. ప్రతిష్ఠాంతే నృత్తగీతవాద్యఘోష నానావిధస్తోత్రాదిభిః ఉపచారైః దేవం తోషయిత్వా. చతుర్విధం అన్నం విధివత్ నివేద్య. మహానసే అగ్నియమయోఃమధ్యే చతురశ్రకుండే నిత్యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య. సంస్కృత్య. సమిదాజ్యచరుభిః మూలమంత్రేణ యథావిధి

పూర్ణాహుత్యంతం హుత్వా. బలిపీఠాన్ సంస్కృత్య. తత్తదావరణేషు ప్రతిష్ఠాప్య. తేషు నిత్యం యథావిధి బలిం దద్యాత్. బహుబేర ప్రతిష్ఠాయాం తు కవాటబంధనం న కుర్యాత్. చతుర్థే దివసే ప్రాప్తే ఉత్తమత్రితయేన, మధ్యమత్రితయేన వా దేవం చతుస్థానార్చనపూర్వకం కలశైః యథావిధి సమ్స్నప్య. తదంతే ధ్వజారోహణ పూర్వకం ఉత్సవం కారయేత్.

తదను యజమానః తస్మిన్ సమయే సువర్ణకుసుమ వస్త్ర అంగులీయక కుండలక్షేత్రారామగృహ దాసీదాస శిబికా గజ తురగాదిభిః జీవాజీవ ధనైః చ,ఆచార్యం తోషయిత్వా. తస్మై చ ఆత్మానం పుత్రదారాది నిరపేక్షః సన్ నివేద్య. గురుం మాతృత్వేన పితృత్వేన చ సంభావ్య. ప్రణమ్య.తస్మైధేనూనాం సహస్రం, అథవా నిష్కానాం ఉత్తమాం దక్షిణాం,తదర్ధం వా, అర్ధార్ధం వా దద్యాత్.

అత్ర శ్రియాదిదేవీనాం దేవేన సాకం కల్పనే వివాహకర్మ న కుర్యాత్. పృథక్ చేత్ ఉద్వాహకర్మ అంకురపూర్వకం యథావిధి కుర్యాత్.

కర్షణాదిప్రతిష్ఠాంతం అంగత్వేన యదాహృతం.

తదిష్టశిష్టం సకలం గురోరేవ ధనం భవేత్.

ఇతి వచనాత్ సర్వమపి గురవే దత్వా.మూర్తిపానాం పరిచారకాణాం అన్యేషాం నృత్తగతిరతానాం సదస్యానాం చ యథావిత్తానుసారతః దక్షిణామ దత్వా. తదను దేవం స్తుత్వా. ప్రణమ్య. దేవేన అనుగ్రహీతః యజమానః గురుణా సహ కన్యకా గో భూ హిరణ్యాదీని దానాని దేవసన్నిధౌ ద్విజేభ్యః దత్వా. బహిః నిర్గత్య కృతకృత్యః దేవం ఆచార్యం చ నమస్కృత్య. గురుం శిబికాదికం ఆరోప్య. వాద్యఘోష పురస్సరం గ్రామం ప్రదక్షిణీ కృత్య. తద్వేశ్మ ప్రవేశయేత్.

స్థాపకః దేవదేవస్య యః పూర్వం దేశికోత్తమః.

తేనైవారాధనం కార్యం తద్వంశ్యైరపి నిర్గుణైః.

పూజా ప్రీతికరీ సైవ దేవస్య కమలాసన.

ఆదౌ విభూతి విస్తారః యాదృశః పరికల్పితః.

సంకోచమంతరేణైవ కుర్యాత్ తాదృశసంపదః.

దేవభూత్యనుసారేణ రచేత్ దేవోపజీవినః.

న క్లేశయేత్ భాగవతాన్ తథైవ పరిచారకాన్.

ఇతి శ్రీ వరాహగురుణా విరచితాయాం క్రియాకైరవ చంద్రికాయాం

ప్రతిష్ఠావిధిః నామ అష్టాదశ పరిచ్ఛేద:

****

అథ ఏకోనవింశః పరిచ్ఛేదః

మత్స్యాదిమూర్తి ప్రతిష్ఠా విధిః

అథ విభవమూర్తిస్థాపనవిధిః ఉచ్యతే-

మత్స్యాదిమూర్తీనాం మహాప్రతిష్ఠాయాం ఇవ అధివాసాదికం సర్వమపి కుర్యాత్.అత్ర తు విశేషః కథ్యతే.

మత్స్యమూర్తిః వారుణ సామ్నా నృసూక్తేన మహాకుంభం అభిమంత్ర్య. తస్మిన్ ''ఓం నమోభగవతే మ్యూం మత్స్యరూపాయ'''' ఇతి వా మూలమంత్రేణ వా సమావాహ్య.

ఆచార్యః కుంభజలేన ప్రోక్ష్య.

మీనాత్మనే నమస్తుభ్యం వేదరక్షావిధాయినే.

ప్రలయార్ణవ దుర్వారవారిపూరవిహారిణే..''ఇతి మంత్రేణ ఉపతిష్ఠేత.

కూర్మస్య, వారుణసూక్తేన మహాకుంభం అభి మంత్ర్య.అష్టాక్షర విద్యయా

సమావాహ్య.కర్మావసానే,

''తుభ్యం నమస్క్రియాం కుర్మః కూర్మరూపాయ వేధసే.

ధారిణే మందరస్యాద్రేః విబుధానందదాయినే.''ఇత్యుపతిష్ఠేత.

వరాహస్య,వరాహరూపిణం మహాకుంభే పురుషసూక్తేన ఆవాహ్య.కర్మావసానే,

క్రోడాత్మనే నమస్తుభ్యం యజ్ఞదేహాయ(వజ్రరూపాయ)వేధసే.

దంష్ట్రాగ్ర విధృతాశేష ధరణీధరణీధర.''ఇతి ఉపతిష్ఠేత.

నృసిహ్మస్య,నృసిహ్మరూపిణం మహాకుంభే,''యుంజతే''ఇతి అనువాకేన

సమావాహ్య.కర్మావసానే,

నిశాతనఖదంభోలిదలితాసురవక్షసే.

దర్శితాశ్రితవాత్సల్య నృసిహ్మవపుషే నమః.''ఇత్యుపతిష్ఠేత.

వామనస్య,వామనం మహాకుంభే''యుంజతే''ఇతి

అనువాకేనసమావాహ్య.కర్మావసానే,

''బలిద్విషే నమస్తుభ్యం పరిత్రాతవలద్విషే.

వామనాయ మహాకాయ వంచితాశేషమానవ.''ఇతి ఉపతిష్ఠేత.

భార్గవరామస్య,జామదగ్న్యంమహాకుంభే పౌరుషేణసూక్తేన ఆవాహ్య,కర్మావసానే,

త్రిసప్తకృత క్షత్రాణాం నిహంత్రే తిగ్మతేజసే.

నమస్తుభ్యం భగవతే పరశ్వథవిధారిణే.''ఇతి ఉపతిష్ఠేత.

రాఘవస్య,రామం సీతాలక్ష్మణాదిభిఃసహితం వా మహాకుంభే పౌరుషేనసూక్తేన

ఆవాహ్య,కర్మావసానే,

నమస్తుభ్యం భగవతే రాఘువాయ మహాత్మనే.

రావణాది జగద్ద్వేషి నిబర్హణమహౌజసే..''ఇతి ఉపతిష్ఠేత.

రామప్రతిష్ఠా పృథక్ చేత్ పరివారాత్మనఃహనూమత్ప్రముఖాన్ చ ప్రతిష్ఠాపయేత్.

ప్రథమావరణే ప్రాచ్యాం భరతం, దక్షిణే జానకీం, ప్రతీచ్యాం జాంబవంతం, ఉదీచ్యాం

లక్ష్మణం, ఆగ్నేయాదివిదిక్షు సుగ్రీవ, విభీషణ, నల,శత్రుఘ్నాన్చ సంస్థాప్య.

ద్వితీయావరణే పూర్వాదిదిక్షు వసిష్ఠ, వామదేవ, జాబాలి,గౌతమ, భరద్వాజ, కౌశిక,

వాల్మీక, నారదాన్,

తృతీయావరణే ఇంద్రాదిలోకపాలాన్,గరుడస్థానే హనూమంతం,విష్వక్సేనస్థానే నీలం

గుహం వా స్థాపయేత్. ఉత్సవే తు ధ్వజపటే గరుడం హనూమంతం వా లిఖిత్వా

ధ్వజారోహణం కుర్యాత్.

బలరామస్య,బలరామం పూర్వవత్ కుంభే సమావాహ్య.కర్మావసానే,

బలినే బలబద్రాయ నమః శేషమహాహయే.

తుభ్యం మాలేవ మహతీ ధరా యేన శిరోధృతా.''ఇతి ఉపతిష్ఠేత.

కృష్ణస్య,కృష్ణం భగవద్బింబవత్ సంస్థాప్య.కర్మావసానే,

 వృష్ణివర్యాయ కృష్ణాయ నమస్తుభ్యం మధుద్విషే.

భూభార భూతకంసాది మహాసురనిఘాతినే..''

ఇతి ఉపతిష్ఠేత.రుక్మిణీసత్యభామాదీనాం శ్రియాదీనామివ ఉద్వాహకర్మకుర్యాత్.

కల్కివిష్ణోః పూర్వవత్ కృత్వా.కర్మాంతే,

మ్లేచ్ఛానాముపసంహర్త్రే సాధూనాం స్థితిహేతవే.

నమస్తుభ్యం భగవతే భూసురాన్వయ జన్మనే..''ఇతి ఉపతిష్ఠేత.

మత్స్యాది దశమూర్తీనాం షోడశన్యాసః న ఇష్యతే. లోహబింబానాం చ.

తాసాం శిలామయీనాం వర్ణచిత్రణం యది, అధివాసాదికం కర్మ పూర్వం కృత్వా పశ్చాత్ వర్ణలేపనం విధాయ. అనంతరం ఆవాహనాదికం కుర్యాత్. ధ్రువబింబస్థితేః భిన్నకాలే కర్మాద్యర్చాస్థాపనం యది, తాసాం పృథగేవ శయనాదికం కుర్యాత్. బ్రాహ్మేకర్మార్చాం, యామ్యే ఉత్సవకౌతుకం, ఉత్తరే తీర్థస్నపనబింబే, దక్షిణే శయనోత్థాపన బింబే, బలిబింబం చ అన్యాని లోహబింబాని లౌకికాని ఇష్టభూమిషు చ స్థాపయేత్.

యద్వా ఉత్సవార్థబింబాని ద్వారపార్శ్వయోః వా, అభిషేకమండపే వా దక్షిణాభిముఖాని స్థాపయేత. జలాధివాసయోగ్యానాం తు ఛాయాధివాసనం కూర్చాదర్శమండల స్నపనం కూర్చద్వారా శయనాధివాసం చ కృత్వా, సర్వం అవశిష్టం షోడశన్యాస చతుర్థస్నపనవర్జితం పూర్వవత్ కుర్యాత్.

వటపత్రశాయినస్తు గర్భమందిరోదరే అభితః వారిధం విలిఖ్య. తద్దలే శయానం శ్యామలం కోమలాకృతిం బాలవపుషం దేవం చిత్రాభాసేన కల్పయిత్వా.

ద్వారపార్శ్వయోః మార్కండేయం మహీం చ విలిఖ్య చిత్రాభాసోక్తవిధినా ప్రతిష్ఠా కర్మ కుర్యాత్.

అథ లక్ష్మ్యాదీనాం ప్రతిష్ఠావిధిః ఉచ్యతే

దేవస్యదేవీనాం చ స్థాపనం యదిసమానకాలీనం తదా దేవ్యాః సహైవ శయనం.కాలభేదే తు పృథగేవ కుర్యాత్. పూర్వవత్ సమధ్యవేదికం మండపం కల్పయిత్వా. తస్మిన్ వేదికాయాం శాయయిత్వా. ప్రాగాది తోరణేషు బలాకినీ వనమాలినీ విభీషికా శా'రీ:,ద్వారకుంభేషు ద్వంద్వశః జ్యేష్ఠావిద్యా శ్రద్ధా కాంతి శ్రీ తుష్టి

క్షమా వృద్ధిః. పూర్వాది ధ్వజేషు ద్వంద్వశః, ధృతి లజ్జా జయా మాయా సావిత్రీ క్షమా శుద్ధి శ్రద్ధాశ్చ సంపూజ్య. ప్రాగాది హోమకుండేషు లక్ష్మీ,సరస్వతీ,పుష్టి,తుష్టిశ్చ ఆవాహ్య. స్వస్వ మంత్రేణ హోమః కార్యః. కలశ దేవతాస్తు వాగీశ్వరీ క్రియా కీర్తి లక్ష్మీ సృష్టి ప్రహ్వీ సత్యా బ్రాహ్మ్యాః. మహాకుంభే శ్రీదేవీ. ఏవం విధివత్ సంపూజ్య. షోడశన్యాసరహితం శేషం కర్మ పూర్వవత్ కుర్యాత్.

ఏషః విధిః అస్వాతంత్ర్యే,స్వాతంత్ర్యే తు గ్రామే వా నగరే వా పత్తనే వా ఆలయే శ్రియః స్థాపనం గ్రామాభిముఖం కల్పయిత్వా. విమానోపరి చతసృషు దిక్షు తుష్టి పుష్టి సావిత్రీ వాగ్దేవీ:,కోణేషు సిహ్మాం వైనతేయం వా కల్పయిత్వా. తత్ర బ్రాహ్మే స్థానే శిలాదిమయీం ప్రతికృతిం స్థాపయిత్వా. స్వస్వస్థానేషు పరివారాన్ ద్వార పార్శ్వయోః చండీం ప్రచండీం అర్ధమండప ద్వారే దక్షిణే బలాకినీం, ఉత్తరే వన్యమాలినీం, ప్రథమ గోపురద్వారే విభీషికాం శాంఖారీం, ద్వితీయ గోపురద్వారే శంఖ పద్మనిధీం, తృతీయగోపురద్వారే నలకూబర జృంభలౌ, చతుర్థగోపురద్వారే శిభికుండల మణిభద్రౌ, పంచమగోపురద్వారే జయాం విజయాం విష్వక్సేన స్థానే చతుర్భుజాం వామేన వేత్రం, ఇతరేణహస్తేన తర్జనం చ కుర్వతీం. అపరాభ్యాం హస్తాభ్యాం పద్మే దధానాం, పీతవర్ణం సుముఖీం స్థాపయిత్వా. ప్రాసాదముఖమండపే వైనతేయం. ఆదిమూర్తేరివ పరివారాం చ కల్పయిత్వా. స్వాతంత్ర్యే ఏవం కల్పయిత్వా. చతుర్థే అహని స్నపనం కృత్వా. తద్దినే ధ్వజముత్థాప్య మహోత్సవం కుర్యాత్.

ఇతి శ్రీ వరాహగురుణా విరచితాయాం క్రియాకైరవ చంద్రికాయాం
విభవమూర్తి శ్రీదేవీ ప్రతిష్ఠావిధిః నామ ఏకోనవింశః పరిచ్ఛేదః

****

అథ వింశః పరిచ్ఛేదః

పాణిగ్రహణ విధిః

అథ శ్రియాది దేవీనాం పాణిగ్రహణ విధిః ఉచ్యతే-యథోక్తదివసే అంకురార్పణం కృత్వా. ఆచార్యః ఉద్వాహదివసే శుభే ముహూర్తే దేవస్య దేవ్యాశ్చ సంకల్ప పూర్వకం పృథక్ ఉద్వాహకౌతుకం యథావిధి బద్ధ్వా. దేవం క్షౌమవస్త్రోత్తరీయ కిరీటహారకుండలాద్యాభరణ గంధపుష్పాద్యైః అలంకృత్య. వైవాహిక సదనం ప్రవేశ్య.తత్రదేవం అర్ఘ్యాదిభిః అభ్యర్చ్య. స్థండిలం కల్పయిత్వా.ఉల్లిఖ్య అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య. ఆచార్యః దేవేన సహ అంతర్గర్భగృహం ప్రవిశ్య.దేవమాసనే వినివేశ్య. దేవీమ్నూతనేన వాససా ''యువాసువాసాః'' ఇతిమంత్రేణ ప్రదక్షిణం పరిధాప్య. ఆచమయ్య. ఆభరణపుష్పాద్యైః అలంకృత్య.ఆచార్యః స్వయందేవీం దేవేన వేదాదినా సంయోజ్య. తదను యజమానః ప్రాణానామ్య. సంకల్ప్య. జగత్కారణభూతాయ దేవాయ మదీయాం గోత్రజాం కన్యకాం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామి''''ఇతి దేవీం సర్వాభరణసువర్ణగోభూసహితం సహిరణ్యోదకం దేవాయ దద్యాత్. తతః గృహీతపాణిం దేవం దేవీం చ మందిరాత్ కల్యాణమండపం ప్రాపయ్య. ఆచార్యః దేవం దేవీం చ ఆసనే వినివేశ్య.స్వయం ఉత్తరాశాభిముఖః సన్ ప్రానానాయమ్య.సంకల్ప్య. పూర్వోక్తవంఘౌ పరిస్తీర్య.పురస్తాత్తంత్రం కృత్వా విధ్యుక్తవర్త్మనా క్రమేణ ఆధార హోమం నృసూక్తేన సమిద్భిః షోడశాహుతీః చరుణా విష్ణుగాయ ర్త్యా చతుర్వింశత్యాహుతీః, శ్రీసూక్తేన ఘృతేన పంచాశతాహుతీశ్చ జుహుయాత్.

శ్రీభూమ్యోః యుగపత్ ఉద్వాహకర్మ యది ఉభయోరపి అంకురాదికం సర్వం పృథగేవ కుర్యాత్.ఏకకృత్వే ఏకకాలీనత్వే చ సతి శ్రీభూమ్యోః అంకురాదికం సర్వం

పృథగేవ.ఏకస్మిన్ కాలే పర్యాయేణ యది తత్రాపి భిన్నమాచరేత్.

ఆనుపూర్వావశేనాపి కర్మ విభక్తమేవ స్యాత్.

యద్వా ముహూర్తే భిన్నే తు వైవాహికం కర్మ భిన్నమేవ. ముహూర్తయోః యౌగపద్యే క్రియాం ఆనుపూర్వ్యా కుర్యాత్. శ్రీభూమ్యోః భిన్నకర్తృత్వే యౌగపద్యేద్వాహేఒపి శ్రీభూమ్యోః ప్రతిసరః పృథగేవ. దేవస్య తు ఏక ఏవ.తయోరపి ఏకాగ్నౌ భిన్నాగ్నౌ వా యథాభిమతం ఉల్లేఖనాది పురస్తాత్తంత్రం కృత్వా.శ్రీభూమ్యోః అపి పారతంత్ర్యే సర్వాః క్రియాః ప్రతివ్యక్తి పృథగేవ పూర్వం శ్రియై పశ్చాత్ భూమ్యై చ పర్యాయేణ కుర్యాత్. భూమేస్తు ఉద్వాహే భూమిమంత్రేణ సమిద్భిః షోడశాహుతీః విష్ణుగాయ ర్త్యా చరుణా చతుర్వింశత్యాహుతీః పురుషసూక్తేన ఘృతేన షోడశాహుతీశ్చ హుత్వా. తతః విష్ణుసూక్తేన లాజహోమం కృత్వా. అగ్నిం ప్రదక్షిణీ కృత్య. ఆచార్యః లాజశేషం ప్రణవేన సకృత్ హుత్వా.''''ఇమం మే వరుణ''''తత్వాయామి''''త్వన్నో అగ్నే''''సత్వన్నో అగ్నే''''త్వమగ్నే అయాసి''ఇతి పంచవారుణికైః ఘృతేన హుత్వా.పంచోపనిషణ్మంత్రైః ప్రాయశ్చిత్తాహుతీః ద్వాదశాక్షరమంత్రేణ పూర్ణాహుతిం చ హుత్వా.బ్రాహ్మణాన్ తోషయిత్వా. దేవం అర్ఘ్యాదిభిః అభ్యర్చ్య. ఘృతారోపణం ఆచరేత్.

ఘృతారోపణం యథా-ఘృతదూర్వాంకురచందన శాలితండులాని పాత్రే నిధాయ.హస్తాభ్యాం తత్ ఆదాయ.ఆచార్యః దేవస్య, దేవ్యాశ్చ అంగేషు''సుమంగలం'''' ఇతి దూర్వాం, పాదయోః ''సుశోభనం'' ఇతి ఘృతమ్కట్యాం 'సుభద్రం'''' ఇతి చందనం మూర్ధ్ని ' సుమంగలం ఇతి శాలితండులాని చ క్షిప్త్వా.సర్వైః సభ్యైః అపి యథా కారయిత్వా. 'రసేనాస్మి'''' ఇతి మధుపర్కం నివేద్య.లక్ష్మీపతిం చ ఆభరణాద్యైః అలంకారైః ప్రసాధ్య.యథార్హైః మాల్యానులేపనాద్యైః అపి అలంకుర్యాత్.యజమానః

దేవం ప్రణమ్య.తస్మై ధేనుః గురవే యథావిత్తానుసారతః దక్షిణాం దద్యాత్.తతః ఆచార్యః హరేః నీరాజనం దత్వా. దిక్షు పిండికాక్షేపణం కృత్వా. లౌకికేనమార్గేణ అన్యత్ సర్వమపి విధాయ. శ్రీభూమి సహితం దేవం గ్రామధామ ప్రదక్షిణం కారయిత్వా.మండపే దేవం దేవ్యౌ చ ఆరోప్య. రాజోపచారైః ఉపచర్య. మహాహవిః నివేద్య. అంతే బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్. ఏవం దివసే దివసే స్నపనం,అహర్నిశం పూర్వవత్ హోమం ఉత్సవం చ కృత్వా. తురీయాదినాపరరాత్రౌ సమిదాజ్యచరుభిః లాజేన చ మూలమంత్రాభ్యాం పృథక్ అష్టోత్తరశతాహుతీః హుత్వా. తతః పంచోపనిషద్భిః అపి హుత్వా.పంచమేదివసే దేవం దేవ్యౌ చ తైలేన అభ్యర్చ్య. విధివత్ సుస్నాప్య.మహాహవిః నివేద్య.గ్రామే మహోత్సవం కుర్యాత్. తతః ఆరభ్య శ్రీభూమి సహితం దేవం మందిరే అభ్యర్చయేత్.ఇతరాసాం దేవీనాం చ ఏతాదృశాఏవ విధిః. జామదగ్న్యాది దేవీనాం ఉద్వాహం స్మార్తవర్త్మనా కుర్యాత్.

ఇతి శ్రియాది దేవీనాం పాణిగ్రహణవిధిః నామ వింశః పరిచ్ఛేదః

****

అథ ఏకవింశః పరిచ్ఛేదః

విమాన ప్రతిష్ఠా విధిః

అథ విమాన ప్రతిష్ఠావిధిః ఉచ్యతే

మహాప్రతిష్ఠాయాం ఇవ విమానస్య పురతః మండపమధ్యే చతుర్హస్తమాయతం ఏకహస్తోత్సేధం మధ్యవేదికాయుతం చతుర్భిః అష్టభిః వా కుండైః యుతం కల్పయిత్వా. తత్ర ప్రతిష్ఠోపయుక్తాని పాలికాఘటికా శరావాష్టధాన్యకుంభ కలశకరక శాలితండుల తిల నవవస్త్ర నవరత్న తోరణ ధ్వజాష్టమంగల స్నపనద్రవ్య స్రుక్స్రువ

సమిద్దర్భకుసుమ ఘృతదీపస్తంభాసనాదీని అన్యాని చ ద్రవ్యాణి సంపాద్య. ఆచార్యః యజమానానుజ్ఞయా మూర్తిపైః సహ కర్మారంభదినాత్ పూర్వం ద్వాదశాహే, నవాహే, సప్తాహే, పంచమేఽహని, తృతీయే అహని వా బ్రాహ్మణాన్ ఆహూయ, ఆశిషః వాచయిత్వా, దక్షిణాం చ వితీర్య తేభ్యః అనుజ్ఞాం ప్రాప్య,మృత్సంగ్రహణార్థం ప్రాచీం ఉదీచిం వా దిశం గత్వా. తత్ర పాలికాదిషు పాత్రేషు యథాభిమతం పూర్వవత్ అంకురాన్ అర్పయిత్వా. శిల్పినా విమానదిగ్దేవతానాం నయనేషు ఉన్మీలితేషు తం చ వస్త్రాభరణాద్యైః తోషయిత్వా. తస్మిన్ నిర్గతే సతి సదనం మార్జనాలేపన పర్యగ్నికరణ పంచగవ్య ప్రోక్షణాదిభిః శోధయిత్వా, పుణ్యాహం వాచయిత్వా. అబ్లింగైః మంత్రైః గర్భగృహం అంతః బహిశ్చ సంప్రోక్ష్య. గోఘృత దీపికాలాగరుప్రముఖ గంధద్రవ్య ధూప సుధార్ద్రార్ణ దూర్వాక్షతైః సదనం సర్వతః సమలంకృత్య. తతః అపరాహ్ణసమయే మానాదీనాం న్యూనాతిరేక దోషశాంత్యర్థం ప్రాసాదాగ్రే యథావిధి శాంతిహోమం కృత్వా.' నమస్తుభ్యం భగవతే'' ఇతి ఉపస్థాయ. సదర్భైః నవవస్త్రైః మూలమంత్రేణ ప్రాసాదాంతర్గత ప్రతిమాః ఆచ్ఛాద్య. ఉత్తరీయం చ దత్వా. విష్ణుగాయత్ర్యా, అర్ఘ్యాదిభిః సంపూజ్య.

ఛాయాధివాసార్థం విమానస్య తద్గతదేవతానాం స్వస్య చ రక్షాబంధనం కృత్వా.విమానం ద్వాదశాక్షరేణ అభ్యర్చ్య. తస్యపురతః ఛాయాధివాసార్థం వ్రీహి,తండుల తిలైః స్థండిలం కృత్వా.తస్మిన్ స్వర్ణాదిలోహ నిర్మితం కటాహం, తాదృశీం జలద్రోణీం వా సంస్థాప్య. గంధోదకేన ఆపూర్య.పుణ్యాహంవాచయిత్వా. ద్వారతోరణ కుంభాన్ సంస్థాప్య. జలస్య శోషణాది కృత్వా. క్షీరార్ణవం ధ్యాత్వా. తస్మిన్ ఆధారాది పద్మాంతం పీఠం కల్పయిత్వా. అష్టావింశతి దర్భకృతకూర్చం మూలవిద్యయా

విమానం ఆవాహ్య. అభ్యర్చ్య. ఆచార్యః సంహారక్రమం స్మరన్. తస్మిన్ తం ప్రాక్చిరసం శాయయిత్వా. చక్రముద్రాం ప్రదర్శ్య. విమానగతదేవతానాం అపి ద్వావింశతిదర్భకృతకూర్చ ద్వారా పృథక్ పృథక్ స్వస్వపురతః భాజనేషు యథావిధి ఛాయాధివాసం కృత్వా. పూర్వస్థాపిత జలద్రోణ్యాః యామ్యాయాం దిశి యథోక్తధాన్యకృతస్థండిలే సలక్షణం సకరకోపకుంభాష్టకం సమ్స్థాప్య. పరిస్తీర్య. పుణ్యాహం వాచయిత్వా,ప్రోక్ష్య. మధ్యకుంభే బ్రహ్మాణం కరకే సుదర్శనం ఉపకుంభాష్టకే ఇంద్రాదీన్ చ ఆవాహ్య. అభ్యర్చ్య. ప్రత్యేకశః సర్వాంగీణైః నవైః వాసోభిః విమానం తద్గతప్రతిమాశ్చ ఆచ్ఛాద్య.'రక్షోహణ'''' ఇతి మంత్రేన సర్వతః సిద్ధార్థాన్ వికీర్య.దిగ్బంధనం కృత్వా.దీపాన్ ఉద్దీప్య. చతసృషు దిక్షు,వేదాన్ ఉద్ఘోష్య. ద్వారేసుదర్శనం ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య. చక్రముద్రాం ప్రదర్శ్య. ప్రాదక్షిణ్యేన సదనాత్ నిష్క్రమ్య. ఆచార్యఃసర్వాలంకారయుతః మూర్తిపైః వేదవిద్భిః బ్రాహ్మణైః సాకం పూర్వోక్తమండపే, యథావిధి పూర్వవత్ వాస్తుహోమం కృత్వా. తతః మండపం మార్జనాలేపనాదిభిః సంశోధ్య. వితానస్తంభవేష్టన ముక్తాదామ స్రక్దర్భమాలా తోరణ ఫలపుష్పబహుదీపాగరుధూప పతాకానారికేల కదలీభిః అలంకృత్య. ద్వారతోరణ ధ్వజకుంభాన్ సమ్స్థాప్య. యథావిధి వస్త్రాద్యాః సంయుక్తాన్ విధాయ.తతః గురుః అంతః ప్రవిశ్య ఛాయాధివాసితాన్ దేవాన్ విమానం చ ఉద్వాస్య. విమానస్థితవస్త్రాదీని అపనీయ. తేషు యథావిధి పూర్వోక్తవర్త్మనా నయనాని ఉన్మీల్య. తతః సప్తదశకలశైః ఘృతాదిద్రవ్యయుతైః హరిద్రాచూర్ణైశ్చ, విమానస్య దిగ్దేవతానాం చ పృథక్ పృథక్ తథైవ మృదాలేపనపూర్వకం సర్వం స్నపనకలాపం సకూర్చే దర్పణే కృత్వా. పునః ఆవాహ్య. విమానాదికం నవైః వాసోభిః ఆచ్ఛాద్య. ప్రతిష్ఠావిధివత్ మధ్యవేదికోపరి

శయ్యాం కృత్వా. తస్యాం కూర్చద్వారేణ విమానదేవతాః ఆవాహ్య. శాయయిత్వా, తత్ర వ్రీహ్యాదిధాన్య కల్పిత స్థండిలోపరి, స్వర్ణాది లోహజం మృణ్మయం వా ససూత్రవేష్టనం సకరకోపకుంభాష్టకం మహాకుంభం సంస్థాప్య. గంధోదకైః ఆపూర్య. తాన్సరత్నలోహ వస్త్ర కూర్చపిప్పల దలాపిధానాన్యుత్వా. పుణ్యాహంవాచయిత్వా. ద్వారతోరణ ధ్వజ కుంభేషు యథాక్రమం తత్తద్దేవతాః ఆవాహ్య. అభ్యర్చ్య. మహాకుంభే ఆధారాదిపద్మాంతం పీఠం సంకల్ప్య. తస్మిన్,

సహస్రశీర్షం పురుషం సహస్రాక్షం సహస్రపం.
సహస్రకుంతలోపేతం సహస్రమకుటాన్వితం.
సహస్రాదిత్యసంకాశం సహస్రేందునిభాననం.
సహస్రవాహనైః యుక్తం సర్వ దివ్యాసికాన్వితం.
శంఖచక్రగదాపాణిం సర్వ ప్రహరణాన్వితం.
ప్రాసాదరూపిణం దేవం ధ్యాత్వైవావాహయేత్ గురుః..''ఇతి ధ్యాత్వా.

'ఓం నమోభగవతే విమానాధిదైవతాయ నారాయణాయ ఆగచ్ఛాగచ్ఛ'''' ఇత్యావాహ్య అభ్యర్చ్య. కరకే సుదర్శనం ఉపకుంభాష్టకే విష్ణ్వాదిమూర్తీంశ్చ ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య. విమానం చ తథా ధ్యాత్వా. అభ్యర్చ్య. చతుర్విధం అన్నం నివేద్య. బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా. ఆశిషః వాచయిత్వా. తేభ్యః అపి దక్షిణాం వితీర్య. కుండేషు అగ్నిం యథావిధి ఉపసమిధ్య. పురస్తాత్తంత్రపూర్వకం మూర్తిహోమాదికం కృత్వా. ధామ హేమాదినిర్మితం రత్నఖచితం ధ్యాత్వా.

"తత్ర జీవమపి ధ్యాయేత్ వ్యాపకం తదుపాదికం.

బుద్ధిం చ పిండికాం పాదాన్ అహంకారం తథైవ చ.

పాదౌ పాద శిలా జంఘే గర్భగేహం తథోదరం.

స్తంభాన్ బాహూన్ కటిం చాపి తథైవ కటిమేఖలాం.

జిహ్వాం వర్ణాం తథా నేత్రం ప్రతీపద్వాశ్చ మేహనం.

అపానం జలనిర్యాణం నాసికాం నాసికాం తథా.

గవాక్షమక్షి గ్రీవాం చ గ్రీవం స్కంధం కపోలకౌ.

శిరశ్చ కలశం మాంసం ప్రలేపం స్పర్శనం సుధాం.

అస్థిని చ శిలాస్తస్థాః స్నాయుం దారుశిఖాధ్వజాన్.

కేశరోమాణి కూర్చం చ ధ్యాత్వా ధామ పురాకృతిం .'

ఇతి విమానం పురుషాకృతిం ధ్యాత్వా. తదను జీవ తత్వహోమం ప్రణవాది స్వాహాంతం పృథక్ అష్టోత్తరశతం అష్టావింశతి అష్టౌ వా ఆజ్యేన హుత్వా. సంపాతాజ్యం సంగృహ్య. విమానస్య తత్తదంగేషు తత్తన్మంత్రైరేవ సంస్పృశేత్.''ఓం మం నమః పరాయ స్ఫటికాభాసాయ జీవతత్వాత్మనే స్వాహా''ధామని.

'ఓం భం నమఃపరాయసితవర్ణాయ ప్రకృత్యాత్మనే స్వాహా'',ధామని(తత్రైవ).'

ఓం బం నమః పరాయ స్ఫటికాభాసాయ బుద్ధి తత్వాత్మనే స్వాహా'',ధామని(తత్రైవ).'ఓం ఫం నమః పరాయ పాటలవర్ణాయ అహంకారాత్మనే స్వాహా'',పిండికాయాం.'ఓం పం నమః పరాయ సితవర్ణాయ మనస్తత్వాత్మనే స్వాహా'',పిండికాయాం(తత్రైవ).'ఓం నం నమః పరాయ శుక్లవర్ణాయ శబ్దతన్మాత్రాత్మనే స్వాహా'',క్షుద్రనాసికాయాం.'ఓం ధం నమః పరాయ లోహితవర్ణాయ

స్పర్శతన్మాత్రాత్మనే స్వాహా''‚సుధాలేపే.'ఓం దం నమః పరాయ జ్యోతిర్వర్ణాయ

రూపతన్మాత్రాత్మనే స్వాహా''‚గవాక్షే.

ఓం ధం నమః పరాయ పాండరవర్ణాయ రసతన్మాత్రాత్మనే స్వాహా - వర్ణే.

ఓం తం నమః పరాయ సితవర్ణాయ గంధతన్మాత్రాత్మనే స్వాహా - మహానాసికాసు.

ఓం ణం నమః పరాయ పాటలవర్ణాయ శ్రోత్రేంద్రియాత్మనే స్వాహా - పార్శ్వనాసికాసు.

ఓం ఢం నమః పరాయ హేమవర్ణాయ త్వగింద్రియాత్మనే స్వాహా - సుధాలేపే.

ఓం డం నమః పరాయ కృష్ణవర్ణాయ నేత్రేంద్రియాత్మనే స్వాహా - గవాక్షే.

ఓం ఠం నమః పరాయ గౌర వర్ణాయ జిహ్వేంద్రియాత్మనే స్వాహా - వర్ణే.

ఓం టం నమః పరాయ సితవర్ణాయ ఘ్రాణేంద్రియాత్మనే స్వాహా - మహానాసాసు.

ఓం ఞం నమః పరాయ సితవర్ణాయ వాగింద్రియాత్మనే స్వాహా - వర్ణే.

ఓం ఝుం నమః పరాయ రక్తవర్ణాయ పాణీంద్రియాత్మనే స్వాహా - పాదేషు.

ఓం జుం నమః పరాయ రక్తవర్ణాయ పాదేంద్రియాత్మనే స్వాహా - పాదశిలాయాం.

ఓం ఛం నమః పరాయ రక్తవర్ణాయ అపానేంద్రియాత్మనే స్వాహా - జలనిర్యాణే.

ఓం చం నమః పరాయ హేమవర్ణాయ మేహనేంద్రియాత్మనే స్వాహా - మేహనే.

ఓం కం నమః పరాయ జలదవర్ణాయ నిరాకారాయ ఆకాశతత్వాత్మనే స్వాహా -

నాసికాది శిఖా

కుంభాంతం.

ఓం ఖం నమః పరాయ ధూమ్రవర్ణాయ వేదికాకారాయ వాయుతత్వాత్మనే స్వాహా -

గర్భగేహాది నాసాంతం.

ఓం గం నమః పరాయ లోహిత వర్ణాయ త్రికోణాకారాయ అగ్నితత్వాత్మనే స్వాహా - గర్భగేహే.

ఓం ఘుం నమః పరాయ స్ఫటికవర్ణాయ అర్ధచంద్రాకారాయ అప్తత్వాత్మనే స్వాహా - ఉపపీఠాది

జలనిర్వాణాంతం.

ఓం జుం నమః పరాయ పీతవర్ణాయ చతురశ్రాయ పృథివీతత్వాత్మనే స్వాహా - ఉపపీఠపాదేషు.

ఏవం తత్వ న్యాసం చ కృత్వా. తతః శక్తిహోమం న్యాసం చ కుర్యాత్.

ఓం ప్రకృత్యై స్వాహా – అపానే ; ఓం శాంత్యై స్వాహా – జగత్యాం ;ఓం పృథివ్యై స్వాహా – కుముదే ;

ఓం వాగీశ్వర్యై స్వాహా – గలే ;ఓం రత్యై స్వాహా, పట్టికాయాం. ఏవం పంచాంగయుక్త విమానే.

ద్వాదశాంగకల్పనే తు

ఓం కీర్త్యై స్వాహా – మహాపట్టికాయాం ;ఓం పుష్ట్యై స్వాహా – గలే ;

ఓం మాహీశక్త్యై స్వాహా – వాజనే ;ఓం తుష్ట్యై స్వాహా - పట్యాం(వేద్యాం) ;ఓం సృష్ట్యై స్వాహా – అంఘ్రిషు ;

ఓం మాయాయై స్వాహా – కపోతేషు ;ఓం మోహిన్యై స్వాహా – భూతమాలాసు ;

అష్టాదశాంగకల్పనే తు

ఓం మహాలక్ష్మ్యై స్వాహా – కూటేషు ;ఓం వసుధాయై స్వాహా – పంజరేషు ;ఓం అతిమోహిన్యై స్వాహా -ప్రస్తరేషు, ఓం స్వాహాశక్త్యై స్వాహా – వేద్యాం ; ఓం శ్రియై స్వాహా - ధామ్ని. ఇతి శక్తిహోమం న్యాసం చ కుర్యాత్.

అనంతరం పూర్వవత్ శాంతిహోమం స్పర్శహోమం చ. తదను దిజ్మూర్తీనాం తత్వహోమం న్యాసం చ పృథక్ పృథక్ కృత్వా. సహస్రం శతం వా బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా. తేభ్యః అపి దక్షిణాం దత్వా. విమానస్య ప్రతిష్ఠార్థం పంచవింశతి తంతుభిః పట్టికాయాం దిజ్మూర్తీనాం సౌవర్ణేన చ రక్షాబంధనం విధివత్ కృత్వా. తదను పలల రజనీచూర్ణ లాజ దధి సక్తుభిః బల్యంతం సమ్యోజ్య.తేన,

ఆద్యాశ్చ కర్మజాశ్చైవ యే భూతాః ప్రాగ్దిశిస్థితాః.

ప్రసన్నాః పరితుష్టాస్తే గృహ్ణంతు బలికాంక్షిణః..

వృక్షేషు పర్వతాగ్రేషు యే విదిక్షు చ సంస్థితాః.

భూమౌవ్యోమ్ని స్థితాః యే చ బలింగృహ్ణంతు తేఽపి చ..

వినాయకాః క్షేత్రపాలాః యే చాన్యే బలికాంక్షిణః.

పూషాద్యాః పార్షదాశ్చైవ గృహ్ణంతు బలిమద్య తే..''

ఇతి మంత్రైః సర్వతః దిక్షు బలిదానం కృత్వా. తదను ప్రభాతే సుముహూర్తే సర్వాలంకారయుతః గురుః మహాకుంభ మూర్తికుంభాన్ సమాదాయ. అగ్రే గలంతికాగలత్ వారిధారయా పరిషించన్ ధామప్రదక్షిణీ కృత్య. విమానాగ్రే ధాన్యకృతస్థండిలే తాన్ నిధాయ. ఆచార్యః ఉదజ్ముఖస్సన్ మహాకుంభస్యశక్తిం విమానే మూలమంత్రేణ మూర్తికుంభగతశ్శక్తీః మూర్తిపేషు చ విన్యస్య. విమానం సహస్రశీర్షం పురుషం ధ్యాత్వా. మహాకుంభం సమాదాయ. దిజ్మూర్తీః స్వ స్వమంత్రైః ప్రోక్ష్య.తథైవ

అన్యాన్ విమానస్థదేవాన్ చ ప్రోక్ష్య. తతఃవిమానం తద్గతదేవతాశ్చ అర్ఘ్యాదిభిః

అభ్యర్చ్య. మహాహవిః నివేదయేత్. తదను యజమానః గురుం ప్రణిపత్య.

జీవజీవాత్మకైః ధనైః మూర్తిపాన్ అన్యాన్ చ యథావిత్తానుసారతః తోషయేత్.

ఇతి విమానప్రతిష్ఠావిధిః నామ ఏకవింశః పరిచ్ఛేదః

****

ద్వావింశః పరిచ్ఛేదః

మండప ప్రతిష్ఠా విధిః

అథ మండపప్రతిష్ఠావిధిఃఉచ్యతే-

పూర్వవత్వేదికాం నిర్మాయ.ఆలయవిశోధనాది ధ్యానాంతం సకలం కర్మజాలం

విమానప్రతిష్ఠోక్త విధినా కృత్వా. ఆచార్యః,

మండపం విశ్వకర్మీయం సర్వరత్న పరిష్కృతం

సౌవర్ణైః బహుభిః స్తంభైః నవరత్న విరాజితైః.

ఉత్తంభితం సర్వశక్తిమయం ధ్యాయేద్గురుః స్వయం.''

ఇతి ధ్యాత్వా. విధివత్ అగ్నిం పురస్తాత్తంత్రపూర్వకం సంస్కృత్య. తతః శాంతిహోమం

కృత్వా. సంపాతాజ్యేన మండపస్య తత్తస్థానేషు న్యసేత్.

ఓం ప్రకృత్యై స్వాహా –అపానే ;ఓం వసుధాయై స్వాహా – జగత్యాం ;ఓం క్రియాయై

స్వాహా - వప్రే ; ఓం మోహిన్యై స్వాహా''కంపే ; ఓం రత్యై స్వాహా''వాజనే ; ఓం

మాయాయై స్వాహా – గ్రీవాయాం ; ఓం వాగీశ్వర్యై స్వాహా - ప్రాతకంపే ; ఓం ఇష్టాశక్త్యై

స్వాహా - కుముదే ; ఓం క్షమాయై స్వాహా - పట్టికాయాం ; ఓం బ్రాహ్మ్యై స్వాహా -

స్తంభపాదశిలాయాం ; ఓం వైష్ణవ్యై స్వాహా - స్తంభే ; ఓం కమలాయై స్వాహా - కపోతే ; ఓం శాంత్యై స్వాహా''ఉత్తరే ; ఓం పద్మాయై స్వాహా - తులాయాం ; ఓం ఐశాన్యై స్వాహా - సోపానపంక్తిషు, చతుర్థుమండపద్వారతోరణేషు అధఃఓం శాంత్యై స్వాహా - దక్షిణశాఖాయాం,,ఓం వాగ్దేవ్యై స్వాహా ఉపరి,ఓం శ్రియై స్వాహా ఉత్తర శాఖాయాం, ఓం రత్యై స్వాహా -ఇతి సంపాతేన న్యస్య.

శాంతిహోమావసానికం సర్వం కర్మ పూర్వవత్ నిర్వర్త్య. తతః ప్రభాతే సుముహూర్తే గురుః స్వయం మహాకుంభం సమాదాయ పూర్వోక్తాః శక్తీః స్వస్వమంత్రేణ నమోంతైః ఆగచ్ఛపదసంయుక్తైః మండపే పూర్వోక్తస్థానేషు న్యస్య. వ్యాపకరూపేణ విచింత్య. తత్రస్థాని చిత్రాణి చిత్రాభాసాని చ కుంభస్థవారిణా కూర్చేన స్వస్వమంత్రేణ యథాపూర్వం ప్రోక్షయేత్. తదను యజమానశ్చ పూర్వవత్ గురవే దక్షిణాం దద్యాత్.

ఆస్థాన మండపప్రతిష్ఠా

ఆస్థానమండపాదీనామ తు మండపశోధన పర్యగ్నికరణ పంచగవ్య ప్రోక్షణ వాస్తుహోమ పుణ్యాహవాచన బలికుంభస్థాపనాదికం కృత్వా. ఏకస్మిన్ కుండే ఆహుతీశ్చ హుత్వా. ఆచార్యః సుముహూర్తే మహాకుంభ జలేన పూర్వవత్ ప్రోక్షయేత్. సర్వమపి కర్మ సద్యః వా కుర్యాత్. గురవే దక్షిణా చ పూర్వవత్.

గోపురప్రతిష్ఠా గోపురప్రతిష్ఠాం విమానప్రతిష్ఠావత్ కుర్యాత్. ప్రాకారప్రతిష్ఠాయాం తు అంకురార్పణాదికం సర్వం యథాపూర్వం విధాయ. గురుః వర్మమంత్రేణ ప్రాకారం ప్రోక్షయేత్. దక్షిణా చ పూర్వవత్.

ద్వారశాఖాకవాటప్రతిష్ఠే తావత్ ఆదౌ ఏవ ఉక్తే. అత్రాపి తథైవ కుర్యాత్.

ఇతి శ్రీ వరాహగురుణా విరచితాయాం క్రియాకైరవ చంద్రికాయాం మండప, ఆస్థాన మండప, గోపుర , ప్రాకార, ద్వారశాఖా, కవాట ప్రతిష్ఠా విధిః నామ .ద్వావింశః పరిచ్ఛేదః

****

అథ త్రయోవింశః పరిచ్ఛేదః

బలిపీఠనిర్మాణ ప్రతిష్ఠే

అథ బలిపీఠనిర్మాణ విధిః ఉచ్యతే-

బలిపీఠికాం గర్భమందిరసమాయామ విస్తారాం, తదర్ధాం, తురీయాంశ సమాం వా, యద్వా గర్భమందిరం పంచధా విభజ్య. తద్వ్యంశాం ఏకాంశాం వా అథవా నవసు ఏకభాగసమాం యద్వా హస్తవశేన ఏకహస్తావరాం, పంచహస్తపరాం వా విస్తార ద్విగుణోత్సేధాం, త్రిగుణోత్సేధాం, అర్ధార్ధికాం, విస్తారతుల్యోత్సేధాం వా, పంచాంగకల్పనోపేతాం, కపోతభూతమాలా హంసమాలాది విరాజితాం నిర్మాయ, తదగ్రవిస్తృతిం త్రేధా విభజ్య, ద్వాభ్యాం పంకజం విధాయ.

పీఠికాకోణేషు గరుడాన్ సిహ్మాన్ వా ప్రాగాదిషు విష్ణ్వాడీశపక్షీశ దుర్గాః యథోన్నతి పార్శ్వే సోపానపంక్తీశ్చ కల్పయేత్.

బలిపీఠప్రతిష్ఠా విధిః ఉచ్యతే-

ఏవం పీఠికాం గోపురాస్థానమండపయోః మధ్యే కల్పయిత్వా. యథాయోగం అష్టసు దిక్షు బలిపీఠాని తాలద్వయేన విస్తారాయామయుతాని ప్రత్యేకం చతురంగులోన్నత మేఖలాత్రయయుతాని, తన్మధ్యే వృత్తాకారేణ చతురశ్రాకారేణ వా చతురంగులాయామ విస్తారకర్ణికాయుతాని చ కృత్వా. గేహస్యపరితః

పూర్వాద్యాసు సంస్థాపయేత్ . మాహాపీఠస్య పశ్చిమభాగే ధ్వజస్తంభస్య పీఠం చ నిర్మిమీత. ప్రాసాదాభిముఖః స్తంభః కల్పనీయః. యథా పూర్వాభిముఖే దేవే ప్రత్యఙ్ముఖః, పశ్చిమాభిముఖే దేవే పూర్వాభిముఖః, సర్వం సంస్థాప్య. ఆచార్యః వాస్తుహోమాంకురావాపనాదికం సర్వం క్రియాకలాపం శాంతిహోమావసానికం మందిరస్య ఇవ కృత్వా.

తతః ప్రభాతే సుముహూర్తే మూలవిద్యయా మహాకుంభజలేన పీఠం కూర్చేన సంప్రోక్ష్య. తస్మిన్ ప్రాచ్యాం విష్ణురాజాయ నమః, దక్షిణే ఓం ఈశానాయ నమః,పశ్చిమే ఓం పక్షిరాజాయ నమః,ఉత్తరే ఓం దుర్గాయై నమః, మధ్యకర్ణికాయాం ఓం సర్వేభ్యః విష్ణుపార్షదేభ్యః నమః ఇతి ప్రోక్ష్య. అష్టాస్వపి దిక్షు కుముదాదిగణేశాన్ స్వైః స్వైః అనుచరైః సహా, స్వస్వమంత్రేణ ఆవాహ్యాసాన్నిధ్యం ప్రార్థ్య. తేషు నిత్యం బలిం దద్యాత్. యజమానః యథాశక్తి బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా. తేభ్యః దక్షిణాం వితీర్య. ఆచార్యాయ శతనిష్కాం దక్షిణాం దద్యాత్.

అథ మహానస ప్రతిష్ఠావిధిః-

ఆచార్యః తత్ర వాస్తుహోమాదికం సర్వం కృత్వా.ధాన్యరాశౌ సలక్షణం కుంభం ఏకం విన్యస్య. తస్మిన్ మూలేన ఆవాహ్య, అభ్యర్చ్య. అగ్నిం సంసాధ్య. సమిదాజ్య చరుపాయసైః ప్రతిద్రవ్యం మూలమంత్రేణ అష్టోత్తరశతాహుతీః హుత్వా. తత్రస్థానాం దేవానాం చండప్రచండ క్షేత్రపాలరుద్ర గణేశ జృంభల మణిభద్ర శిఖికుండల ధర్మ అధర్మ ధాతృవిధాతృ లక్ష్మ్యాద్యానాం హోమపూర్వం తత్వన్యాసాదికం కర్మ కృత్వా. చుల్లీషు ''అగ్నిమీలే ఇతి మంత్రేణ అగ్నిం నిదధీత. తత్ర పాయసాదీనాం

హవిషాం శ్రపణం పరిచారకాఃకుర్యుఃనిత్యహోమార్థం కుండే అగ్నిం పురస్తాత్తంత్రపూర్వకం యథావిధి స్థాపయిత్వా. తదను మహాకుంభజలేన చండాదీనాం న్యసనం కుర్యాత్.

మహానస ద్వారే- ఓం చండాయ నమః, ఓం ప్రచండాయ నమః, దక్షిణ పార్శ్వే -ఓం క్షేత్రపాలాయ నమః,ఓం ఈశ్వరాయ నమః,ఉత్తరే-ఓం గణపతయే నమః,ఓం జృంభలాయ నమః,పశ్చిమే ఓం మణిభద్రాయ నమః, ఓం శిబికుండలాయ నమః, అన్యేషు ద్వారేషు సత్సు, ప్రాసాదద్వారవత్ లక్ష్మ్యాదీనాం కల్పనం చరేత్. చుల్యాః వామే ఓం ధర్మాయ నమః,ఓం అధర్మాయ నమః,పృష్ఠతఃఓం ధాత్రే నమః,అగ్రేఓం విధాత్రే నమః, తత్రైవ చుల్ల్యాభిముఖం మహాలక్ష్మ్యై నమః, దీర్ఘచుల్యాస్తు ఉభయోః పార్శ్వయోఃధర్మాఽధర్మౌ కల్పయేత్.సర్వాన్ తాన్ అభ్యర్చ్య. తత్ర స్థాని సకలాని పాత్రాణి కుంభజలేన శ్రీసూక్తేన ప్రోక్షయేత్.గురవే దక్షిణా చ పూర్వవత్.

ధాన్యాగార ప్రతిష్ఠా

ధాన్యాగార ధనాగార సారస్వతగృహ మజ్జనశాలా పుష్పవాటికాసదన తాంబూలకల్పన గృహతైల స్థానాదీనాం ధామ్నాం శిల్పిభిః కల్పితానాం ఆచార్యః శాస్త్రోక్తేన విధినా వాస్తుహోమాది ప్రోక్షణాంతం సర్వం మండపస్య ఇవ కుర్యాత్. దక్షిణాచ యథావసు దేయా.

అథ వాపీకూప తటాకప్రతిష్ఠా

తేషాం భాగే పశ్చిమే చతుర్హస్తాయామం ఏకహస్తోచ్ఛ్రితాం వేదికాం కల్పయిత్వా. సువర్ణేన అల్పకాయం జలాధిదైవతం నిర్మాయ. సువర్ణాదిలోహజాన్ మృణ్మయాన్

వా కలశాన్ సరత్న లోహకూర్చాపిధానాన్ నవ ధాన్యరాశౌ సంస్థాప్య.యథావిధి ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య. తైః జలాధిదైవతం విధివత్ స్నాపయిత్వా. తదను వేదికాయాం సలక్షణాయాం శాయయిత్వా. తత్ర మహాకుంభం సంస్థాప్య. తస్మిన్ జలాధిదైవతం ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య. చతుర్షు కుండేషు ఏకస్మిన్ వా అగ్నిం ఉపసమిధ్య.తత్ర తం ఆవాహ్య. తద్దైవత్యైః మంత్రైః సమిదాజ్య చరుభిః పృథక్ అష్టోత్తరశతాహుతీః హుత్వా. భూసురైః వారుణసూక్తాని పాఠయిత్వా. తతః ప్రభాతే సులగ్నే పుణ్యాహం వాచయిత్వా. వాప్యాదీన్ ప్రోక్ష్య. ఆచార్యః అమృతవారిభిః పూరితాన్ విచింత్య. తతః సువర్ణాది లోహకృతాని మత్స్యకూర్మాదీని జలాధిదేవతాప్రతిమాం మహాకుంభం చ వాప్యాదిషు నిక్షిప్య.తత్ర గంగాదిసర్వసరితః స్వస్వమంత్రైరేవ ఆవాహయేత్. యజమానః గురవే యథావసు దక్షిణాం దత్వా. తత్ర బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా. తేభ్యః అపి యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్.

ఇతి శ్రీ వరాహగురుణా విరచితాయాం క్రియాకైరవ చంద్రికాయాంబలిపీఠనిర్మాణ తత్ప్రతిష్ఠా-మహానసధాన్యాగార-వాపీకూప తటాకప్రతిష్ఠా- విధిః నామ త్రయోవింశః పరిచ్ఛేదః

****

అథ చతుర్వింశః పరిచ్ఛేదః

ప్రభాప్రతిష్ఠా

అథ ప్రభాదీనాం ప్రతిష్ఠావిధిః ఉచ్యతే-

కాలాంతరే చేత్ ప్రభాదీనాం ప్రతిష్ఠా, జలాధివాసాద్యఖిలం కర్మ యథాపూర్వం కృత్వా. గురుః జ్వాలామాలాసహస్రాడ్యాం విద్యుత్సంఘాతసన్నిభాం ప్రభాం ధ్యాత్వా.

సంస్ప్రుశ్య. అగ్నౌ సమిదాజ్యచరుభిః మూలమంత్రేణ ప్రత్యేకం అష్టోత్తరశతం ఆహుతీనాం హుత్వా. సర్పిషా శాంతి హోమం చ హుత్వా. సంపాతేన ప్రభాం సంస్ప్రుశ్య. ప్రభాతే కుంభవారిణా మూలేనప్రోక్ష్య. ప్రభాం సుముహూర్తే దేవేన సంయోజ్య. మహోత్సవం కుర్యాత్. గురవే దక్షిణా చ పూర్వవత్.

పీఠస్థాపనం.పీఠస్థాపనే తు గురుః తత్ర పీఠం సమ్స్థాప్య. యోగాసనమంత్రైః ఆధారాది పద్మాంతైః అగ్నౌ హుత్వా. సంపాతేన పీఠం సంస్ప్రుశ్య. పద్మ పీఠం సుముహూర్తే దేవేన యోజయేత్. దక్షిణా చ పూర్వవత్.

అథ ఘంటా ప్రతిష్ఠా ఉచ్యతే

ఘంటాం పంచగవ్యేన పంచవారుణికైః మంత్రైః సంస్నాప్య. నవవాససా ఆవేష్ట్య. శాలితండులతిలైః స్థండిలం కృత్వా. తదూర్ధ్వే నవవస్త్రం సదర్భం విన్యస్య. తత్ర ఘంటాం తన్మంత్రేణ శాయయిత్వా. నవేన వాససా ఆచ్ఛాద్య. తత్రసలక్షనం కుంభం ఏకం సమ్స్థాప్య. తస్మిన్''శబ్దబ్రహ్మస్వరూపిణ్యై ఓం ఘంటాయై నమః'' ఇతి ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య. కుండేస్థండిలే వా తన్మంత్రేణ సమిదాదిభిః పృథక్ అష్టోత్తరశతం ఆహుతీనాం, చరుణా నృసూక్తేన షోడశ చ హుత్వా. తాం శబ్దబ్రహ్మమయీం ధ్యాత్వా. శాంతిహోమం కృత్వా. సంపాతేన ఘంటాం సమ్స్ప్రుశ్య. ప్రభాతే కుంభతోయేన ప్రోక్ష్య. తతః ఘంటాం దేవస్య సర్వకర్మసు చాలయేత్.గురవే దక్షిణా పూర్వవత్.

ధూప దీపప్రతిష్ఠా

ధూపదీపయోస్తు పూర్వవత్ సర్వం కర్మ కృత్వా.''ఓం ధూపపాత్రాధిదైవతాయ పావకాయ నమః'' ఇతి ధూపం, ఓం దీపపాత్రాధిదైవతాయ భాస్కరాయ నమః'' ఇతి దీపం చ హోమానంతరం మహాకుంభ జలేనప్రోక్షయేత్. దక్షిణా చ పూర్వవత్.

భేర్యాది ప్రతిష్ఠా-భేర్యాదీనాం పంచగవ్యేన శుద్ధింకుర్యాత్.

రథాదీనాం ఛత్రాదీనాం చ ప్రతిష్ఠా

రథాదియానానాం తు శుద్ధిం పూర్వవత్ కృత్వా. స్వస్వదేవతామంత్రేణ

మహాకుంభజలేన ప్రోక్షణం కుర్యాత్. ఛత్రాదీనామపి పూర్వవత్.సర్వత్ర బ్రాహ్మణాన్

భోజయిత్వా. పుణ్యాహపూర్వకం యథావిధి సర్వం కర్మకుర్యాత్. యజమానశ్చ

గురవే విత్తానుసారతః దక్షిణాం దద్యాత్.

అక్షమలా ప్రతిష్ఠావిధిః

అథ అక్షమాలాప్రతిష్ఠా విధిః ఉచ్యతే

సువర్ణ రజత తామ్ర త్రపు సీస కాంస్యాయస్పటిక సూర్యకాంత చంద్రోపల పుత్ర

జీవేంద్రాక్షీ విభీతికా నింబ పద్మ సిత అంభోజ కమలాక్ష రుద్రాక్ష శంఖ జలజ

కుశగ్రంత్యాదిషు జప్తుః అభిమత కర్మానుగుణాన్ మణీన్ అష్టోత్తరశతసంఖ్యాకాన్

తదర్ధాన్ సప్తవింశతి సంఖ్యాకాన్ వా అక్షాస్థి తుల్యాన్ ధాత్రీఫలాస్థిసదృశాన్ బదరాస్థి

సమానాన్ వా సంపాద్య.తాన్ దోషవర్జితాన్ నిరీక్ష్య. పంచవారుణికైః పంచోపనిషత్

మంత్రైశ్చ పంచగవ్యైః సంక్షాల్య. తాన్ హేమై రాజతే వా సూత్రే త్రిగుణీకృతే కేశాది

దోషవర్జితే కార్పాససూత్రే వా పృష్ఠేన పృష్ఠం ముఖేన ముఖం పరస్పరం యథా న

సంబధ్యేత. తథా అంతరాంతరా సువర్ణేన వా సూత్రేణవా మధ్యబంధయుతాన్ ఆరోప్య.

తాం మాలాం కటకాకారం కృత్వా.

తన్మాలొమహత్తరం అన్యం మణిం నిధాయ. ఏవం అక్షమాలికాం కృత్వా. తాం

పుణ్యాహజలేన ప్రోక్ష్య. పద్మదలేసంస్థాప్య. కుంకుమాద్యైఃవిలిప్య. శాలితండులైః,

భారాదిప్రమాణయుతైః స్థండిలం కృత్వా. తత్ర చక్రపద్మం విలిఖ్య. కుశైః నవవస్త్రైశ్చ

ఆచ్ఛాద్య. హేమవస్త్రయుతం మహాకుంభం ధాన్యపీఠే నిక్షిప్య. తస్మిన్ 'ఓం నమో అక్షమాలికాధి దైవతాయ మంత్రపురుషాయ నమః'' ఇతి మంత్రేణ ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య కుండేస్థండిలే వా అగ్నిం ఉపసమిధ్య. సమిచ్చరుఘృతైః తన్మంత్రేణ పృథక్ అష్టోత్తరశతం ఆహుతీనాం హుత్వా. తస్యాః శోషణాది కృత్వా. తాం అండమయీం ధ్యాత్వా.తన్మధ్యేపురుషం ధ్యాయేత్ బద్ధాంజలిమవస్థితం.

చతుర్భుజం వలరోక్షభం వరదాభయహస్తకం.

అక్షమాలాం చ బిభ్రాణం శిఖాగ్రే కటకాకృతిం.

ఇతి ధ్యాత్వా.తదను శాంతిహోమానంతరం సంపాతేన తాం సంస్పృశ్య. సుముహూర్తే తస్యాం సృష్టిక్రమేణ తత్వాని విన్యస్య. ఆచార్యః స్వహృదయకమలే మంత్రరూపిణీం అభిన్నాం తేజసా ఆదిత్యసంకాశాం వైష్ణవీంశక్తిం ధ్యాత్వా. తాం బ్రహ్మరంధ్రాత్ అక్షమాలికాయాం తన్మంత్రేణ ఆవాహ్య. మహాకుంభ జలేన ప్రోక్ష్య.

సన్నిధత్తాం భవాన్ దేవ మంత్రమూర్తే జనార్దన.

జపాక్షమాలావలయే భక్తానుగ్రహకామ్యయా..

ఇతి గాథాం ఉదీర్య, తత్ర మంత్రవిగ్రహం అక్షమాలాం బిభ్రాణం చతుర్భుజం వలరోక్షభం దేవం ధ్యాత్వా. అభ్యర్చ్య. గురుః యజమానాయ దద్యాత్. పూర్వం గురుః అక్షమాలాయాం యం మంత్రం స్థాపితవాన్ తమేవ గణయేత్. యథావిత్తం గురవే దక్షిణా దేయా.

ఇతి శ్రీ వరాహగురుణా విరచితాయాం క్రియాకైరవ చంద్రికాయాం ప్రభాపీఠ ఘంటాధూపదీపభేర్యాదివాద్య రథాదియాన ఛత్రాదిపరిబర్హాక్షమాలాప్రతిష్ఠా విధిః నామ చతుర్వింశః పరిచ్ఛేదః

****

అథ పంచవింశః పరిచ్ఛేదః

గృహార్చా ప్రతిష్ఠా

అథ గృహార్చా ప్రతిష్ఠావిధిః ఉచ్యతే-సువర్ణాదిలోహజాం,యద్వా చందనాఽగరు

దేవదారు బిల్వ సరల తమాల చూత బదరీ పనస క్షీరిణీ సప్తలాజాతి స్పందన తిమిశ

కదంబ కురవక తిలక మధూకాసన జంబూ పున్నాగ కనద ఖదిర నింబ విభీతిక

శాల్మల్యాది వృక్షజాం యజమానాభీష్ట కర్మానురూపాం బ్రాహ్మణస్య చేత్

హస్తమానమితాం, క్షత్రియస్యచేత్ ఏకవింశాంగులమానాం వైశ్యస్య చేత్

ఏకోనవింశాంగులాం, శూద్రస్య సప్తవింశాంగులాం, లోహజాం చేత్ బ్రాహ్మణస్య

ద్వాదశాంగులమానేన, క్షత్రియస్య నవాంగులమానేన, విశః సప్తాంగులమానేన,

శూద్రస్య పంచాంగులేన కృతాం ప్రతిమాం రత్నజాం మణిజాం వా శ్రీభూమిభ్యాం

శ్రియావా యుతాం కేవలాం వా ప్రభా పీఠాదియుతాం సలక్షణాం

సంహారశయనమాత్రరహితాం యథావిధి శిల్పినా కారయిత్వా. గృహస్య మారుత్యాం

దిశి స్థాపయేత్.

తత్ప్రతిష్ఠార్థం సర్వాన్ సంభారాన్సంభృత్య. యజమానఃస్వయం ఆచార్యవరణం కృత్వా

.

 అంగణే నదీతీరే వా, యద్వా సుపూజితే క్షేత్రే ప్రపాం సమధ్యవేదికాం సచతుష్కుండాం

సైకకుండేం వా నిర్మాయ, ఆచార్యేణ ప్రతిష్ఠాం కారయేత్.

ఆచార్యః పూర్వం అంకురాన్ అర్పయిత్వా. తదను జలాధివాస నయనోన్మీలన

పాద్యాది ద్రవ్యకలశస్నపన శయనాధివాస కుంభావాహనాదికం యథాపూర్వం

ప్రతిష్ఠాయామివ కృత్వా. కుండే అగ్నిం ఉపసమిధ్య. పురస్తాత్తంత్రపూర్వకం తత్వహోమాది శాంతిహోమావసానికం హుత్వా. పూర్వవత్ సంపాతేన సంస్పృశ్య. సుముహూర్తే ప్రతిమాస్థాపనస్థానే రత్నన్యాసం కృత్వా. తత్ర యథావిధి సంస్థాప్య. ఆవాహనాదికం కర్మ కుర్యాత్. జంఘుమస్య చేత్ ఆవాహనాదికం అభిప్రేత వేదికాయాం కృత్వా. తదను స్థానే స్థాపయేత్. ద్వారే చండ ప్రచండ క్షేత్రపాల విఘ్నేశ వాస్తునాథ దుర్గా గుహ విష్వక్సేన శంఖ పద్మనిధీశ్చ ఆవాహ్య అభ్యర్చయేత్.తదను యజమానః చ ఆచార్యాచోదితః భూమౌ దండవత్ ప్రణమ్య ఇమాం గాథాం ఉదీరయేత్.

‘ దాసోస్మి తవ దేవేశ సపుత్రగణబాంధవః.
సన్నిధత్స్వ గృహే యావత్ అన్వవాయో మహాచ్యుత.
పూజాం మయాం యథాశక్తి విహితాం వికలామపి.
గృహ్ణీష్వ భగవన్ భక్తజనానుగ్రహ కామ్యయా.''

ఇత్థం ఆచార్యసన్నిధౌ భగవంతం యాచయిత్వా. గురవే మూర్తిపేభ్యశ్చ యథాశక్తి దక్షిణాం వితీర్య. బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా తేభ్యః అపి దక్షిణాం దద్యాత్.

శ్రీవత్సప్రతిష్ఠాः-

అథ శ్రీవత్సప్రతిష్ఠా విధిः ఉచ్యతే-

శ్రీవత్సం అగ్రే శాలిభారే సశాటికే నివేశ్య. పుణ్యాహాదిపూర్వకం సర్వం కర్మ కృత్వా.తత్వాని విన్యస్య. కుంభే చ ఆవాహ్య అభ్యర్చ్య. పద్మకుండే అగ్నిం ఉపసమిధ్య. శ్రీవత్సమంత్రేణ సమిదాజ్య చరుభిः ప్రత్యేకం అష్టోత్తరశతం ఆహుతీనాం హుత్వా. తత్వహోమం శాంతిహోమం చ కృత్వా.సంపాతేన స్పృష్ట్వా.

కుంభజలేన ప్రోక్ష్య. సుముహూర్తే విష్ణోః వక్షసి నివేశయేత్.గురవే దక్షిణాచ పూర్వవత్.

కౌస్తుభ ప్రతిష్ఠాः-

కౌస్తుభం తు యథాపూర్వం స్వమంత్రేణ స్థండిలే స్థాపయిత్వా. సువర్ణ ప్రతిమాం కౌస్తుభాకారేణ కారయిత్వా. మహాకుంభే విన్యస్య. పూర్వవత్ సర్వం కర్మ కుర్యాత్.

వనమాలా ప్రతిష్ఠాः-

వనమాలాం సువర్ణమయీం నానారత్న పరిష్కృతాం పూర్వోక్తవిధానేన స్వమంత్రేణ ప్రతిష్ఠాప్య. సుముహూర్తే విష్ణోఃకంఠే లంబయేత్.

అథ కిరీట ప్రతిష్ఠాः-

శుద్ధకార్తస్వరమయం రత్నచితం వా కిరీటం భగవద్యోగ్యం కృత్వా. పాద్యాది ఘృతాంతైః సప్తదశకలశైఃకిరీటమంత్రేణ సంస్నాప్య. సవస్త్రధాన్యకృత స్థండిలే నిధాయ. కుంభే తన్మంత్రేణ ఆవాహ్యఅభ్యర్చ్య. కుండచతుష్టయే వా ఏకస్మిన్ కుండే వా సమిదాజ్యచరుభిః తన్మంత్రేణ పృథక్ అష్టోత్తరశతాహుతీనాం హుత్వా. శాంతిహోమం హుత్వా. సంపాతేన కిరీటం సంస్పృశ్య. సుముహూర్తే కుంభజలేనస్వవిద్యయా ప్రోక్ష్య. తదను భద్రాసనే సమాసీనం దేవం రాజవత్ ఉపచర్య.సంస్నాప్య. అలంకృత్య ఆరాధ్య. వేదఘోషైః వాద్యఘోషైః సర్వోపచారైః సహ ఆచార్యః మూర్తిపైః సాకం పంచోపనిషన్మంత్రైః దేవస్య మూర్ధని కిరీటం ఆరోప్య. దేవం యానం ఆరోప్య. తూర్యఘోష పుష్పవృష్ట్యాద్యుపచారపురస్సరం గ్రామం ప్రదక్షిణీ కృత్య మందిరే వినివేశ్య అర్చయేత్. గురవే దక్షిణా దేయా.

భూషణాది ప్రతిష్ఠాः-

హారాది నూపురాంతం భూషణజాలం ద్వాదశాక్షరేణ గంధ జలేన సంక్షాల్య. ధాన్యరాశౌ సంస్థాప్య. అగ్నౌ స్వవిద్యయా హుత్వా. తత్తద్భూషణం ధ్యాత్వా. ద్వాదశాక్షరమనుం జపన్ తత్తన్మంత్రేణ తైస్తైః భూషణైః భూషయేత్.

చక్రాద్యాయుధ ప్రతిష్ఠాః

అథ చక్రాద్యాయుధానాం ప్రతిష్ఠావిధిః ఉచ్యతే.-

చక్రం తు హస్తమానేన యద్వా సప్తదశాంగులం.

అష్టాదశాంగులం యద్వా వింశత్యంగులసంమితం.

చతుర్దశాంగులం వాపి షోడశాంగులమేవ వా.

ద్వాదశాంగులమానం వా స్వలక్షణ పరిష్కృతం.

మూలబింబాననసమం సహస్రారం సముజ్వలం.

యద్వా శతారమథవా చతుర్వింశత్యరాన్వితం.

షోడశారమథాష్టారం అథవా షడరం వరం.

సహస్రజ్వాలమథవా షడ్జ్వాలం నాభిమండితం.

త్రిలోహనిర్మితం చక్రం నాలపీఠ సమన్వితం.

కృత్వా కరండమకుటం బిభ్రాణం వా సుదర్శనం.

చతుర్భుజధరం క్రుద్ధం భ్రుకుటీ కుటిలాననం.

పురుషం ద్విభుజం యద్వా దక్షిణేనాపి తర్జనం.

స్పృశంతం కటిమన్యేన చ ఇతరాభ్యాం కృతాంజలిం.

ముఖ్యాభ్యాం కరాభ్యాం తు సుస్థితం పద్మవిష్టరే.''

ఏవం రూపయుతం చక్రం కల్పయిత్వా. పూర్వవత్ అంకురార్పణజలాధివాస

నయనోన్మీలన స్నపన శయనాధివాసద్వారతోరణకుంభపూజానాం అనంతరం

మహాకుంభే సుదర్శనం తన్మంత్రేణ ఆవాహ్య. అభ్యర్చ్య.

అత్యుగ్రం పురుషం ధ్యాయేత్ ద్విభుజం రక్త వాససం.

రక్తదంష్ట్రాననం నాభౌ సుస్థితం చక్రనాయకం.''

ఇతి ధ్యాత్వా. చతుష్కుండేషు యద్వా ఏకస్మిన్ సమిదాజ్య చరుభిః తన్మంత్రేణ పృథక్

అష్టోత్తరశతం ఆహుతీనాం హుత్వా. చక్రం శోషణాదిభిః సంశోష్య. శాంతిహోమావసానే

సంపాతేన నాభ్యాద్యవయవాన్ సంస్పృశ్య. సుముహూర్తే స్వవిద్యయా ప్రోక్ష్య.

సంపూజయేత్.

శంఖాది ప్రతిష్ఠాః

శంఖాదీనాం చతుర్ణాం యథా పూర్వం ఆచార్యః స్వస్వమంత్రైః ప్రతిష్ఠాం కృత్వా.

యథావిధి పూజయేత్. గురవే దక్షిణాం చ పూర్వవత్.

చండాదిద్వారపాల ప్రతిష్ఠాః

చండాదిద్వారపాలానాం జలాధివాసనయనోన్మీలన స్నపన శయనాధివాస ఏక

కుంభపూజన తత్వహోమన్యాస శాంతిహోమ(సంపాత)స్పర్శనాదికర్మ కృత్వా.ఆచార్యః

తత్తన్మంత్రేణ బీజయుక్తేన కుంభజలేన ప్రోక్షయేత్.గురవే దక్షిణా చ పూర్వవత్.

గరుడ ప్రతిష్ఠాః

అథ వైనతేయప్రతిష్ఠా విధిః ఉచ్యతే

అంకురావాపనాది కర్మం యథావిధి పూర్వవత్ కృత్వా. ఆచార్యః పూర్వాదిషు చతుర్షు

కోణేషు క్రమేణ సత్య సుపర్ణ గరుడ తార్క్ష్యన్ ఆవాహ్య. తేషు క్రమేణ బృహత్సామ,

సుపర్ణమను ,రథంతర, గరుడగాయత్రీ మంత్రైః ప్రత్యేకం ప్రతిద్రవ్యం అష్టోత్తరశతం ఆహుతీనాం హుత్వా. పరస్తాదుపరిష్టాశ్చ శిష్టం కర్మ యథాపూర్వం కుర్యాత్. గురవే దక్షిణా చ దేయా.

ఆదిత్యప్రతిష్ఠాः

ఆదిత్యప్రతిష్ఠాయాం తు స్వ గాయర్త్యారాధనం. తథైవ హోమः. 'బిభ్రాడి' త్యనువాకేన సావి ర్త్యా చ స్థాపనం సూర్యవిద్యయా కుంభప్రోక్షణం చ కుర్యాత్.

బ్రహ్మాదీనాం చ సర్వేషాం దేవానాం చ యథా పురం.

స్వతంత్రే పరతంత్రే చ స్వైः మంత్రైः స్థాపనం భవేత్.

దుర్గా చ మాతరः సప్త యాः కశ్చిత్ దేవతాः స్త్రియः.

తాసాం ప్రతిష్ఠా లక్ష్మీవత్ స్వైः స్వైः మంత్రైः విశిష్యతే.

విష్వక్సేన ప్రతిష్ఠాः

విష్వక్సేనస్య భగవత్బింబస్యేవ సర్వకర్మాణి కృత్వా. స్వమంత్రేణ స్థాపనం కుర్యాత్. సర్వత్ర దక్షిణా చ పూర్వవత్.

భక్తప్రతిష్ఠా విధిः

భక్తానాం ప్రతికాయం స్వతంత్రం స్వామితంత్రం వా శిలాదిభిः యథాలాభం కృతాంజలిపుటం సౌమ్యం స్థితం ఆసీనం యథావర్ణ రూపం యథాశ్రమధర్మం యథావయోరూపధరం పద్మపీఠే ప్రతిష్ఠితం కర్మానురూప్యేణ వా ప్రతిష్ఠితం శిల్పినా కల్పయిత్వా. శుభేదినే గురుः ఆదౌ అంకురాన్ యుగ్మాస్వేవ పాలికాసు అర్పయిత్వా. వేదికాధివాసన కుంభాష్టకరహితం సర్వం అన్యత్ కర్మజాలం పూర్వవత్.

ద్వారతోరణయజన పూర్వకం ప్రణవేన అన్యైः మంత్రైశ్చ యథావిధి కృత్వా.

కుంభప్రోక్షణం తన్మంత్రేణైవ కుర్యాత్. తేషాం స్వాతంత్ర్యే సిహ్మాదిజ్మార్తి వర్జితం మందిరం కుర్యాత్.

దీక్షా గురు ప్రతిష్ఠాః

ఆచార్యః మంత్రసిద్ధయే దీక్షాగురోః ప్రతిమాం కృత్వా. పుణ్యాహపూర్వకం సర్వం కర్మజాలం భక్తానామివ కృత్వా. బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా. తేభ్యఃదక్షిణాం చ వితీర్య. తత్ర స్వాధ్యాయాఽధ్యయనాదివిధైః కారయిత్వా. స్వయం చ కుర్యాత్. తేషాం స్వాతంత్ర్యే ధ్వజారోహణ హోమబలి తీర్థయాత్రారహితముత్సవం కుర్యాత్. పారతంత్ర్యే భగవతా సాకం భగవత్ప్రీతయే కుర్యాత్. గురవే దక్షిణా చ పూర్వవత్.

ఇతి శ్రీ వరాహగురుణా విరచితాయాం క్రియాకైరవ చంద్రికాయాం గృహార్చా ,శ్రీవత్స, కౌస్తుభ, వనమాలా, కిరీట, భూషణ, చక్రాద్యాయుధ, చండాదిద్వారపాల, గరుడః ఆదిత్య భక్తా, దీక్షాగురుప్రతిష్ఠావిధిఃనామ పంచవింశః పరిచ్ఛేదః

****

ఇతి క్రియాపాద ప్రయోగః